

Programmabegroting 2022-2025

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	3
Voorwoord	4
Het financiële beeld	5
PROGRAMMA'S	8
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	9
Programma Verkeer en openbare ruimte	17
Programma Lokale economie	23
Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	30
Programma Werk en inkomen	40
Programma Zorg	46
Programma Milieu	58
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	63
Programma Algemene dekkingsmiddelen	70
Programma Bedrijfsvoering	75
Financieel overzicht programma's	80
PARAGRAFEN	81
Paragraaf Lokale heffingen	82
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	87
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	96
Paragraaf Financiering	101
Paragraaf Bedrijfsvoering	104
Paragraaf Bezuinigingen	107
Paragraaf Grondbeleid	108
Paragraaf Verbonden partijen	111
Toelichting financiële positie	125
Overzicht reserves en voorzieningen	128
Overzicht incidentele lasten en baten	129
Overzicht subsidies	131
Berekening algemene uitkering Gemeentefonds	132
Verplichte beleidsindicatoren	134
Afkortingenlijst	136

ALGEMEEN

Voorwoord

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden we de programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 aan. Voor het samenstellen van de begroting hanteren we de uitgangspunten van de kadernota 2022-2025. We bieden u - na een (duurzaam) sluitende kadernota 2022-2025 - ook een sluitende meerjarenbegroting aan. Op dit moment hebben we echter met nog te veel onzekerheden (lees: taakstellingen) te maken om nieuwe beleidskeuzes tot stand te brengen. We mogen deze begroting niet als 'te rooskleurig' beschouwen.

Ook andere urgente kwesties, zoals het voorzieningenniveau en klimaatadaptatie, hebben en houden onze aandacht. De vraag naar nieuwe woningen en voorzieningen wordt groter, evenals de vraag naar zorg. De uitdagingen voor 2022 en verder zijn fors. Desondanks is het gelukt om een sluitende begroting te presenteren. Dat is een belangrijke basis voor de weerbaarheid van de gemeente richting de toekomst.

We zien ook genoeg perspectief voor de komende jaren. Het kabinet heeft voor 2022 al extra middelen beschikbaar gesteld ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Het structurele karakter van deze middelen laat het huidige kabinet over aan een volgend (nieuw) kabinet. Wel mogen we van de provinciaal toezichthouders een deel van deze middelen structureel ramen. Hier komen we in het financiële beeld op terug. Verder ligt ook de herverdeling van het gemeentefonds nog in het verschiet. De uitkomsten zijn nog steeds onzeker.

De komende jaren blijven in het teken staan van een duurzaam financieel meerjarenperspectief. Dit willen we bewerkstelligen tegen een aanvaardbare lastendruk voor onze inwoners.

In maart zijn nieuwe gemeenteraadsverkiezingen, en daarmee is deze begroting de laatste van dit college. Volgend jaar zullen de financiële onzekerheden van nu zich wellicht laten vertalen naar daadwerkelijke uitkomsten. Tot die tijd doet dit college in samenwerking met andere Zeeuwse overheden er alles aan om het Rijk te doordringen van de gespannen financiële uitdagingen en de belangen van Zeeland en specifiek voor onze gemeente. We verdienen het om te kunnen blijven investeren in een mooie toekomst voor de gemeente Borsele.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Arno Witkam,
Wethouder Financiën

Het financiële beeld

Voor het samenstellen van deze begroting hanteren wij, zoals gebruikelijk, de volgende uitgangspunten:

- De kadernota 2022-2025.
- Het bestuursprogramma 2018-2022.
- De ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, geactualiseerd tot en met de meicirculaire 2021.
- De structurele mutaties voor de meerjarenraming tot en met de 5e wijziging van de begroting 2021 (wijziging herstelbegroting 2021-2024).

In de onderstaande tabel geven we een overzicht van de relevante ontwikkelingen die effect hebben op het saldo, sinds de (vastgestelde) kadernota 2022-2025 van 24 juni 2021. Het vertrekpunt is het saldo van de kadernota. In het saldo van de kadernota is het saldo van de herstelbegroting 2021-2024 verwerkt. De herstelbegroting 2021-2024 is voortgekomen uit het kerntakenonderzoek. Een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen leest u onder de tabel.

Jaren	2022	2023	2024	2025
Saldo Kadernota 2022-2025	€ 71.000	€ 38.500	€ 52.500	€ 587.500
Gemeenschappelijke regelingen:				
SWVO	€ -25.000	€ -25.000	€ -25.000	€ -25.000
GGD	€ -40.000	€ -40.000	€ -40.000	€ -40.000
GR de Bevelanden - daling huurinkomsten gemeentehuis	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000
Gemeentefonds:				
Meicirculaire (algemeen)	€ 262.000	€ -60.000	€ -300.000	€ -420.000
Bezuiniging (Voogdij 18+ / woonplaatsbeginsel)	€ 408.000	€ 408.000	€ 408.000	€ 408.000
Meicirculaire (Voogdij 18+ / woonplaatsbeginsel)	€ -408.000	€ -408.000	€ -408.000	€ -408.000
Compensatie tekorten jeugdzorg (75%)	€ 1.470.000	€ 1.100.000	€ 1.000.000	€ 900.000
Reservering middelen - Compensatie tekorten jeugdzorg	€ -1.470.000	€ -750.000	€ -750.000	€ -900.000
Aanpassen maatstaven gemeentefonds	€ -139.000	€ -269.500	€ -84.000	€ -44.000
Herverdeling gemeentefonds		p.m.	p.m.	p.m.
Overige correcties:				
Saldo herstelbegroting 2021-2024	€ -	€ 10.000	€ 157.500	€ 396.500
Dividend Evides	€ 50.000	€ 105.000	€ 120.000	€ 200.000
Werkplaats - werk voor derden	€ -40.000	€ -40.000	€ -40.000	€ -40.000
Saldo programmabegroting 2022-2025	€ 119.000	€ 49.000	€ 71.000	€ 595.000

Gemeenschappelijke regelingen

We hebben de begrotingen van het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO) en de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD) vergeleken met de ramingen zoals die in onze begroting zijn opgenomen. Afwijkingen op deze ramingen zijn aangepast. Verder ontvangen we minder huurinkomsten vanuit GR de Bevelanden voor het verhuren van onze ruimtes in het gemeentehuis. Dit is het gevolg van het centraliseren van de werkplekken van de GR.

Meicirculaire

We hanteren de meicirculaire als uitgangspunt voor onze programmabegroting. De meicirculaire is op 16 september 2021 aan uw raad voorgelegd. De meicirculaire geeft over het algemeen een negatief meerjarenbeeld. Een aanpassing van onze maatstaven naar de maatstaven en hoeveelheden die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) hanteert, levert een negatief effect op. Afwijken van deze maatstaven is niet gewenst. Daarnaast worden wij voor € 408.000 gekort voor het woonplaatsbeginsel in de jeugdzorg. Deze korting zou budgettair neutraal moeten verlopen, waardoor wij rekening houden met een lagere bijdrage van € 408.000 aan Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland.

Herverdeling gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds blijft een onzekere factor. Op 12 augustus 2021 hebben de beheerders van het gemeentefonds de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) geïnformeerd over het voorstel voor de nieuwe verdeling van de middelen in het gemeentefonds. Hierin zijn de cijfers geactualiseerd naar het jaar 2019. Door grote verschillen in de uitkomsten heeft onze toezichthouder aangegeven dat het risico nog te groot is om een bedrag structureel op te nemen in onze begroting.

Extra middelen jeugdzorg

Het kabinet stelt voor 2022 € 1,314 miljard extra beschikbaar aan gemeenten ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Dat komt bovenop de eerder toegezegde € 300 miljoen. Deze € 300 miljoen hebben we al meegenomen in de kadernota 2022-2025. De € 1,314 miljard betekent voor Borsele € 1,470 miljoen. Een nieuw kabinet gaat besluiten over de structurele financiën en noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdhulpstelsel om de jeugdzorg in de toekomst effectief en beheersbaar te houden. Gemeenten willen weten hoe ze deze structurele middelen in de meerjarenraming kunnen opnemen. Daarom hebben de provinciaal toezichthouders onderling afgesproken dat we 75% mogen ramen van de bedragen waar de Arbitragecommissie van uitgaat. Dit komt voor Borsele ongeveer neer op een bedrag van € 1.100.000 in 2023 dat afloopt naar € 900.000 in 2025. Voor een meerjarig sluitende begroting hebben we een deel van deze middelen ingezet. Het gaat om een bedrag van € 350.000 in 2023 en € 250.000 in 2024. Het resterende bedrag reserveren we op de stelpost onvoorzien. We bekijken op een later tijdstip hoe we met deze middelen omgaan.

Taakstellingen/bezuinigingen

We hebben in deze begroting een aparte paragraaf bezuinigingen opgenomen. Wij wijzen u erop dat alle openstaande bezuinigingen/taakstellingen gerealiseerd moeten worden. Indien dit niet het geval is, kunnen wij u geen sluitende begroting presenteren. Als wij alle bezuinigingen en belastingverhogingen uit de herstelbegroting 2021-2024 optellen bij de taakstellingen in het Sociaal Domein komen wij op een (nog) te realiseren bezuiniging van € 1,9 miljoen in 2022, oplopend tot € 2,5 miljoen in 2025. Om preventief toezicht te voorkomen, is het van belang dat we alle taakstellingen/bezuinigingen waartoe u heeft besloten, realiseren.

Werkplaats – werk voor derden

Afgelopen jaren was er sprake van een daling van de baten van de werkplaats. In het verleden werden onderhoudswerkzaamheden van voertuigen van de VRZ en omliggende gemeenten uitbesteed aan Borsele. De VRZ heeft in Zeeuws-Vlaanderen inmiddels een eigen werkplaats operationeel en ook de andere partijen besteden minder werk aan ons uit waardoor onze baten zijn gedaald. Afgelopen jaren zijn deze afgenomen inkomsten in de programmarapportage eenmalig bijgesteld. Een structurele verlaging met € 40.000 is daarom gewenst.

Indicatoren en streefwaarden Sociaal Domein

In de vorige programmabegroting presenteerden wij u nieuwe indicatoren, met uitzondering van de indicatoren voor het Sociaal Domein. Samen met de werkgroep Sociaal Domein zijn de nieuwe indicatoren bepaald. Deze indicatoren zijn opgenomen in deze begroting onder het programma Werk en Inkomen en het programma Zorg. De raads werkgroep Sociaal Domein heeft aangegeven dat we de indicatoren niet moeten voorzien van streefwaarden en deze begroting als pilot te beschouwen, voor de indicatoren in kwestie. Indien de indicatoren voldoen, kunnen we de streefwaarden bepalen in de volgende begroting.

Tot slot

Wij zijn verheugd dat we u een sluitende meerjarenbegroting kunnen aanbieden. We hopen dat we u met deze begroting en bovenstaande informatie een goed inzicht geven in de financiële positie waarin wij als gemeente Borsele verkeren en de (financiële) opgaven waar wij nog voor staan.

PROGRAMMA'S

Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid

Programmadoelstellingen

Integraliteit van het gemeentelijk beleid is ons uitgangspunt. De gemeentelijke organisatie is hierop ingericht. Aanpassingen in de duale werkwijze, participatie en bestuurlijke vernieuwing staan in het teken van actieve betrokkenheid van inwoners bij ons beleid. Het college van burgemeester en wethouders (hierna: het college) en de gemeentelijke organisatie geven hier nadere invulling aan via interactieve communicatie met de inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente. De dorpsraden, het uitdaagrecht (Right to Challenge) en inwonerinitiatieven spelen hierbij een belangrijke rol. De wethouders zijn elk dorpswethouder van vijf dorpen.

0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De raad vindt het van groot belang een goede binding met de inwoners van de gemeente te hebben en om te weten wat er bij hen leeft. Om zijn volksvertegenwoordigende rol te vervullen zal de raad meer contact met de samenleving zoeken.	Om meer contact met de samenleving te hebben gaat de raad meer op werkbezoek. De raad werkt vanuit een lange termijn agenda. Hiermee beoogt de raad een meer sturende rol over de thema's die zij wil behandelen én verkrijgt de raad meer grip op zijn eigen agenda. Om de raadsbijeenkomsten toegankelijker te maken, zijn niet alleen de raadsvergaderingen live via de website te volgen, maar ook de informerende en kaderstellende raadsbijeenkomsten.
Samenwerking dorpsraden.	In het visiedocument 'Samenwerking dorpsraden gemeente Borsele' is de samenwerking tussen de dorpsraden onderling en tussen de dorpsraden en gemeente vastgelegd. We (dorpswethouder, burgemeester, college) houden jaarlijks overleg met de dorpsraden en desgewenst extra overleg.
We willen het politieke bewustzijn van jeugdigen (basisschoolleeftijd) aanwakken en de betrokkenheid tussen gemeente en kinderen vergroten.	We installeren ieder jaar een kinderburgemeester die een jaar lang actief is. Daarnaast willen we het bestaande (verouderde) educatieprogramma voor de basisscholen herzien. Dit programma loopt in dezelfde periode als de werving van de nieuwe kinderburgemeester.
Strategische visie Borsele.	Een delegatie vanuit de gemeenteraad is met in- en externe ondersteuning diverse scenario's aan het opstellen voor een toekomstvisie voor de gemeente Borsele. Deze scenario's worden de raad ter kennisneming aangeboden. De politieke partijen kunnen zich desgewenst aan de hand van deze scenario's profileren bij de komende gemeenteraadsverkiezingen. Deze scenario's kunnen ook worden gebruikt bij het opstellen van het bestuursakkoord voor het in 2022 te vormen college.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een goed leef- en woonklimaat in de grensregio Vlaanderen en Zeeland en verwerving van (Europese) subsidies.	Eind 2021 wordt de Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District (NSPD) opgericht. Dit is een Benelux-samenwerking tussen Gent, Zelzate, Evergem, Borsele, Terneuzen en Vlissingen. Via de BGTS pakken we grensoverschrijdende onderwerpen op, op het gebied van onder andere zoetwaterproblematiek, energietransitie, wonen, natuur, infrastructuur en recreatie.
Optimaliseren Zeeuwse bestuurlijke samenwerking.	We optimaliseren de bestaande Zeeuwse bestuurlijke netwerksamenwerking tussen provincie, gemeenten en waterschap binnen het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) onder andere door de Zeeuwse lobby integraler op te pakken, de partners uit de Economic Board en andere kennisinstellingen breder in te zetten bij de thema-overleggen van het OZO, en gezamenlijk te werken met / vanuit een Zeeuwse strategische agenda.
Verbreding regionale samenwerking Platform De Bevelanden.	We verbreden de bestaande gemeentelijke samenwerking binnen De Bevelanden tot een zogeheten triple helix samenwerking. Dit staat voor de samenwerking tussen overheid, ondernemingen en onderwijs; ofwel de drie O's. Het onderwijs, bedrijfsleven en de provincie Zeeland zullen aan deze samenwerking worden toegevoegd. Deze strategische samenwerking gaat plaatsvinden op de actielijnen 'Versterken agri- en aquafoodsector', 'Vitaal leven en gezondheid', 'Herkenbare beleving op de Bevelanden', 'Slim en multifunctioneel grondgebruik' en 'Beweging op de Bevelandse woningmarkt'.
Een efficiëntere en doelmatige samenwerking tussen de GGD, VRZ en de RUD.	In 2021 is door het adviesbureau Berenschot een onderzoek uitgevoerd. Uit de verkenning zijn een vijftal scenario's naar voren gekomen. Van nul-scenario (er verandert niets, GGD, VRZ en RUD gaan door op dezelfde weg) tot scenario van maximale bestuurlijke en organisatorische integratie (GGD, VRZ en RUD worden één organisatie). Volgens planning worden de onderzoeksresultaten eind 2021/begin 2022 met u besproken en hierna geïmplementeerd.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Onze website geeft op minimaal 85% van alle ingevulde zoekopdrachten de juiste informatie weer	91%	92%	85%	85%	85%
Een goed gewaardeerde externe communicatie	7,5	-	7,5	7,5	7,5

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Oordeel van inwoners over de kwaliteit van communicatie en dienstverlening van de gemeente via het inwonerspanel DUO en eventueel aanvullende enquêtes	7,2	-	7,2	7,2	7,2

Een goed gewaardeerde externe communicatie

De inwoners geven de externe communicatie minimaal een 7,5.

Oordeel van inwoners over de kwaliteit van communicatie en dienstverlening van de gemeente via het inwonerspanel DUO en eventueel aanvullende enquêtes

Het uitvoeren van onderzoek onder onze inwoners via het inwonerspanel DUO of waarstaatjegemeente.nl geeft inzicht in de wijze waarop inwoners de relatie met de gemeente ervaren, hoe ze deze willen zien en welke veranderingen ze waarnemen in deze relatie.

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbeteren van onze dienstverlening door het aspect gastheerschap verder te ontwikkelen.	We geven vervolg aan onze ambitie. We stellen een integrale visie op over gastheerschap. Hiervoor maken we gebruik van best practices. De rol van de receptie, telefonie, de inrichting van de hal, de balies van Burgerzaken en het gebruik van hulpmiddelen en applicaties nemen we in deze visie op. Op basis van deze visie doen wij voorstellen voor optimalisering van onze dienstverlening. De integrale visie gastheerschap vormt zich in nauwe samenhang met de nieuw te ontwikkelen dienstverleningsvisie.
Optimaliseren (digitale) dienstverlening.	Steeds meer worden producten digitaal aangevraagd en afgehandeld. Het programma iBurgerzaken biedt alle modules voor een optimale dienstverlening op het gebied van Burgerzaken. Dit biedt ons de mogelijkheid om onze dienstverlening uit te bouwen: veilig, efficiënt en gebruikersvriendelijk. We sluiten aan bij nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast houden we aandacht voor inwoners die de digitale dienstverlening niet of minder goed kunnen bijhouden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verdere ontwikkeling en vernieuwing van het verkiezingsproces.	De VNG, het ministerie van BZK, de Kiesraad en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken hebben samen de verkiezingsagenda 2030 opgesteld. Inzet is waarborging van veiligheid en uitvoerbaarheid van het verkiezingsproces. De verkiezingsagenda 2030 bevat onderwerpen als versterking kwaliteit verkiezingsproces, vernieuwing uitbrengen en tellen stemmen, toegankelijkheid verkiezingen, andere vormen van stemmen en digitalisering. We volgen alle ontwikkelingen en vernieuwingen op de voet om tijdig aan te kunnen sluiten. Voor de gemeenteraadsverkiezing in 2022 verwachten we geen vernieuwingen in het proces. We houden wel rekening met maatregelen in het kader van corona. Voor deze maatregelen gebruiken we materiaal en processen uit 2021.

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een financieel gezonde en stabiele veiligheidsregio.	De gemeenteraad heeft een positieve zienswijze uitgebracht over de programmabegroting 2022 van de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ). Het Algemeen Bestuur (AB) van de VRZ is voornemens haar beleidsplan 2022-2025 vast te stellen in december 2021. Voorafgaand wordt dit beleidsplan ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden. Ook worden raadsinformatiebijeenkomsten georganiseerd. We vragen en nemen een actieve rol om samen met de VRZ tot een gewenst en verantwoord ambitieniveau te komen.
Op peil houden van de brandweezorg	Brandweervrijwilligers verzorgen in Zeeland voor een groot deel de huidige brandweezorg. Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben een grote invloed op het op peil houden van de huidige basisbrandweezorg. Het initiatief voor de ontwikkeling van een nieuwe toekomstvisie voor de uitvoering van de brandweezorg ligt bij de VRZ. Ook hier vragen en nemen we een actieve rol om er samen met de VRZ zorg voor te dragen dat de basisbrandweezorg op een gewenst peil blijft.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het uitvoering geven aan het vastgestelde Integrale veiligheidsbeleid op grond van de Nota Integrale Veiligheid.	Eén van de speerpunten van het veiligheidsbeleid blijft de aanpak van georganiseerde criminaliteit in de zeehaven. In samenwerking met de partners van de havendriehoek geven we uitvoering aan het uitvoeringsplan 'Weerbare en integere zeehavens'. De eerste (deel)projecten bevinden zich in een afrondende fase en worden op korte termijn uitgerold. Een aandachtspunt hierbij is om deze te borgen binnen bestaande structuren. Samen met de programmamanager 'Weerbare Zeehavens' stellen we een plan op met projecten voor de periode 2022-2025. Jaarlijks geven we samen met de gemeenteraad aandacht aan het thema veiligheid. In 2022 leggen we de nota Integrale Veiligheid 2022-2025 voor aan de gemeenteraad.
Het handhaven van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).	We beschikken over een goede en actuele Algemene Plaatselijke Verordening (APV). We gaan de handhaving binnen de gemeente Borsele zowel kwalitatief als kwantitatief verbeteren. Dit doen we onder andere door middel van de uitbreiding van de boa-capaciteit. Naast het vergroten van de interne capaciteit, verbeteren we onze structuren en werkwijze. Verder zetten we in op verdere uitwerking en verbetering van de samenwerking met de politie, de omliggende gemeenten en de overige toezichtpartners.
Aanpak ondermijnende criminaliteit.	We blijven ons richten op de aanpak van de ondermijnende criminaliteit. Dat doen we samen met de taskforce van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Brabant-Zeeland en overige ketenpartners. Met de georganiseerde, integrale controles en acties boeken we resultaten. We continueren onze aanpak door middel van voorlichting en het organiseren van controles. Hierbij richten we ons in het bijzonder op een goede integrale uitwisseling van informatie en het gemeentebreed borgen van de aanpak binnen onze bestaande structuren en werkwijzen. Hiermee zorgen we voor een blijvende inbedding van de aanpak van de ondermijnende criminaliteit.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De verbinding versterken tussen 'openbare orde en veiligheid' en het 'sociaal domein'.	De verbinding tussen 'openbare orde' en het 'sociaal domein' heeft vorm gekregen. We werken nauw samen bij overlappende vraagstukken, zowel beleidsmatig als in de praktijk. Dit is noodzakelijk omdat we in de praktijk zien dat openbare orde casuïstiek vaak verband houdt met problematiek binnen het sociaal domein. Onlangs evalueerden we de samenwerking. We zetten deze samenwerking voort, monitoren en verbeteren daar waar nodig.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Integraal veiligheidsplan (2015) Nota IVB 2015 – 2018	2022
Regionaal Beleidsplan Politie 2019-2022	2022
Havenveiligheidsplan (2019)	2022
Regionaal crisisplan (2022-2025)	2022
Maatwerk in brandweezorg (2015)	Niet van toepassing
Visiedocument samenwerking dorpsraden en gemeente Borsele (2018)	2022
Besturings- en managementfilosofie (2021)	2022

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Veiligheidsregio Zeeland Taskforce – RIEC Zeeland – West-Brabant

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Bestuur, dienstverlening en veiligheid (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.1 Bestuur	1.337	1.415	1.416	1.381	1.381	1.381
0.2 Burgerzaken	757	743	569	568	568	568
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.248	2.209	2.323	2.357	2.391	2.410
1.2 Openbare orde en veiligheid	293	441	378	378	378	378
Totaal lasten	4.636	4.809	4.686	4.684	4.718	4.737
Baten						
0.1 Bestuur	89	12	12	12	12	12
0.2 Burgerzaken	228	298	288	288	288	288
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	53	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	8	11	11	11	11	11
Totaal baten	378	320	310	310	310	310
Saldo programma	4.257	4.488	4.375	4.374	4.408	4.427
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	89	375	58	33	33	33
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	131	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	4.300	4.113	4.317	4.341	4.375	4.394

Verschillen ten opzichte van de vorige begroting*Bestuur*

Voor het jaar 2022 is in de kadernota 2022-2025 een bedrag van € 35.000 gereserveerd voor het project Bevelanden op de kaart, wat het verschil veroorzaakt ten opzichte van 2023-2025. In 2021 zijn de kosten hoger vanwege (restant)kredieten uit onder andere het project B2030 en de bestuursopdracht toekomstvisie. Deze dekken we uit de mutaties reserves (baten).

Burgerzaken

De hogere lasten in 2020 en 2021 hielden verband met kosten van inhuur wegens ziekte (€ 56.000) en de extra kosten (corona) van verkiezingen (€ 90.000). Deze dekken we uit de mutaties reserves (baten).

Crisisbeheersing en brandweer

De bijdrage aan VRZ stijgt in 2022 en 2023 met € 35.000 en in 2024 met € 20.000. Dit komt omdat de VRZ tegen lopende prijzen raamt.

Openbare orde en veiligheid

Het budget voor 2021 is geraamd op € 441.000. Dit bestaat uit het structurele budget van € 328.000, eenmalige budgetten voor de voorbereiding van de brandweerpost Heinkenszand en extra middelen voor corona voor toezicht en handhaving. Vanaf 2022 stijgen de personeelskosten met € 50.000. Vanuit de Strategische Personeelsplanning (SPP) zetten we een boa op dit taakveld in. De huidige bezetting van de boa's is zeer gering en maakt ons kwetsbaar om een gedegen invulling aan onze taken te geven. Ook extern onderzoek wijst uit dat Borsele - gezien het risicoprofiel - moet beschikken over circa drie boa's.

Reserves

Onder de reserves zijn structurele baten geraamd van € 33.000 ter dekking van de afschrijvingslasten van de brandweerpost in Heinkenszand. In 2021 zijn er eenmalige (restant)kredieten geraamd. De belangrijkste zijn: Bevelanden op de kaart, B2030, Bestuursopdracht toekomstvisie, inhuur Burgerzaken, coronamiddelen voor verkiezingen en op het gebied van toezicht en handhaving, voorbereidingskosten voor de brandweerpost in Heinkenszand en de doorontwikkeling van iBurgerzaken.

Incidentele baten en lasten

Er zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Programma Verkeer en openbare ruimte

Programmadoelstellingen

In het kader van leefbaarheid is een veilige en aantrekkelijke openbare ruimte van groot belang. De nog groeiende verkeersintensiteit, autonome én nieuwe, economische ontwikkelingen vergen dat wegbeheerders gezamenlijk infrastructurele maatregelen nemen om de doorstroming en de veiligheid te waarborgen. Het aspect verkeersveiligheid nemen we mee in het onderhoud van de wegen. De aansluitingen van de wegen tussen de gemeente, het waterschap en de provincie zijn gemiddeld goed te noemen. Het aantal knelpunten is overzichtelijk. Passend openbaar vervoer - toegesneden op doelgroepen - de aard en de schaal van de dorpen, is van blijvend belang.

2.1 Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Duurzame veilige herinrichting van wegen.	Wij richten onze wegen in volgens het principe Duurzaam Veilig. Bij de totstandkoming van onze plannen passen wij burgerparticipatie toe. Wij streven ernaar om bewoners zoveel mogelijk bij de planvorming te betrekken.
Goed onderhouden en toegankelijke wegen.	Wij inspecteren in 2022 al onze wegen op basis van de landelijke normen van Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw (CROW). Wegen die niet aan ons ambitieniveau voldoen, nemen we op in de onderhoudsplanning 2022-2026.
Goed functionerende en duurzame openbare verlichting.	Op basis van de meerjarenonderhoudsplanning 2022-2026 voeren wij onderhoud uit aan masten en armaturen. De conventionele armaturen vervangen wij door energie-efficiëntere led armaturen.
Een goede samenwerking en visieontwikkeling met de andere wegbeheerders.	De visies voor zowel Borsele-West als Borsele-Oost zijn gereed. Wij geven verdere invulling aan het uitvoeringsprogramma. In 2022/2023 realiseren wij het kruispunt Baarlandsezandweg – Schoorkenszandweg in 's-Gravenpolder en starten wij met de aanleg van de randweg Hoedekenskerke. Tevens zijn wij nauw betrokken bij de totstandkoming van de gebiedsontsluitingsvisie van het Veerse Meer.
Aanleg parkeerplaatsen in relatie tot de transformatie-opgave Beveland Wonen.	Wij leggen extra parkeerplaatsen aan in een aantal dorpskernen. Beveland Wonen draagt hieraan ongeveer 50% bij uit hun Kernenfonds. In 2022 leggen wij een parkeerterrein in de Schoolstraat aan in 's-Gravenpolder. Dit terrein komt achter de nieuw te bouwen woningen. In Oudelande leggen wij in de Doelstraat een parkeerterrein aan.
Herinrichting Stenevate.	Het streven is om een dertigkilometerzone in te richten. De uitvoering hiervan is afhankelijk van de procedure voor de tweede supermarkt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het verbeteren van de mobiliteit van de inwoner.	Vanuit B2030 hebben we subsidie verleend voor het starten van een deelautoproject in Ovezande. Mede door corona is er vertraging ontstaan in het proces. Zodra het kan, pakt de werkgroep het deelautoproject verder op.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Ondergrens kwaliteitsniveau wegen	-	10%	15%	15%	15%
Bovengrens kwaliteitsniveau wegen	-	85%	60%	60%	60%

Boven- en ondergrens kwaliteitsniveau wegen

De wegen beoordelen wij aan de hand van de CROW-methodiek. Voor de bovengrens geldt dat 60% van de verhardingen binnen de bebouwde kom in de gemeente Borsele minimaal moet voldoen aan beeldkwaliteitsniveau B volgens de CROW-methodiek. Als beeldkwaliteitsniveau hanteren wij dat niveau D niet bereikt mag worden. De inventarisatie van de wegen doen wij door de wegen jaarlijks te inspecteren. Deze inspectie vormt de basis voor het onderhoudsplan wat we jaarlijks aan de gemeenteraad voorleggen. Hiermee voorkomen we dat we een voorziening moeten vormen bij achterstallig onderhoud (kwaliteitsniveau D) zoals de wet- en regelgeving – op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) - voorschrijft.

Kwaliteitsniveaus CROW

	algemeen	beeldkwaliteit	technische kwaliteit
A+	Zeer goed	Prachtig	(Zo goed als) nieuw
A	Goed	Goed	Technisch goed in orde
B	Voldoende	Voldoende	Heel en veilig
C	Matig/Onvoldoende	Sober/Schraal	Discomfort, veiligheid komt in geding
D	Slecht	Verloedering	Kapitaals-vernietiging, functieverlies, aansprakelijk-stelling

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een duurzame, klimaatadaptieve en biodiverse openbare ruimte.	We geven uitvoering aan de opgestelde dorpsplannen. Het actieplan 'wijzigen grasbeheer' krijgt op basis van de evaluatie een vervolg. Het vergroten van de biodiversiteit is hierbij het uitgangspunt.
Duurzame dorpsbossen.	We geven uitvoering aan het beheer- en herplantingsplan. Het accent ligt de komende jaren op het duurzame beheer van de dorpsbossen. Bij de uitvoering monitoren we de biodiversiteit. Indien noodzakelijk sturen we hierop bij.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal m2 ecologisch groenbeheer	-	228.483	228.483	231.000	375.000
Aantal bomen per inwoner	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51
Aantal m2 klimaatadaptieve verharding	1.470	1.470	1.470	2.000	3.500

Aantal m2 ecologisch groenbeheer

Het aantal vierkante meters ecologisch groenbeheer is gedefinieerd als het aantal bloemenweiden waarop specifiek beheer plaatsvindt (maaien en afvoeren) of beweiding door middel van schapen.

Aantal bomen per inwoner

Het aantal bomen is een indicator voor onder meer de klimaatadaptiviteit van de bebouwde omgeving. Bomen zorgen voor een aanzienlijke bijdrage aan de verkoeling van de omgeving. Een grote verscheidenheid aan boomsoorten draagt ook bij aan het vergroten van de biodiversiteitswaarde. Bij deze indicator is het aantal bomen, wat als puntobject in het beheersysteem is opgenomen, gedeeld door het aantal inwoners. Het aantal bomen in bossen en op particulier eigendom is hierbij niet meegerekend.

Aantal m2 klimaatadaptieve verharding

Het aantal vierkante meter klimaatadaptieve verharding betreft voornamelijk doorgroeistenen in parkeervakken.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toegankelijke en goed onderhouden begraafplaatsen.	Wij houden de gemeentelijke begraafplaatsen op orde en geven uitvoering aan het bestaande begraafbeleid. In 2021 stonden de begraafplaatsen van Ellewoutsdijk en Oudelande op de planning voor een kwaliteitsimpuls. De begraafplaats in Oudelande bleek urgenter: hiervoor is een plan opgesteld.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Omgevingsplan Zeeland (2018)	Niet van toepassing
GroenStructuurPlan 2018-2030	2025 (evaluatie)
Gemeentelijk Waterplan (2016-2023)	2022
Gemeentelijk Rioleringsplan (2019-2024)	2023
Landschapbeleidsplan (1995)	2023
Duurzaamheidsvisie (2018)	2023

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Geen

Wat mag het kosten?**Baten en lasten Verkeer en openbare ruimte** (bedragen x € 1.000)

	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
2.1 Verkeer en Vervoer	3.753	3.691	3.348	3.514	3.709	3.724
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.871	1.695	1.708	1.704	1.701	1.700
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	351	382	350	349	349	348
Totaal lasten	5.976	5.768	5.407	5.567	5.759	5.773
Baten						
2.1 Verkeer en Vervoer	652	59	42	42	42	42
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	372	32	32	32	32	32
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	353	326	327	327	327	327
Totaal baten	1.377	416	401	401	401	401
Saldo programma	4.599	5.352	5.005	5.165	5.358	5.371
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	314	570	0	0	0	0
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	1.205	146	0	0	0	0
Totaal saldo programma	5.490	4.927	5.005	5.165	5.358	5.371

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Verkeer en vervoer*

In het kader van het verplicht activeren van investeringen die levensduur verlengend zijn of significante kwaliteitsverbeteringen opleveren, is in het raadsvoorstel van het kerntakenonderzoek van 4 maart 2021 een bezuiniging opgenomen van structureel € 425.000. Daarnaast is er in de kadernota 2022-2025 in het jaar 2022 € 300.000 extra opgenomen en in 2023 € 200.000 vanwege dit verplicht activeren. Het voorstel voor de aanpassing van het verplicht activeren is nog niet nader uitgewerkt en daarom is de volledige bezuiniging op één post op taakveld verkeer en vervoer opgenomen.

Verder is rekening gehouden met de aanpassing van de financiële verordening waarbij we afschrijven op de investering in het jaar volgend op het jaar waarin de investering in gebruik is genomen. Dit levert een eenmalig voordeel op van € 100.000 in 2022.

Voor het onderhoud van de bijzondere elementen zoals de strekdam Hoedekenskerke, kerkmuurtjes, keerwanden en zitelementen is in het verleden nooit een bedrag geraamd. Wij willen voorkomen dat achterstallig onderhoud leidt tot gevaarlijke situaties en dat we een voorziening moeten vormen volgens het BBV.

In 2022 is een bedrag van € 175.000 en vanaf 2023 € 100.000 per jaar vrijgemaakt voor het onderhoud van de elementen. Voor de investering in de landbouwhaven en de strekdam langs de oude veerhaven in Hoedekenskerke is een jaarlijkse kapitaallast van € 27.000 geraamd.

Verder is in de Kadernota 2022-2025 rekening gehouden met een stijging van de kosten (€ 25.000) voor de openbare verlichting.

Openbaar groen en openluchtrecreatie

Op openbaar groen houden we rekening met de bezuiniging vanuit de herstelbegroting van € 150.000. Invulling van deze bezuiniging is behandeld in de raad van 16 september 2021. Dit realiseren we onder andere door versobering van beheer, minder werk door derden en gewijzigde maaimethoden.

Begraafplaatsen en crematoria

De daling van de lasten met € 32.000 wordt veroorzaakt door een daling van het aantal ambtelijke uren als gevolg van efficiëntere bedrijfsvoering.

Incidentele baten en lasten

Er zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Programma Lokale economie

Programmadoelstellingen

We willen de werkgelegenheid behouden en versterken. We bieden daarvoor een aantrekkelijk ondernemersklimaat. In samenwerking met de Bevelandse gemeenten werken we aan een gezamenlijk beleid op het gebied van economie, recreatie en toerisme. Dat wat Borsele uniek maakt, dragen we graag met gepaste trots uit.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Efficiënt gebruik van gebouwen en gronden en het afstoten van gebouwen en gronden die niet (meer) nodig zijn voor gemeentelijke taken.	We blijven gronden verhuren, ver(erf)pachten, ruilen of verkopen. Zo mogelijk strategische inzet van (vrij van pacht komende landbouw-) gronden, bijvoorbeeld via het Kavelruilbureau Zeeland.

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bijdragen aan een sterk, duurzaam en veilig opererend haven- en industriecomplex, dat bijdraagt aan de werkgelegenheid in de regio.	We begunstigen een actief (8,33%) aandeelhouderschap in North Sea Port door een bestuurlijke en ambtelijke afvaardiging. We volgen de aandeelhoudersstrategie, waarin de aspecten 'sterk, duurzaam en veilig' zijn geborgd en zorgen er met de andere aandeelhouders voor dat deze concreet uitgewerkt worden in het strategisch ondernemingsplan van North Sea Port.
Behoud van een sterk energieproductiebedrijf. Het waterbedrijf Evides rechtstreeks onderbrengen bij de aandeelhouders.	We zien als aandeelhouder toe op een goed verloop van het herstructureringsproces, mede door participatie in de aandeelhouderscommissie. Na de ontvlechting van Evides verwachten we de eerste dividendopbrengsten in 2022. De mogelijkheden van herstructurering van de overige bedrijfsonderdelen van ons energieproductiebedrijf worden verder onderzocht.
Het optimaal benutten van de compensatiemaatregelen voor het verwerpen van de vestiging van de marinierskazerne in Vlissingen.	Het monitoren van de compensatiemaatregelen die direct invloed hebben op Borsele zoals de samenwerking tussen Rijk en regio om de verduurzaming van North Sea Port te stimuleren en het versneld onderbrengen van Evides bij de publieke aandeelhouders.
Een goed ondernemersklimaat in de gemeente Borsele.	We houden rekening met de gevolgen die de coronacrisis heeft voor onze Borselse economie. Versterking van onze Borselse economie na corona maken we onder andere mogelijk via het regionale Post-Corona Versnellingsplan. We bezoeken bedrijven en zijn sparringpartner voor hen. We organiseren accountgesprekken met Impuls Zeeland over economische ontwikkelingen en mogelijke nieuwe vestigingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een goed ondernemersklimaat in regio De Bevelanden.	We werken samen met de vijf Bevelandse gemeenten in de regionale werkgroepen Werken en Recreëren van het Bestuurlijk Platform De Bevelanden. De actielijnen 'Agri- en aquafood', 'Slim en Multifunctioneel grondgebruik' en 'Beleving op de Bevelanden' vormen op economisch vlak de basis voor de nauwere regionale samenwerking. We geven uitvoering aan het nieuwe regionale bedrijventerreinprogramma.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Waardering ondernemersklimaat	-	-	-	-	-

Waardering ondernemersklimaat

De indicator waardering ondernemersklimaat zetten we via een enquête uit. Dit is de reden dat deze nog niet is ingevuld in deze begroting. De enquête kan ruimte bieden voor adviezen en aandachtspunten. Deze kwalitatieve gegevens wendten we aan om ons ondernemersklimaat te versterken.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
In de regio de Bevelanden willen we voldoende aanbod van kwalitatief goede en toekomstbestendige bedrijvenlocaties.	We onderzoeken de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen in de regio. We geven uitvoering aan acties die mogelijk voortvloeien uit het nieuwe regionale bedrijventerreinprogramma.
De bestaande bedrijventerreinen aantrekkelijk houden voor ondernemers en daarmee ook leegstand tegen gaan.	We bieden maatwerk bij de uitbreiding van afgezonderde bedrijfslocaties binnen de kaders van het provinciaal beleid. We geven invulling aan de verduurzaming van het bedrijventerrein 's-Gravenpolder. De bouwgrond op bedrijventerrein Noordzak verkopen we of geven we in erfpacht uit.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal m2 beschikbare bouwgrond op bedrijventerreinen	22.648	19.021	17.012	12.124*	16.089

*Door de onzekerheid voor ondernemers tijdens de coronacrisis werden opties op bouwgrond minder snel omgezet in grondverkoop op bedrijventerrein Noorzak III in Heinkenszand.

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een robuuste Zeeuwse economie, dus ook voor Borsele, met een goede kennisinfrastructuur, versterking in economische sectoren en stevige verbindingen tussen ondernemingen, onderwijs en overheid.	Wij dragen bij aan het structuurversterkingsfonds 'Zeeland in Stroomversnelling' als uitvloeisel van het rapport Balkenende. Dit fonds wordt ingezet voor consortia van ondernemingen, onderwijs en overheden die haalbaarheidsonderzoek doen en demonstratieprojecten opzetten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het behouden van een sterke landbouwsector die bestand is tegen extreme weersomstandigheden en een bijdrage kan leveren aan de instandhouding van ons landschap.	We houden onze ogen en oren open voor de behoeften van moderne land- en tuinbouw, onder andere door jaarlijks overleg met de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Waar mogelijk bieden we ondersteuning aan duurzame en innovatieve initiatieven, waaronder de opslag van zoet water. Voor dit laatste onderwerp participeren we binnen het North Sea Port District om de komende jaren een grensoverschrijdende zoetwaterstrategie te ontwikkelen.

3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen de gemeente Borsele aantrekkelijk houden om te ondernemen, zowel voor bestaande als startende ondernemers.	We geven uitvoering aan de acties van de Nota Economisch Beleid die we daarin hebben geformuleerd. We nemen deel, mits de beperkingen rondom corona dit toelaten, aan de Contacta en de regionale Startersdag.
Een toegesneden winkelbestand voor het behoud van leefbare dorpen.	De verantwoordelijkheid voor de instandhouding van winkels ligt vooral bij de consument en de ondernemer. Daar waar mogelijk faciliteren we ontwikkelingen; ook voor bedrijfsmatige activiteiten aan huis. We onderzoeken in 2022 de noodzaak voor het actualiseren van onze Detailhandelsvisie. De Nota Economisch Beleid vormt hiervoor de basis. We faciliteren de komst van een tweede supermarkt in Heinkenszand.
Meer bekendheid genereren voor het Landschapspark Borsele onder haar inwoners en gasten, zodat deze als ambassadeur voor ons Landschapspark kunnen optreden.	Financieel en ambtelijk ondersteunen van de Stichting Landschapspark Borsele, zodat de stichting de lokale recreatieve en toeristische promotie uit kan voeren.
De rol bepalen van Borsele in de promotie van Zeeland op het gebied van economische versnelling en toerisme.	Voor de huidige en toekomstige opgaven van Zeeland werken wij de komende jaren aan een gezamenlijke en integrale Zeeuwse marketingorganisatie. In 2022 geven we uitvoering aan de acties die voortvloeien uit de Visie Bestemming Zeeland 2030 die eind 2021 is vastgesteld.
Het stimuleren van recreatieve ontwikkelingen passend binnen het Landschapspark Borsele om zo het recreatieve product van dit gebied te versterken.	We voeren het Toeristisch Recreatief Actieplan 2019-2023 uit. Waar mogelijk bieden we maatwerk bij nieuwe initiatieven.
Toekomstig maken van de eindpuntvoorziening van de Stoomtrein Goes-Borsele (SGB) in Hoedekenskerke.	We onderzoeken de mogelijkheid tot een verzelfstandiging van de SGB.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal startende ondernemers	138	-	130*	130*	140
Aantal bezoekers van gesubsidieerde attracties	38.800	15.098	19.500*	25.000*	40.000
Aantal bedrijfsvestigingen	2.530	2.570	2.500	2300*	2.400

*In verband met de coronacrisis waren er minder startende ondernemers, aanzienlijk minder bezoekers aan gesubsidieerde attracties (SGB) en minder bedrijfsvestigingen.

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Goed onderhouden recreatieterreinen.	Wij streven naar goed onderhouden recreatieterreinen, zodat deze aansluiten bij de beleving en de wensen van de recreant.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het behouden van een financieel gezond grondbedrijf dat invulling geeft aan ruimtelijke ambities van de gemeente.	Bouwgrond voor woningen en bedrijven bieden we te koop aan of geven we in erfpacht uit. We starten met de uitgifte van de kavels in het nieuwe woningbouwplan Platepolder als het bestemmingsplan onherroepelijk is. Onder voorbehoud van onvoorziene omstandigheden hopen we in 2 ^e kwartaal 2022 de gronden bouwrijp te kunnen maken en de verkoop op te kunnen starten. We actualiseren de Nota Grondbeleid en stellen deze vast aansluitend op de Omgevingsvisie begin 2023.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een voorraad strategische gronden beheren waardoor we adequaat kunnen inspelen op de behoefte naar bouwgrond in grondexploitatie.	We monitoren de markt en onderzoeken waar mogelijkheden liggen voor de middellange termijn. Waar nodig en mogelijk gaan we over tot (ver)koop/ruil van gronden om onze grondpositie te behouden en versterken.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Regionaal bedrijventerreinprogramma De Bevelanden (2018)	2022
Detailhandelsvisie gemeente Borsele (2013)	2022
Nota Economisch Beleid (2021)	Niet van toepassing
Nationale Omgevingsvisie (2020)	Niet van toepassing
Aandeelhoudersstrategie PZEM NV (2017)	Niet van toepassing

Omschrijving	Herzieningsdatum
Aandeelhoudersstrategie North Sea port (2021) en concept strategisch ondernemingsplan North Sea Port (2021/2022)	2025
Nota Grondbeleid	2023
Toeristische agenda De Bevelanden (2016-2023)	2024
Toeristisch recreatief actieplan (2019-2023)	2024
Strategische agenda	Niet van toepassing
Economische agenda	Niet van toepassing

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

PZEM NV
 North Sea Port
 NV Economische Impuls Zeeland
 GBE Aqua B.V.
 BGTS North Sea Port District

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Lokale economie (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	168	154	152	152	152	152
3.1 Economische ontwikkeling	174	146	214	214	214	214
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4	54	58	58	58	58
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	25	38	32	32	32	32
3.4 Economische promotie	152	273	24	24	14	14
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	190	249	183	183	183	183
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	1.821	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800
8.3 Wonen en bouwen	11	29	31	31	31	31
Totaal lasten	2.545	2.742	2.493	2.494	2.484	2.483
Baten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	534	238	154	154	154	154
3.1 Economische ontwikkeling	3	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14	14	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	81	26	26	26	26	251
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	2.312	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800
8.3 Wonen en bouwen	17	0	0	0	0	0
Totaal baten	2.962	2.078	1.980	1.980	1.980	2.205
Saldo programma	-417	664	514	514	504	279
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	1.022	669	34	34	24	24
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	1.432	478	0	0	0	0
Totaal saldo programma	-7	473	480	480	480	255

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Beheer overige gebouwen en gronden*

Op dit taakveld houden we vanaf 2022 rekening met lagere huuropbrengsten van € 15.000 als gevolg van de verkoop van onroerend goed in de Kerklaan te Heinkenszand. De hogere baten in 2020 en 2021 werden veroorzaakt door incidentele grondverkoppen.

Economische ontwikkeling

De stijging op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwachte hogere inzet van het huidige team en extra personele inzet. De conceptnota economisch beleid Borsele toont de extra behoefte en bestaande knelpunten in de huidige (beperkte) economische formatie aan. Hiermee pakken we de kwetsbaarheid van de functie aan. Vanuit de Strategische Personeelsplanning (SPP) reserveren we een bedrag van € 41.000.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Economische promotie

Op dit taakveld is het Toeristisch Actieplan 2020-2023 opgenomen. Van het beschikbare budget is € 70.000 geraamd in 2020 en € 10.000 per jaar voor de daaropvolgende jaren. Van het budget van € 70.000, hebben we € 51.000 overgeheveld naar 2021. In de herstelbegroting 2021-2024 is als uitgangspunt opgenomen: activiteiten met betrekking tot economische ontwikkeling onverminderd voortzetten totdat we de toeristenbelasting invoeren en subsidies voor recreatieve voorzieningen structureel te verlagen met € 70.000. Deze stelpost is geraamd op dit taakveld, maar heeft in de uitwerking op meerdere taakvelden betrekking. De taakstelling werken we nader uit en leggen we aan u voor. Vanaf 2025 houden we rekening met hogere inkomsten door de invoering van toeristenbelasting.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

De hogere lasten in 2021 werden veroorzaakt door de resultaatbestemming van de jaarrekening voor Landschapspark Borsele (€ 35.000) en het restantkrediet voor de Eindpuntvoorziening SGB (€ 42.000).

Bouwgrondexploitatie

Het product bouwgrondexploitatie is budgettair neutraal in de begroting opgenomen. Positieve of negatieve resultaten vangen we op door de reserve bouwgrondexploitaties. Incidentele effecten van grondexploitaties op de meerjarenbegroting zijn ongewenst en voorkomen we hiermee.

Wonen en bouwen

Dit betreft vooral de toerekening van lasten van de strategische gronden. Deze lasten dekken we deels uit de reserve bouwgrondexploitaties.

Reserves

Ter dekking van onze lasten onttrekken we de volgende posten uit onze reserves:

- Strategische gronden uit de reserve bouwgrondexploitaties (jaarlijks € 24.000).
- Het toeristisch actieplan voor de jaren 2022 en 2023 (€ 10.000).

Voor 2021 betreffen de mutaties: eenmalige restantkredieten zoals Toeristisch Actieplan, Landschapspark Borsele, Eindpuntvoorziening SGB, Nota Economisch Beleid, Verduurzaming Bedrijventerrein 's-Gravenpolder en Recreatieve Hotspot Heinkenszand.

Incidentele baten en lasten

In dit programma hebben we de incidentele baten en lasten geraamd voor het Toeristisch Actieplan voor € 10.000 in 2022 en 2023.

Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport

Programmadoelstellingen

Leefbaarheid is van groot belang voor onze inwoners. Vrijwilligers en verenigingen vormen het cement van onze samenleving. Ontwikkelingen als vergrijzing, ontgroening en individualisering vormen bedreigingen voor het goed functioneren van verenigingen. Door het bundelen van krachten staan verenigingen sterker en vitaler waardoor zij deze ontwikkelingen beter het hoofd kunnen bieden. De school is de plaats waar kinderen hun kennis verwerven, waar zij leren omgaan met elkaar en waar zij nieuwe uitdagingen ervaren. Op lokaal niveau spelen we als overheid een belangrijke rol; we richten ons op de huisvesting van de scholen, op de bestrijding van (onderwijs)achterstanden, op de ontwikkelingen van brede scholen/Integrale Kindcentra (IKC) en op de schoolbegeleiding. We hebben verder een taak in zaken als leerlingenvervoer en het bestrijden van schooluitval.

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toezicht openbaar onderwijs: op grond van onze wettelijke verantwoordelijkheid waarborgen we de continuïteit en het specifieke karakter van het openbaar onderwijs.	We houden een vinger aan de pols bij het openbaar onderwijs. We doen dit aan de hand van de diverse rapportages die de stichting Omnissscholen periodiek aanlevert. Het openbaar onderwijs van de gemeente Borsele is verzelfstandigd sinds 1 januari 2013. In 2022 gaan we de afspraken evalueren die we daartoe hebben gemaakt en hoe deze zich verhouden tot de huidige constellatie.

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Adequate huisvesting voor alle basisscholen in onze gemeente.	We werken met de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs voor het behandelen van huisvestingsaanvragen van de schoolbesturen. We krijgen vanaf 2023 te maken met nieuwe wetgeving waardoor we moeten gaan werken met een Integraal Huisvestingsplan (IHP). In dit plan betrekken we ook de concentratie van basisscholen en onderzoeken we of we de huur van brede scholen kostendekkend kunnen maken. Daarnaast maakt de investering in schoolgebouwen in relatie tot duurzaamheid onderdeel uit van dit plan. We laten periodiek leerlingenprognoses opstellen. We laten periodiek gezamenlijke meerjarenonderhoudsplanningen maken ter controle van de onderhoudsstaat van de schoolgebouwen. We maken afspraken in de beheerscommissies van de brede scholen over de uitvoering van het onderhoud. Bij de overige schoolgebouwen ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderhoud bij de schoolbesturen. Via de onderhoudsservice overeenkomsten bieden we scholen hulp bij de uitvoering van kleine onderhoudsklussen. Voor Nieuwdorp zijn we bezig met plannen voor een nieuwe school: een integraal Kindcentrum (IKC).

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De Lokale Educatieve Agenda (LEA) geeft richting en stimuleert een effectieve samenwerking met als doel een optimale en brede ontwikkeling van ieder kind in Borsele.	Wij voeren drie keer per jaar het overleg over de LEA via de Overleggroep Lokaal Onderwijsbeleid (OLOB). We bespreken met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties het lokaal onderwijsbeleid. We maken afspraken over de beleidsontwikkeling en de beleidsuitvoering en we wisselen informatie uit. Bij de OLOB nodigen we minimaal één keer per jaar de schooldirecteuren uit. Voor de komende twee jaar ligt de nadruk op de inzet van de gelden voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Leerlingen uit het speciaal onderwijs zelfstandig laten reizen met het openbaar vervoer en/of de fiets.	We maken het speciaal onderwijs bereikbaar voor kwetsbare leerlingen met een beperking door de inzet van het leerlingenvervoer. We zetten in op het vergroten van zelfstandigheid van deze leerlingen. We enthousiasmeren en ondersteunen leerlingen om uit te stromen naar het openbaar vervoer (OV) en/of het fietsvervoer. We zetten hiervoor maatwerk in. Dit doen we in samenwerking met scholen en OV-ambassadeurs.
Ondersteuning aan basisscholen gericht op de verbetering van de schoolorganisatie en de kwaliteit van het onderwijs (schoolbegeleiding).	We subsidiëren twee schoolbegeleidingsdiensten (RPCZ en Driestar Educatief) die onze basisscholen ondersteunen. Wij werken met een convenant waarin wij afspraken hebben vastgelegd over de inzet van onze subsidies. Dit convenant loopt tot en met 2022. Vanuit de bezuinigingsopgave bouwen we vanaf 2023 deze subsidie jaarlijks met 25% af. Daarmee stoppen wij vanaf 2026 met deze ondersteuning.
Voorkomen van schoolverzuim, schooluitval en thuiszitten. Een startkwalificatie of behalen van het hoogst mogelijke niveau voor iedere leerling.	We hebben een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoering van de taken op grond van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). Het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) voert deze taken voor ons uit. We hebben periodiek overleg met het RBL over het te voeren beleid en over de financiën. We leggen de nadruk zoveel mogelijk op preventie.
In stand houden van de basisscholen (Integrale Kind Centra).	De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van de scholen ligt bij de schoolbesturen. We ondersteunen de schoolbesturen door flankerend onderwijsbeleid op bijvoorbeeld huisvesting en bredeschool/IKC.
Het bevorderen van de samenwerking tussen scholen en andere partijen op het gebied van opvang en zorg om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren.	We organiseren buitenschoolse activiteiten via Borsele Na School (BONS). We participeren in het IKC-fonds en beslissen mee over de aanvragen die hiervoor worden gedaan via de regiegroep. Via ons onderwijshuisvestingsbeleid brengen we samenwerkingspartners zoveel mogelijk onder in één gebouw.
We streven naar regionale afstemming van beleid van de schoolbesturen en de gemeenten in de Oosterschelderegio op de terreinen van onderwijszorg, leerplicht, doorgaande lijn, leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting.	We voeren overleg via de Regionale Educatieve Agenda (REA). We hebben een aantal thema's vastgesteld die een relatie hebben met passend onderwijs. Regionale werkgroepen werken deze thema's verder uit en gaan de hiervoor opgestelde notities actualiseren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voldoende en kwalitatief goed voorschools aanbod voor peuters met een (risico op) ontwikkelingsachterstand en een zo groot mogelijke deelname van (doelgroep)kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar. We willen dat kinderen zonder of met een kleinere achterstand in het basisonderwijs starten (Voor- en Vroegschoolse Educatie).	We geven uitvoering aan het vastgestelde Bevelandse Onderwijsachterstanden beleidsplan 2020-2022 en de bijbehorende lokale paragraaf. Daarbij starten we in het voorjaar 2022 met de voorbereidingen voor het schrijven van een nieuw Bevelands Onderwijsachterstanden beleidsplan.
Meer aandacht voor laaggeletterden en mensen met minder digitale vaardigheden.	We werken samen met het SWVO, Scalda en het Taalhuis om de doelgroep te informeren dat ze voor ondersteuning bij het Taalhuis en de bibliotheek terecht kunnen.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal voortijdig schoolverlaters	19	15	14	12	12

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Werken aan een vitale en gezonde Borselse samenleving (= doelstelling Actieplan Sociaal Domein).	We geven uitvoering aan het in 2021 op te stellen Actieplan sport, bewegen en gezondheid.
Het gedachtengoed van Positieve Gezondheid zoveel mogelijk borgen door mensen te activeren, ze gezonder en weerbaarder te maken, met elkaar in contact brengen, enzovoorts.	We gaan sport en bewegen nog nadrukkelijker (preventief) inzetten om mensen letterlijk en figuurlijk in beweging te brengen. Op die manier leveren we een bijdrage aan de doelstellingen uit het Actieplan Sociaal Domein.
(Preventief) inzetten op de motorische ontwikkelingen van Borselse leerlingen om zwaardere en duurdere zorg te voorkomen.	Uitvoeren van motorische screenings (MQ-scan) bij zoveel mogelijk leerlingen van de Borselse basisscholen. Op die manier geven we invulling aan onze wettelijke taak van preventie en vroegsignalering. Op basis van de resultaten van deze screening kan - indien nodig - passend advies en ondersteuning voor een kind worden ingezet. Op die manier kan de inzet van zwaardere (en vaak dure) zorg voorkomen worden.
Meer kinderen en jongeren in Borsele hebben een gezond gewicht.	We geven uitvoering aan het in 2021 opgestelde plan van aanpak met betrekking tot Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). De JOGG-aanpak is een lokale integrale methode. Deze methode richt zich op alle kinderen en jongeren van 0 t/m 19 jaar. We maken de leefomgevingen waar zij vaak komen (thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media) gezonder. Zo zorgen we ervoor - samen met andere partijen - dat het gemakkelijker wordt om gezonde keuzes te maken.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Percentage personen dat voldoende beweegt (16+)	54,5%	65,3%	54,5%	56,0%	56%

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voldoende en geschikte locaties voor sport en bewegen.	Door verschillende ontwikkelingen - met name op het gebied van samenwerking en fusie - veranderen de wensen met betrekking tot de sportaccommodaties. Sommige accommodaties zullen door deze ontwikkelingen (nog) intensiever gebruikt worden terwijl andere accommodaties juist overbodig worden. Wij gaan een visie ontwikkelen op het gebied van de sportaccommodaties. We doen dit in samenspraak met de sportverenigingen.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Aantrekkelijk cultuurbeleid voor inwoners en toeristen.	Wij geven uitvoering aan de in 2022 vast te stellen cultuurnota.
Kinderen de mogelijkheid geven tot muziekonderwijs.	Wij subsidiëren de Zeeuwse muziekschool, maar onderzoeken ook wat de gevolgen zijn van een eventuele uittreding uit de Gemeenschappelijke Regeling de Zeeuwse muziekschool. We nemen deel aan en subsidiëren het regionale programma Kunst- en Cultuureducatie.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal leerlingen Muziekschool excl. groepslessen	113	105	123	123	123

5.4 Musea

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We stimuleren musea en evenementen met betrekking tot lokale historie.	Wij verlenen structureel subsidie aan musea op basis van de subsidieregeling musea.

5.6 Media

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vanuit de rijksoverheid zijn wij verplicht een regionale omroep te bekostigen.	Wij bekostigen de aangewezen regionale omroep - samen met de omliggende gemeenten - met de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.
Alle inwoners kunnen gebruik maken van een kwalitatief goede bibliotheekfunctie.	Wij onderzoeken hoe we - ondanks een bezuinigingsopdracht van € 100.000 - een kwalitatief goede bibliotheekfunctie voor onze inwoners in stand kunnen houden. De opdracht komt voort uit het kerntakenonderzoek.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal leden Bibliotheek	4.632	4.617	4.530	4.530	4.530

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Creëren van meer groene speelplekken in een natuurlijke omgeving en het terugbrengen van het aantal speeltoestellen conform de nota Spelenderwijs.	De speeltuinverenigingen zijn en blijven de belangrijkste partners bij de uitvoering van het speeltuinbeleid. Bij het vervangen van toestellen en/of aanleggen van nieuwe speelplekken, gaat de voorkeur uit naar 'natuurlijk spelen'. Dit doen we in goed overleg met de speeltuinverenigingen.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbreden van de dorpshuisfunctie.	We verstrekken exploitatiesubsidies en adviseren over exploitatie, beheer en onderhoud. Daar waar behoefte is aan het opknappen van een dorpshuis denken we actief mee.
Het versterken van de talentontwikkeling van onze jongeren.	De jongerenwerker en de Jongerenraad Borsele werken samen aan een passend aanbod voor onze jeugd. Wij faciliteren het jeugd- en jongerenwerk door middel van subsidie, ondersteuning en advisering door onze jongerenwerker. De accenten voor komend jaar richten zich op het thema Positieve Gezondheid. Naast gezonde leefstijl en financiële gezondheid krijgen zeker de mentale gevolgen van de coronacrisis hierbinnen aandacht.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Algemene subsidieverordening (2016)	Niet van toepassing
Cultuurnota Borsele Cultureel In Beeld (2017-2020)	2022
Visie bibliotheekwerk Oosterschelderegio (2017-2020)	2021
Integraal Huisvestingsplan (2011)	2022
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (2019)	2022
Meerjarenplan Onderwijsachterstandenbeleid (2019-2022)	2023
Meerjaren onderhoudsplanung schoolgebouwen (2019)	2022
Meerjareninvesteringsplan (2019)	2022
Verordening leerlingenvervoer (2016)	Niet van toepassing
Nota sport en bewegen Samenspel (2016-2019)	2021
Notitie toezicht openbaar onderwijs 'Actief op de achtergrond' (2013)	Niet van toepassing
Actieplan Wonen, Zorg en Welzijn: Beter (T)Huis in Borsele (2016-2020)	Niet van toepassing
Beleidsnota Sociaal Domein, actieplan (2020-2023)	2024

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Stichting Omnischol Regionaal Bureau Leerlingzaken Zeeuwse Muziekschool Sportfondsen Borsele

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	(bedragen x € 1.000)
--	----------------------

	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	15	3	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	851	880	736	726	692	688
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.725	2.168	1.816	1.790	1.765	1.739
5.1 Sportbeleid en activering	335	292	175	175	124	124
5.2 Sportaccommodaties	674	891	748	746	744	710
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	281	523	271	163	163	163
5.4 Musea	27	33	33	33	33	33
5.5 Cultureel erfgoed	7	8	8	8	8	8
5.6 Media	717	734	639	639	638	638
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	238	182	175	175	175	175
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.379	1.895	1.910	2.228	2.227	2.225
Totaal lasten	6.250	7.608	6.510	6.683	6.569	6.504
Baten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	1	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	81	121	123	123	123	123
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	312	517	391	391	391	391
5.1 Sportbeleid en activering	20	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	243	113	83	83	83	83
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	59	62	64	64	64	64
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	0	5	5	5	5	5
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.224	294	298	298	298	298
Totaal baten	2.941	1.112	963	963	963	963
Saldo programma	3.310	6.496	5.547	5.720	5.606	5.541
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	405	697	134	134	84	53
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	2.495	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	5.399	5.799	5.413	5.586	5.522	5.488

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Openbaar basisonderwijs*

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Onderwijshuisvesting

De daling van de lasten is met name het gevolg van dalende kapitaallasten. Het grote verschil ten opzichte van 2021 is dat we de uren van de projectleider, die we toerekenen aan het Masterplan Nieuwdorp, verplicht moeten toerekenen aan de investering. Dit schrijft de wet- en regelgeving (BBV) voor. Deze lasten drukken zodoende niet meer op de structurele budgetten.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

In de jaarrekening 2020 hebben we een restantkrediet overgeheveld naar 2021 van € 174.000 voor Onderwijsachterstandenbeleid. Verder is vanaf 2022 een structurele afbouw te zien. Deze afbouw wordt veroorzaakt door de bezuiniging van € 120.000 op peuterspeelzaalwerk die is meegenomen in de herstelbegroting 2021-2024 en door de afbouw van de subsidie aan schoolbegeleiding met € 25.000 per jaar vanaf 2023.

Sportbeleid en activering

De daling ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt door een te realiseren bezuiniging op sport door de ambtelijke inzet te verminderen met € 60.000 en door te stoppen met het project leefstijlcoaching. Dit levert een bezuiniging op van € 50.000. Beide bezuinigingen zijn afkomstig uit de herstelbegroting 2021-2024.

Sportaccommodaties

In de jaarrekening 2020 is in de resultaatbestemming een bedrag van € 180.000 gereserveerd voor de aanschaf van robotmaaiers om alle taken goed en efficiënt uit te kunnen voeren. Dit bedrag verklaart het verschil ten opzichte van 2021. De daling met € 30.000 in 2025 ten opzichte van 2024 is het gevolg van de vrijval van kapitaallasten.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In het bedrag voor het jaar 2021 zitten de coronamiddelen van cultuur (€ 212.000). Verder is vanaf 2023 een bezuiniging binnen dit taakveld opgenomen. Dit betreft het uittreden uit de Zeeuwse Muziekschool. Dit levert structureel € 108.000 op per jaar. Daarnaast hebben we een te realiseren bezuiniging van € 15.000 vanaf 2022. Deze gaan we realiseren met ons nieuw vast te stellen cultuurbeleid.

Musea + Cultureel erfgoed

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Media

Het verschil van € 100.000 wordt veroorzaakt door een bezuiniging uit de herstelbegroting op de bibliotheekfunctie van € 100.000 vanaf 2022.

Openbaar groen en (open)luchtrecreatie

Op dit programma verantwoorden we de baten en lasten aangaande de subsidiëring van de speeltuinen. Op dit taakveld hebben wij verder geen bijzonderheden te melden.

Samenkracht en burgerparticipatie

De jaarlijkse stijging is het gevolg van hogere kapitaallasten als gevolg van investeringen. De stijging vanaf 2023 ontstaat doordat de 'stelpost' kapitaallasten van de investeringen in het Masterplan Nieuwdorp volledig op dit taakveld zijn begroot. Ook zorgt het Masterplan Nieuwdorp voor een hogere personele inzet op dit project. Hierbij is ook rekening gehouden met de bezuiniging van € 100.000 vanaf 2023 uit de herstelbegroting 2021-2024. We gaan ook het vrijwilligershuis naar het gemeentehuis verplaatsten. Dit levert een structurele bezuiniging op van € 13.000.

Reserves

Onder de reserves hebben we een structurele onttrekking geraamd van € 53.000 van de reserve Masterplan 's-Gravenpolder om de kapitaallasten van de scholen te dekken. Voor de periode 2020-2024 onttrekken we voor musea ieder jaar € 31.000 aan het algemeen weerstandsvermogen. Voor de periode 2020-2023 onttrekken we voor de sportnota ieder jaar € 50.000 aan het weerstandsvermogen.

Incidentele baten en lasten

In de jaren 2020-2023 onttrekken we € 50.000 aan het algemeen weerstandsvermogen voor de uitvoering van nota Sport en bewegen 2020-2023. In de jaren 2020-2024 onttrekken we € 31.000 aan het algemeen weerstandsvermogen voor ondersteuning musea.

Programma Werk en inkomen

Programmadoelstellingen

Wij willen onze inwoners stimuleren tot zelfstandige participatie in de samenleving. Dat wil zeggen een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie dan wel maatschappelijke participatie. Er zijn mensen die in een situatie verkeren, die maakt dat de afstand tot regulier werk moeilijk te overbruggen is. Voor hen bieden wij de mogelijkheden op een (gedeeltelijk) gesubsidieerde arbeidsplaats of op training en scholing (volwasseneneducatie). Doel hiervan is het bevorderen van uitstroom uit de uitkering naar betaald werk. Daarnaast is het onze wettelijke taak om uitvoering te geven aan enkele sociale wetten die een minimale inkomensvoorziening waarborgen. In de Wet werk en bijstand (WWB) is geregeld dat werk boven inkomen gaat. Inwoners hebben daarbij recht op werk en bemiddeling van de gemeente. Pas wanneer dat (nog) niet lukt, bestaat er recht op een uitkering. Voor diegenen die weinig tot geen financiële draagkracht hebben, bieden wij door middel van ons minimabeleid de mogelijkheid bijzondere kosten te vergoeden en deel te nemen aan activiteiten in de samenleving.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders, die wij vanuit het Rijk opgelegd krijgen.	De taakstelling voor de te huisvesten statushouders was in 2021 bijna een verdubbeling ten opzichte van 2020. De verwachting is dat ook in 2022 sprake zal zijn van een verhoogde taakstelling. Daarna komt de taakstelling terug op het oude niveau. De afdeling Werk, Inkomen & Zorg (WIZ) van de GR de Bevelanden coördineert de huisvesting van de statushouders. Het betreft een integraal vraagstuk waarbij meerdere stakeholders betrokken zijn; niet alleen op het gebied van wonen maar ook op sociaal vlak waaronder inburgering en arbeidsparticipatie.
We helpen nieuwkomers om mee te doen in de Nederlandse samenleving.	Namens de vijf Bevelandse gemeenten bereidt WIZ de invoering van de nieuwe Wet inburgering voor. Deze wet gaat in per 1 januari 2022. De wijzigingen die daarmee gemoeid zijn, worden aangeduid als de Veranderopgave Inburgering (VOI). We gaan inburgeringstrajecten inkopen en inburgeraars een traject op maat aanbieden. Het nieuwe stelsel zet in op een doorlopende lijn vanuit de opvang asielzoekers in het asielzoekerscentrum (AZC). Vanaf dag één starten in het AZC de taallessen en het programma 'Voorbereiding op de inburgering'. Daarbij sluiten we met onze lokale netwerken eerder aan bij de maatschappelijke begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Percentage werkloosheid	2,3%	2,6%	-	-	n.t.b.

Percentage werkloosheid

De werkloze beroepsbevolking (15-75 jaar) als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking.

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer eigen verantwoordelijkheid van mensen in een uitkeringssituatie.	We zetten in op activiteiten ter voorkoming van armoede en schulden door vroegsignalering van schulden en het stimuleren van een actieve leefstijl. Dit doen we om sociaal isolement en een ongezonde leefstijl door armoede te voorkomen, dan wel te verminderen. Door middel van een stevige poortwachtersfunctie en de inzet van re-integratie trachten we de uitkeringsbestanden te stabiliseren.
Kinderen mogen niet de dupe worden van de financiële situatie van hun ouders.	We zorgen voor een volledig 'kindpakket' voor kinderen in armoedegezinnen door subsidiëring van voorzieningen voor kinderen. Ook organiseren we lokaal activiteiten waardoor kinderen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Voorbeelden hiervan zijn: Bons (Borsele Na School; laagdrempelige naschoolse activiteiten), de stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur, de Kledingbank, de Voedselbank en Kinderkamp Borsele. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de jeugdgezondheidszorg kijken we hoe we de desbetreffende gezinnen nog eerder en beter kunnen ondersteunen.
Inwoners hebben perspectief op een schuldenvrije toekomst.	We richten schulddienstverlening efficiënter in om het slagingspercentage te verhogen. We realiseren één aanspreekpunt voor ondernemers met financiële problemen. We geven uitvoering aan de acties uit de kadernota 'Leven zonder geldzorgen'.

6.4 Begeleide participatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We streven naar een zo hoog en duurzaam mogelijke arbeidsparticipatie, dan wel maatschappelijke participatie van onze inwoners.	We geven uitvoering aan de zogeheten baanafspraken. Dat wil zeggen dat we personen met een arbeidshandicap plaatsen in reguliere banen. Voor de doelgroep jonggehandicapten met arbeidsvermogen hebben we een sluitende aanpak in samenwerking met de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs en het UWV.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners	15	15	-	-	n.t.b.

Lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners

Het totaal van alle re-integratie- en participatievoorzieningen die binnen de Statistiek Re-integratie door Gemeenten (SRG) vallen.

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We streven naar een stabiele arbeidsparticipatie voor onze inwoners.	We begeleiden inwoners naar betaald werk en maatschappelijke participatie waarbij we zo nodig een inkomensvoorziening op basis van de Participatiewet bieden. Jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie geven we de mogelijkheid om aan een zogeheten kwalificerend traject deel te nemen. We doen dit in samenwerking met het Regionaal Bureau Leerlingzaken Oosterschelderegio.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	150	178	-	-	n.t.b.

Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015).

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Verordening Wet Inburgering (2015)	Niet van toepassing
Verordening Individuele Inkomenstoeslag (2015)	Niet van toepassing
Verordening Individuele Studietoelage (2015)	Niet van toepassing
Verordening Declaratiefonds (2019)	Niet van toepassing
Verordening Re-integratie en Tegenprestatie Participatiewet (2015)	Niet van toepassing
Verordening Re-integratie en Tegenprestatie Participatiewet (2017)	Niet van toepassing
Verordening Cliëntenparticipatie (2015)	Niet van toepassing
Beleidsplan schulddienstverlening 2020	2022
Beleidsplan en controleplan Hoogwaardig Handhaven (2008)	Niet van toepassing
Verordening beschikkingstermijn schuldhelpverlening (2021)	Niet van toepassing
Handhavings- en Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ (2019)	Niet van toepassing

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Samenwerkingsverband GR de Bevelanden
De Betho

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Werk en inkomen	(bedragen x € 1.000)					
--	-----------------------------	--	--	--	--	--

	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	114	180	169	168	163	160
6.3 Inkomensregelingen	5.603	4.781	4.686	4.689	4.691	4.691
6.4 Begeleide participatie	1.640	1.522	1.579	1.528	1.532	1.547
6.5 Arbeidsparticipatie	580	658	580	581	581	581
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	16	16	16	16
Totaal lasten	7.938	7.140	7.031	6.982	6.984	6.996
Baten						
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	1.780	1.626	1.563	1.511	1.515	1.530
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.845	3.130	3.330	3.330	3.330	3.330
6.4 Begeleide participatie	351	62	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	6.976	4.818	4.893	4.841	4.845	4.860
Saldo programma	961	2.321	2.138	2.141	2.139	2.136
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	99	45	0	0	0	0
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	862	2.276	2.138	2.141	2.139	2.136

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Samenkracht en burgerparticipatie*

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Inkomensregelingen

De lasten van dit taakveld dalen per saldo met € 250.000. De uitvoering van de inkomensregelingen is belegd bij GR de Bevelanden, afdeling Werk Inkomen en Zorg (WIZ). Het actieplan WIZ is de basis voor de geraamde bedragen vanaf 2021. De rijksvergoeding (gebundelde uitkering) is structureel bijgesteld met € 200.000.

In 2021 zijn eenmalige kredieten geraamd voor de Wet inburgering nieuwkomers (€ 22.000) en voor diverse corona-compensatiepakketten (€ 23.000) die we dekken uit de mutaties reserves (baten). Het grote verschil met de jaarrekening 2020 in baten en lasten wordt veroorzaakt door de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO).

Begeleide participatie

De uitvoering hiervan ligt met name bij De Betho en is grotendeels budgettair neutraal door de uitkering van het gemeentefonds (taakveld 0.7) die hier tegenover staat.

Arbeidsparticipatie

Vanaf 2022 dalen onze lasten en baten van De Betho met € 62.000.

Reserves

Op dit programma zijn geen mutaties in de reserves geraamd vanaf 2022. Voor eventuele voor- en nadelen kan na een raadsbesluit een beroep worden gedaan op de Reserve inkomensvoorziening. De mutaties van de reserves in 2021 betroffen Wet inburgering nieuwkomers en compensatiepakketten voor de coronacrisis.

Incidentele baten en lasten

Er zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Programma Zorg

Programmadoelstellingen

Het beleid op het terrein van zorg en welzijn is gericht op het zijn van een gemeente waarin het prettig samenleven is, waar mensen niet worden uitgesloten en waar zorg is voor elkaar. Doordat we problemen vroegtijdig signaleren en we passend ingrijpen, doen we op termijn minder beroep op zwaardere (en duurdere) professionele zorg. We zetten in op zelfredzaamheid van onze inwoners waarbij, als onderdeel van de normalisering, hulp vragen aan je directe omgeving de nieuwe norm is. Voor mensen die zonder hulp en ondersteuning niet verder komen, vinden wij dat we altijd een oplossing moeten blijven bieden. Maar bij zogeheten lichtere problematiek willen wij sterker dan voorheen kijken naar wat mensen zelf en/of met hulp van hun omgeving kunnen. Daarbij kunnen de voorzieningen uit de basisstructuur een rol spelen. Pas als mensen dan nog steeds niet verder komen, onderzoeken we het inzetten van een maatwerkvoorziening. Vanuit deze uitgangspunten zijn we tot een verdiepingsslag van ons actieplan gekomen, ofwel het Koersplan. Voor bepaalde gekozen maatregelen borduren we voort op het al ingezette beleid zoals beschreven in het Actieplan Sociaal Domein.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen dat mensen zich meer inzetten voor burgerinitiatieven, vrijwilligerswerk en mantelzorg.	Onze welzijnsmedewerkers bouwen aan stevige sociale netwerken in de dorpen vanuit Borsele Voor Elkaar. We leggen daarbij de nadruk op het betrekken en activeren van vrijwilligers en lokale partners zoals ondernemers, thuiszorgorganisaties, huisartsen, verenigingen en dorpshuizen.
We willen dat onze (kwetsbare, eenzame) inwoners zelf de regie over hun leven nemen door te werken aan een stevig sociaal netwerk in hun eigen omgeving.	We bieden onder andere algemene, laagdrempelige activiteiten aan vanuit het VrijwilligersHuis en Borsele Beweegt. We bieden ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers. We maken inwoners bewust van hun eigen verantwoordelijkheid om te anticiperen op het ouder worden door het verstrekken van informatie en advies.
Mensen met een zorg- en hulpbehoefte blijven zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving wonen.	We zetten continu in op het werven van vrijwilligers met behulp van ons online dienstenplatform Borsele Voor Elkaar. We geven samen met betrokken partners inhoudelijk en financieel invulling aan een nieuwe benadering van de welzijnsactiviteiten. Daarbij haken we aan bij ons ontmoetingsproject Borsele Met Elkaar. Daarbij koppelen we een preventieve aanpak van eenzaamheid met activiteiten voor onze kwetsbare inwoners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We ontwikkelen de verbinding tussen preventie en zorg.	We leggen een koppeling tussen het preventieve jeugd -en jongerenwerk met licht ambulante begeleiding van jongeren. Onze jongerenwerker bevordert de overgang 18-/18+ naar jongvolwassenheid. Samen met zorgaanbieders werken we aan een goede overgang naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voor de jongeren met een zorgbehoefte, zodat zij een goed onderbouwd toekomstplan hebben. We onderzoeken of we hier meer met GR de Bevelanden kunnen samenwerken.
We gaan Welzijn Nieuwe Stijl in de volle breedte doorontwikkelen.	We zien het Welzijn Nieuwe Stijl breder dan Informatie & Advies en verschuiven de werkzaamheden meer richting lichte hulpverlening in het voorliggend veld. Dit vraagt een andere inzet en vaardigheden van de medewerkers.
Een aanbod en aanpak waarmee we in een vroeg stadium in hulpvragen kunnen voorzien om inzet van dure zorg te voorkomen.	We geven bekendheid aan de algemene (preventieve) voorzieningen. We investeren in een breed netwerk met onze zorgpartners en vrijwilligers waardoor formele en informele zorg goed op elkaar aansluiten. Samen met onze zorgpartners ontwikkelen we een voorliggend aanbod dat goed aansluit bij de behoeften van onze inwoners. We zetten stevig in op communicatie over normalisering en eigen verantwoordelijkheid van inwoners om te anticiperen op het ouder worden.
We werken met gebiedsgerichte teams waarbij integraliteit tussen de verschillende zorgdomeinen (Wmo, Jeugd en Participatie) vooropstaat. De overige zorgwetten willen we consequent als voorliggende voorziening hanteren.	De inzet is er op gericht om de toegang tot zorg en ondersteuning lokaal in te richten. Hierbij richten we ons vooral op het ontschotten van de beleidsvelden. We werken toe naar een integrale werkwijze voor de diverse wetten. Hierbij passen we ook een striktere afbakening Jeugdwet/Wmo versus andere zorgwetten (Wlz en Zorgverzekeringswet) toe. We zorgen met deze lokale inrichting van onze toegang ook voor betere kennis van de sociale kaart voor mogelijke oplossingen in het voorliggend veld.
Kinderen tussen twee en vier jaar voorbereiden op de basisschool. Bij de peutergroepen leren kinderen omgaan met leeftijdsgenootjes en is er volop materiaal om nieuwe dingen te ontdekken.	Wij subsidiëren de peutergroepen voor twee- en driejarigen, zodat ieder kind kan deelnemen en zich kan ontwikkelen in voorbereiding op de basisschool.
Veilige kinderopvang en peutergroepen waar kwaliteit vooropstaat en kinderen zich kunnen ontwikkelen.	Wij dragen zorg voor het toezicht op alle locaties voor kinderopvang (inclusief peutergroepen). Dit doen we in goede samenwerking met de GGD.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
In een vroeg stadium aansluiten bij de leefwereld van jonge gezinnen.	Onze opvoedcoaches / jeugdondersteuners bepalen samen met de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg (JGZ) of ondersteuning in een vroeg stadium in het gezin nodig is. Afspraken bedden we in de reguliere werkprocessen in. We zoeken hierin ook de verbinding met het welzijnswerk van ons VrijwilligersHuis.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Stapelings in huishoudens met voorzieningen per wet	17	18	-	-	n.t.b.
Percentage huishoudens met zorg en ondersteuning	19,20%	20,40%	-	-	n.t.b.

Stapelings in huishoudens met voorzieningen per wet

Het aantal huishoudens met een voorziening binnen meer dan één wet binnen het Sociaal Domein (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet).

Percentage huishoudens met zorg en ondersteuning

Voorziening sociaal domein bedoeld voor specialistische ondersteuning die personen en huishoudens ontvangen in het kader van Jeugdwet, Participatiewet of Wmo 2015.

6.2 Wijkteams

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Wij willen een zorgstructuur creëren om passende zorg te leveren voor jongeren.	We breiden onze zorgstructuur uit met een multidisciplinair team voor de jeugdpreventie. Dit doen we samen met jeugdpolitie, jeugd- en jongerenwerker, leerplichtambtenaar en JGZ. Veel jongeren gaan naar school in Goes. Daarom onderzoeken we of dit kunnen uitbreiden naar een meer regionale afstemming. We stimuleren de integrale samenwerking over de hele zorgketen.
Verbetering van de vroegsignalering.	We doen dit door de inzet van preventie-activiteiten, het vergroten van de kennis van normaliseren en de inzet van basisvoorzieningen versus hulptrajecten. We streven er naar dat de professionals in de toegang vanuit een natuurlijke houding in gesprek gaan met de hulpvragers, zodat zij in staat zijn de hulp en ondersteuning zodanig te organiseren dat dit de zelfredzaamheid van het gezin versterkt. Dit doen we door het betrekken van het netwerk of te verwijzen naar passende basisvoorzieningen om te voorkomen dat op termijn de zorg onbetaalbaar wordt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verdere professionalisering van onze gemeentelijke toegang.	We willen strakker sturen op de duur en omvang van indicaties. We gaan bij de inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo & jeugdzorg werken met een doelgerichte aanpak gericht op instroombeperking en uitstroombevordering. Bij aanvraag tot verlenging toetsten we of de beoogde resultaten bereikt zijn en waar nodig bijgesteld kunnen worden.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een betere deelname aan de samenleving van inwoners met fysieke beperkingen.	We bieden maatwerk door de inzet van materiële en immateriële voorzieningen en bieden de keuze voor een eventueel Persoonsgebonden Budget (PGB) aan. We betrekken hierbij het netwerk van de hulpvrager.
Het stimuleren van zelfredzaamheid om de zorg betaalbaar te houden.	We geven uitvoering aan het actieplan Beter (T)Huis In Borsele: waar mogelijk koppelen we dat aan het actieplan Sociaal Domein en het werkplan van ons VrijwilligersHuis, bijvoorbeeld: ▪ We onderzoeken de mogelijkheden voor preventieve huisbezoeken voor inwoners van 75+. ▪ We stimuleren de mogelijkheden om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken. ▪ We creëren een sociale ontmoetingsplek in de dorpen voor een brede doelgroep waarbij we aandacht hebben voor de problematiek van eenzaamheid, dementie en extramuralisering. We zien hier een kans en rol weggelegd voor onze dorpshuizen en jagen dit aan vanuit het VrijwilligersHuis. We bieden ondersteuning in het voorliggend veld door het aanbieden van algemene voorzieningen.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Hulpmiddelen en diensten)	43	42	-	-	n.t.b.
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Verblijf en Opvang)	0	0	-	-	n.t.b.
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Ondersteuning Thuis)	20	25	-	-	n.t.b.
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Hulp bij het huishouden)	24	27	-	-	n.t.b.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal indicaties voor onbepaalde tijd	271	406	-	-	n.t.b.

Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners

Hulpmiddelen en diensten: hieronder vallen onder andere een rolstoel, een woningaanpassing of een vervoersdienst.

Verblijf en opvang: hieronder vallen onder andere beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Ondersteuning thuis: hieronder vallen onder andere dagbesteding en begeleiding.

Hulp bij het huishouden: het aantal cliënten met een maatwerkarrangement in de categorie hulp bij het huishouden.

Aantal indicaties voor onbepaalde tijd

Het betreft hier het aantal indicaties met een indicatieduur van 10 jaar of langer.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een passend aanbod voor het voorkomen, verminderen of oplossen van schulden.	We continueren de vroegsignalering schulden samen met onze netwerkpartners. We bieden schulddienstverlening aan en zorgen dat inwoners met financiële zorgen bekend zijn met de mogelijkheid hier een beroep op te doen. Voor inwoners met schulden zoeken we een passende oplossing. Iedere uitkeringsgerechtigde krijgt een budgetadvies. Daarnaast bieden we ondersteuning en zetten we in op preventie via de vrijwillige thuisadministratie.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal cliënten met dagbesteding per 1.000 inwoners	5	5	-	-	n.t.b.
Aantal cliënten met begeleiding per 1.000 inwoners	8	10	-	-	n.t.b.
Aantal nieuwe toegewezen aanvragen huishoudelijke hulp	n.n.b.	n.n.b.	-	-	n.t.b.

Aantal cliënten met dagbesteding per 1.000 inwoners

Dit betreft het aantal cliënten met dagbesteding, een maatwerkarrangement in de categorie Ondersteuning Thuis.

Aantal cliënten met begeleiding per 1.000 inwoners

Dit betreft het aantal cliënten met begeleiding, een maatwerkarrangement in de categorie Ondersteuning Thuis.

Aantal nieuwe toegewezen aanvragen huishoudelijke hulp

Het aantal nieuwe klanten met een toekenning huishoudelijke hulp (Wmo). Dit geeft inzicht in de instroom en toegekende aanvragen. Lopende indicaties en verlengingen worden hierbij buiten beschouwing gelaten. Voor de jaren 2019 en 2020 zijn geen betrouwbare cijfers beschikbaar.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen in Borsele een integrale, adequate en kwalitatief goede jeugdhulp bieden.	Onze toegangsprofessionals zijn voldoende toegerust om in te schatten wat nodig is. Dit leidt enerzijds tot - waar mogelijk- vervanging van zwaardere trajecten door lichtere trajecten. Anderzijds kan het ook leiden tot het inzetten van zwaardere hulp zonder eerst een licht traject aan te bieden (matched care). Matched care is zorg die erop gericht is de cliënt zo snel mogelijk op de meest geëigende plaats te behandelen. Aan de hand van een normatief afwegingskader geven we nog duidelijker aan wat jeugdhulp precies is en wat past binnen het voorliggend veld. Daarbij geven wij ook aan wat de grenzen van de Jeugdwet zijn en onder welke voorwaarden jeugdhulp mag worden verleend. In de praktijk betekent het onder andere dat we scherper zijn op het handelen van de gecontracteerde zorgaanbieders. Hiermee sturen we meer op het handelen van onze eigen professionals op het gebied van jeugd en gezin en beperken we de keuzevrijheid voor de duur en het volume van de zorginzet bij de zorgaanbieders.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal nieuwe casussen binnen de toegang	n.n.b.	n.n.b.	-	-	n.t.b.
Percentage jongeren met jeugdhulp (aandeel jongeren tot 18 jaar)	11,3%	10,9%	-	-	n.t.b.
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugreclassering)	0,0%	0,0%	-	-	n.t.b.
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdhulp met verblijf)	9,4%	9,5%	-	-	n.t.b.
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdhulp zonder verblijf)	83,5%	82,8%	-	-	n.t.b.
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdbescherming)	6,3%	8,0%	-	-	n.t.b.
Aantal toewijzingen ten opzichte van het aantal cliënten	n.n.b.	1,7	-	-	n.t.b.

Aantal nieuwe casussen binnen de toegang

Alle binnengekomen en behandelde casussen. Het gaat hierbij om enkelvoudige en meervoudige vragen van zowel ouder(s)/verzorger(s) als professionals, die al dan niet leiden tot een aanvraag jeugdhulp. Over de jaren 2019 en 2020 zijn geen betrouwbare cijfers beschikbaar.

Percentage jongeren met jeugdhulp (aandeel jongeren tot 18 jaar)

Dit betreft hulp en Zorg in Natura aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Verdeling Jeugdzorgtrajecten:

Jeugdreclassering: het betreft een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar die voor hun 18^e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen.

Jeugdhulp met verblijf: de jongere verblijft elders. Of anders gezegd, de jongere slaapt formeel niet thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting.

Jeugdhulp zonder verblijf: de jongere verblijft thuis in het eigen gezin. Of anders gezegd, de jongere slaapt thuis.

Jeugdbescherming: dit is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst.

Aantal toewijzingen ten opzichte van het aantal cliënten

Een toewijzing is een toekenning van jeugdhulp door de gemeente aan een jeugdhulpaanbieder op cliëntniveau. Hiermee bevestigt de gemeente aan de jeugdhulpaanbieder dat deze jeugdhulp aan die jeugdige mag leveren en dat de ingezette jeugdhulp zal worden betaald (als deze binnen de toegewezen omvang en periode blijft). In dit verband wordt in één en dezelfde periode het aantal toewijzingen afgezet tegen het aantal unieke cliënten.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan inwoners met psychische en/of psychosociale problemen zo veel mogelijk in de eigen omgeving zorg bieden.	Om inwoners zo lang mogelijk in de eigen omgeving te laten wonen, bieden we hen ambulante zorg aan. We onderzoeken de mogelijkheden voor beschut wonen in samenwerking met de woningcorporatie. We geven uitvoering aan het plan van aanpak verwarde personen. We werken met het netwerk van de Openbare Geestelijke Gezondheids Zorg (OGGZ) om met de juiste partners aan tafel casussen af te stemmen. We leggen daar ook de verbinding met het sociale netwerk via de welzijnswerkers vanuit ons VrijwilligersHuis.

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Terugdringen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling door specialistische voorzieningen in Zeeland beschikbaar te houden.	We voeren acties uit zoals omschreven in de regiovisie 'Voor een toekomst zonder Geweld'. Samen met Veilig Thuis bouwen we verder aan het verkorten van de veiligheidsketen. Ook verkennen we de mogelijkheden die bijdragen aan een actieve verbinding met onze lokale zorg, waardoor deze professionals (ook preventief) beter in staat zijn te handelen in situaties waarin sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld.
We voorkomen dat kinderen (te) lang op passende hulp moeten wachten en creëren een gerichte integrale en efficiënte aanpak complexe en/ of duurdere casussen.	In de afgelopen twee jaar hebben we ervaring opgedaan met het gezamenlijk verantwoordelijk maken van de medewerkers van het maatschappelijk werk (SMWO) en van de gecertificeerde instelling (GI) Intervence. Dit was ten behoeve van het uitvoeren van bepaalde casuïstiek binnen de preventieve jeugdbescherming ofwel intensieve vrijwillige hulp (drang). Deze werkwijze heeft geleid tot deelname in het project Vaart in Veiligheid. Vanuit deze ervaringen onderzoeken we of een specifiek lokaal expertise team, waarbij we intensief samenwerken met de Veilig Thuis, op een efficiëntere manier kan worden vormgegeven. Een andere mogelijke taak voor dit team is het heroverwegen van de hulp die is ingezet in de gezinnen met de duurste casussen en de trajecten met verblijf.

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking.	De GGD Zeeland geeft namens de dertien Zeeuwse gemeenten uitvoering aan de wettelijke taak op het gebied van preventief gezondheidsbeleid zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg). De programmabegroting 2022 van de GGD sluit aan bij de ontwikkelingen in het sociaal domein. De verdere ontwikkeling van het rijksvaccinatieprogramma (RVP), de samenhang met de Omgevingswet en de aanpak van het jeugdartsentekort zijn daarbij enkele van de speerpunten. Naast de regionale paragraaf voor het gezondheidsbeleid hebben we onze lokale preventieve gezondheidsactiviteiten opgenomen in het Actieplan Sociaal Domein. Vanuit de provinciale, regionale en lokale opgaven leggen we koppelingen tussen onder andere gezondheid, preventie, zorg, bewegen, sport en veiligheid. Deze krijgen een praktische uitwerking door middel van integrale projecten uit ons Actieplan Sociaal Domein, zoals de uitvoering van het lokaal preventieakkoord.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Actieplan Wonen, Zorg en Welzijn: Beter (T)Huis in Borsele (2016-2020)	Niet van toepassing
Visie De brede scholen verbreed (2009)	Niet van toepassing
Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning (2021)	Niet van toepassing
Financieel besluit Wmo (2017)	2020
Actieplan Sociaal Domein (2020-2023)	2024
Beleidsregels Wmo (2021)	2021
Transformatieagenda jeugdzorg Zeeland (2018-2021)	Niet van toepassing
Regionale Nota Gezondheidsbeleid (2018)	2022
(Regionale) Kadernota Sociaal Domein (2018-2021)	2022
Verordening Jeugdhulp (2021)	Niet van toepassing
Nadere regels Jeugdhulp (2021)	Niet van toepassing
Inkoopbeleid Jeugdhulp Zeeland (2020)	2023

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland

Veiligheidsregio Zeeland

Gemeenschappelijke regeling de Bevelanden

Samenwerkingsverband Welzijnzorg

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Zorg (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.446	1.443	1.259	1.254	1.254	1.249
6.2 Wijkteams	1.243	1.641	1.578	1.578	1.578	1.578
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.173	1.083	1.054	1.054	1.054	1.054
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.333	4.844	5.201	5.204	5.205	5.205
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.944	6.495	5.788	5.788	5.722	5.622
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	18	42	121	121	121	121
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.053	1.221	913	913	913	913
7.1 Volksgezondheid	992	1.220	1.006	1.007	1.007	1.007
Totaal lasten	16.202	17.989	16.920	16.918	16.853	16.748
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	11	51	52	52	52	52
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	84	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	97	615	1.318	1.351	1.351	1.351
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	192	0	101	101	101	101
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	16	0	0	0	0	0
Totaal baten	400	666	1.471	1.504	1.504	1.504
Saldo programma	15.802	17.323	15.450	15.415	15.349	15.244
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	1.355	466	0	0	0	0
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	105	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	14.552	16.857	15.450	15.415	15.349	15.244

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Samenkracht en burgerparticipatie*

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Wijkteams

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Maatwerkvoorzieningen (WMO), Maatwerkdienstverlening 18+, Maatwerkdienstverlening 18-, Geëscaleerde zorg 18+ en Geëscaleerde zorg 18-

We nemen de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor het volledige (reële) bedrag op in onze gemeentelijke begroting. Dit betreft de uitgaven in het kader van onder meer de Wmo maatwerkvoorzieningen (bijvoorbeeld individuele begeleiding en huishoudelijke verzorging) en Zorg in Natura jeugdhulp (bijvoorbeeld jeugd-GGZ, persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf voor 18-). We kopen deze zorg in via onze samenwerkingsverbanden: Wmo via het SWVO en de jeugdhulp via de IJZ. De bijdrage aan IJZ is voornamelijk geraamd op Maatwerkdienstverlening 18- en daalt vanaf 2023 licht. Op maatwerkdienstverlening 18+ wordt de stijging met name veroorzaakt door de hogere bijdrage aan het SWVO vanwege de stijging van de kosten van huishoudelijke hulp.

Actieplan Sociaal Domein

De investeringen in het Actieplan Sociaal Domein, die uitgewerkt zijn in het koersplan, waren oorspronkelijk geraamd op € 285.000 (2020), € 418.000 (2021), € 383.000 (2022) en € 384.000 (vanaf 2023). In 2020 is voor het actieplan slechts € 80.000 besteed door vertraging als gevolg van de coronacrisis. Deze investeringen moeten leiden tot bezuinigingen die oplopen tot structureel € 975.000. Deze bezuinigingen zijn in de kadernota vanaf 2023 verlaagd met € 300.000 vanwege een hogere uitkering uit het gemeentefonds voor de oplopende tekorten in de jeugdzorg.

Meicirculaire

De taakstellende bezuiniging verhogen we vanaf 2022 jaarlijks met € 408.000 vanwege de korting op het gemeentefonds door het zogenaamde woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel leidt ertoe dat cliënten, waarvan de lasten voorheen voor rekening van de gemeente Borsele kwamen, nu voor rekening van een andere gemeente komen. Dit moet voor Borsele leiden tot een lagere bijdrage aan IJZ. De taakstellende bezuiniging bedraagt nu voor 2021 € 337.000, voor 2022 € 1.050.000 en vanaf 2023 € 1.083.000.

Geëscaleerde zorg 18-

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Volksgezondheid

De hogere lasten in 2021 worden voornamelijk veroorzaakt door eenmalige kredieten. Verder is de structurele bijdrage aan de GGD hierin opgenomen.

Reserves

In 2021 dekken we voor € 466.000 aan eenmalige kredieten uit de reserves. De belangrijkste kredieten hebben betrekking op Intervence (€ 185.000), jaarafrekening SWVO (€ 140.000), GGD/IJZ (€ 30.000) en diverse corona compensatiepakketten. Voor de jaren 2020 en 2021 doen we voor het Actieplan Sociaal Domein een beroep op het algemeen weerstandsvermogen en de reserve van het Interbestuurlijk Programma (IBP). Deze mutaties hebben we opgenomen in het programma Algemene Dekkingsmiddelen. Per saldo daalt het budget ten opzichte van de bijgestelde begroting 2021 vanaf 2022 met ongeveer € 600.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door de taakstellende bezuiniging die vanaf 2022 stijgt met datzelfde bedrag.

Incidentele baten en lasten

Er zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Programma Milieu

Programmadoelstellingen

Het zwaartepunt van het beleid ligt op de implementatie van duurzaamheidsmaatregelen. Met name op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Doelmatige inzameling en transport van afvalwater.	We zorgen voor goed onderhouden rioleringen en scheiding van de afvalwaterstromen van schoon en vuil water zoals is aangegeven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP). De hoeveelheid rioolvreemd water op de riolering - zoals drainagewater - verminderen we tot maximaal 10%. We streven naar 2% minder energieverbruik voor de gemalen en drukrioleringen per jaar. Voor extreme neerslag is bovengrondse waterberging en afvoering ons uitgangspunt.
Verder klimaatbestendig maken van de openbare ruimte waarbij waterschade zoveel mogelijk voorkomen wordt.	Samen met het waterschap onderzoeken we in het kader van de Stedelijke wateropgaves (SWO) waar wateroverlast op kan treden en waar zoetwater gebufferd kan worden. We passen maatregelen toe in de Schoolstraat, Kerkhoekstraat, Esdoornstraat en 's-Gravenstraat in 's-Gravenpolder. Daarnaast maken we de Prinses Margrietstraat, de Maximastraat 4-12 in Nieuwdorp (Masterplan), de Prinses Christinastraat en de Bernhardstraat in Nieuwdorp klimaatbestendig. We investeren in communicatie met de bewoners over het klimaatbestendig maken van tuinen.
Schoon oppervlaktewater, grondwater en een schone waterbodem.	We voeren de maatregelen uit die zijn aangegeven in het GRP.
Een kostendekkend tarief voor de rioolheffing.	Vanaf 2022 verhogen wij de heffing, zoals in de kadernota 2022-2025 is aangegeven tot 100% kostendekkende tarieven.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering (scheiding afvalwaterstromen, vuil en schoonwater)	30%	31%	30%	30,5%	31%

Percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering

Het afkoppelen van regenwater heeft positieve neveneffecten, zoals een doelmatiger beheer in de afvalwaterketen door minder energieverbruik, schoner oppervlaktewater en een beter zuiveringsrendement van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI).

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Behalen van de doelstelling van het uitvoeringsprogramma Van afval naar Grondstof (VANG).	Door de uitvoering van flankerend beleid zetten we verdere stappen om het aantal kilogrammen huishoudelijk restafval per inwoner per jaar, terug te dringen. Gerichte afvalcommunicatie is daarbij leidend. De pilot nascheiding verlengen we. Concreet houdt de doelstelling in dat wij 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar bereiken.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Percentage afvalscheiding (% gescheiden afval op totaal)	70%	69%	72%	72%	73%
Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling)	226	259	226	226	215

Toelichting:

In 2020 en 2021 is het aanbod van huishoudelijk restafval meer dan verwacht. Dit komt door de coronacrisis. De cijfers voor deze jaren zijn daarom ook niet representatief.

Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling)

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van het huishoudelijk afval. De VANG-doelstelling houdt in dat wij 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar ambiëren.

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We voeren pilots uit waarbij bestaande woningen in de particuliere woningvoorraad worden aangepast naar 'nul op de meter (NOM)' en stellen daar ook middelen voor beschikbaar.	'Nul op de meter' en het product NOM-woningen stimuleren we nu niet actief. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat de prijsdaling van NOM-renovatietrajecten maar beperkt op gang komt. Wij geven uiteraard wel actief invulling aan de doelstelling om energiebesparing en duurzame energieopwekking in de bestaande (particuliere) woningbouw te stimuleren. We doen dit met behulp van de Transitievisie Warmte (TVW), het project Renovatie en Hernieuwbare Energie Diensten via Coöperaties (RHEDCOOP) en andere projecten/plannen vanuit de duurzaamheidsvisie. Hierbij zoeken we ook actief de afstemming met de doelstellingen en startprojecten van de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. Na afronding van de TVW en het project RHEDCOOP (beiden per 31 december 2021) maken we een start met het opstellen van Wijk Uitvoering Plannen (WUP) op wijk- en dorpsniveau. Ook de meest recente informatie over de haalbaarheid van een restwarmtenet zullen we daar actief in betrekken.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Nota Bodembeheer en Bodemkwaliteitskaart (2010)	2022
Nota Duurzaam bodembeleid (2012)	2022
Woonvisie Borsele 'groeien in kwaliteit' (2015-2019)	Nader te bepalen
Gemeentelijk Waterplan (2016-2023)	2022
Gemeentelijk Rioleringsplan (2019-2024)	2023
Duurzaamheidsvisie (2018)	2023
Dorpsvernieuwing 2.0 (2014)	Nader te bepalen
Structuurvisie Borsele 2015-2020 (2014)	Nader te bepalen
Regionale Energie Strategie 1.0 (2021)	2023

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ) Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Milieu (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
7.2 Riolering	1.188	1.638	1.629	1.628	1.652	1.633
7.3 Afval	2.516	2.525	2.560	2.558	2.540	2.533
7.4 Milieubeheer	1.077	1.609	1.109	1.114	1.119	1.124
Totaal lasten	4.780	5.773	5.297	5.300	5.311	5.290
Baten						
7.2 Riolering	1.856	1.874	2.029	2.184	2.306	2.406
7.3 Afval	2.972	3.058	3.189	3.279	3.370	3.453
7.4 Milieubeheer	186	153	52	52	52	52
Totaal baten	5.014	5.085	5.270	5.515	5.728	5.911
Saldo programma	-234	688	27	-215	-417	-621
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	382	573	67	39	39	39
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	669	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	53	115	-40	-254	-455	-659

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Riolering*

Conform de herstelbegroting 2021-2024 en de kadernota 2022-2025 is rekening gehouden met de stijging van het rioolrecht. De doelstelling is om in 2025 kostendekkende tarieven te hanteren. De stijging is terug te zien in de baten.

Afval

Conform de herstelbegroting 2021-2024 en de kadernota 2022-2025 is rekening gehouden met de stijging van de afvalstoffenheffing. De doelstelling is om in 2025 kostendekkende tarieven te hanteren. De stijging is terug te zien in de baten.

Milieubeheer

In 2021 doen we een beroep op de reserve IBP voor de energietransitie (€ 237.000). Daarnaast is voor € 100.000 een beroep gedaan op de reserve IBP voor noodzakelijke bestuurlijke verplichtingen. De daling van de baten is het gevolg van het meerjarige project RHEDCOOP. Onze baten in 2021 staan in relatie met de materiële kosten en de personele inzet voor dit project in datzelfde jaar.

Reserves

De afschrijvingslasten van investeringen en maatregelen tegen wateroverlast ten gevolge van de klimaatverandering dekken we door onttrekkingen aan de egalisatiereserve investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut voor € 29.000 (2021), € 67.000 (2022) en € 39.000 (2023).

Incidentele baten en lasten

Voor het gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023 onttrekken we € 32.500 in 2022 aan het algemeen weerstandsvermogen.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

Programmadoelstellingen

Het bevolkingsaantal van de gemeente Borsele blijft volgens de laatste prognoses tot 2035 stijgen en zal in samenstelling veranderen. Het passend faciliteren van deze groei vormt de komende jaren één van de belangrijkste uitdagingen. Onze ambitie is dan ook een passend woningaanbod te creëren voor jong en oud, arm en rijk, kleine en grote huishoudens, met of zonder zorg, waarbij vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Om voor al deze huishoudens aantrekkelijk te zijn, hebben we een woonomgeving nodig die aanspreekt. Het gaat meer om de kwaliteit van wonen: het gaat niet alleen over bouwen, maar ook over wat we vernieuwen en toevoegen en op welke plek. Daarnaast streven we naar een woningvoorraad met een meer duurzaam, robuust en toekomstbestendig karakter. Het bieden van kwaliteit in de woon- en leefomgeving is hierdoor nog belangrijker dan in het verleden. Om tot een passend woon- en leefklimaat te komen - dat voorziet in de behoefte op (lange) termijn - zullen we actief beleid moeten voeren. Dit beleid dragen we breed uit in onze woonomgeving en visie op ruimtelijke ordening. Hier is een cruciale rol weggelegd voor onze inwoners van onze gemeente alsmede voor onze andere partners: woningcorporatie, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven.

8.1 Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Opstellen omgevingsvisie.	De structuurvisie Borsele 2015-2020 heeft een looptijd tot en met 2020. Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Op basis van deze wet zijn wij verplicht een omgevingsvisie op te stellen. Dit zal in 2022 verder zijn beslag krijgen. De planning is erop gericht om de Omgevingsvisie door de nieuwe gemeenteraad te laten vaststellen in het vierde kwartaal van 2022, maar in ieder geval na inwerkingtreding van de Omgevingswet.
Bouwgrond voor woningbouw beschikbaar krijgen in Heinkenszand.	De planning is erop gericht om de eerste fase van het bestemmingsplan Platepolder Heinkenszand in januari 2022 te laten vaststellen door de gemeenteraad.
Behouden en versterken van cultureel erfgoed.	Door samen te werken met bewoners en andere partijen kunnen we ons verder richten op het behoud en herstel van het erfgoed. Het ingezette beleid zetten we voort en daarnaast stellen wij nieuw beleid op, te weten een visie voor de toekomst van de kerken van Borsele en herziening van de erfgoedverordening. De vaststelling in de gemeenteraad is gepland voor 2022. Bij het uitstromen van rijksmonumenten uit de rijkssubsidieregeling faciliteren wij het instromen van die rijksmonumenten voor een nieuwe planperiode. Verder treden wij faciliterend op bij onder andere subsidietrajecten en restauraties van erfgoed.
Tegengaan van verpaupering van bebouwing in het buitengebied.	Het herbestemmen van bedrijfsgebouwen en mogelijkheden bieden voor economische nevenactiviteiten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het vaststellen van de agenda Wonen in de Bevelanden 2025.	In 2020 hebben we de agenda Wonen in de Bevelanden herzien. In dat kader zijn nieuwe regionale woningmarktafspraken gemaakt (Regionale Woningmarktafspraken De Bevelanden 2020-2030), waar nu uitvoering aan wordt gegeven.
Toezicht op de aanleg van Zuid-West 380 kV west, 150 kV kabel en IJmuiden Ver Alpha.	De werkzaamheden tot aanleg van Zuid-West 380kV moeten in het 4 ^{de} kwartaal van 2022 zijn afgerond. Daarna moet de bestaande 380 kV-verbinding nog worden gesloopt. Wij houden toezicht op deze aanleg en sloop. De uitvoering neemt meerdere jaren in beslag. Ook heeft Tennet een aanvraag ingediend voor de aanleg van de 150 kV kabel van Ellewoutsdijk naar Goes. Tevens verwachten wij dat we in 2022 in de procedure zitten voor het realiseren van IJmuiden Ver Alpha. Dit houdt een uitbreiding in van het hoogspanningsstation Borssele en de ontwikkeling van een converterstation in het Sloegebied. Dit inclusief kabels vanuit het Veerse Meer naar het Sloegebied. Daaruit vloeien intensieve, toezichthoudende werkzaamheden voort.
Het opstellen van een woonvisie.	We geven uitvoering aan het Borsels woonbeleid met als basis de 'Regionale Woonvisie De Bevelanden' (2019-2023). Middels diverse verdiepende woningmarktonderzoeken geven we sturing/uitvoering aan ons beleid. In 2022 treffen we voorbereidingen voor een nieuwe regionale woonvisie 2023. De Borselse uitgangspunten nemen we daarin op.
Een goede woonomgeving rondom het Sloegebied.	Sloerandbeleid algemeen: bijdragen leveren aan de leefbaarheid van (de dorpen in) de Sloerandzone, onder andere door inzet van de Sloerandreserve voor in dat gebied wenselijke voorzieningen. In de loop van 2022 vindt herdefiniëring plaats van het Sloerandbeleid. Dit loopt gelijk op met de opstelling van de omgevingsvisie, aangezien de omgevingsvisie ook op hoofdlijnen zal ingaan op het Sloerandbeleid. Groenproject 't Sloe: ontwikkeling van ongeveer 200 hectare multifunctioneel bos in een zoekgebied van ongeveer 280 hectare. Indien er zich meer gelegenheid tot verwerving aandient, zetten wij deze mogelijkheid in. Compensatieplan Tennet: samen met diverse partijen geven we invulling aan groenbuffers in betrokken dorpen ten behoeve van de leefomgeving.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Beschikbaarheid van een duurzame parkeergelegenheid voor vrachtwagens.	Positieve insteek inzake het idee van North Sea Port tot de ontwikkeling van een Central Gate met innovatieve faciliteiten voor vrachtwagens en chauffeurs. Met Central Gate wordt bedoeld: de centrale toegang tot terminals in het Sloegebied, en als veilige rust- en overnachtingsplaats voor vrachtwagenchauffeurs.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoering geven aan het bestaande raamwerk prestatieafspraken.	In 2020 hebben we regionale raamwerkafspraken gemaakt met woningcorporatie Beveland Wonen en de vijf Bevelandse gemeenten. Deze afspraken gelden van 2020-2023. Op basis van deze nieuwe afspraken worden er jaarlijks regionale prestatieafspraken gemaakt. Per jaar evalueren we deze. We geven uitvoering aan die afspraken aangaande: leefbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid, wonen en zorg.
Fatsoenlijke en humane huisvesting voor arbeidsmigranten.	We zien toe op de naleving van het (regionale) beleid. Waar mogelijk bieden wij maatwerk bij nieuwe huisvestingsinitiatieven.
Implementatie van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).	De Wkb treedt naar verwachting vanaf 1 juli 2022 stapsgewijs in werking. Het beoogde doel van de wet is het verbeteren van de bouwkwaliteit. Het bouwtoezicht wordt uitgevoerd door de private sector. De handhaving op overtredingen blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit betekent een verandering voor onze werkprocessen, werkvoorraad en legesinkomsten. Wij dragen zorg voor de implementatie van de Wkb in onze gemeentelijke organisatie.
Uitvoering geven aan het Handhavingsuitvoeringsprogramma gemeente Borsele 2021 (HUP).	Op 12 juli 2021 is het nieuwe HUP 2021 vastgesteld. Het HUP maakt inzichtelijk hoe wij de beschikbare capaciteit en middelen inzetten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij geven uitvoering aan het HUP 2021. In de loop van 2022 stellen we een nieuwe integrale HUP op waarin ook aandacht besteed wordt aan openbare orde en veiligheid.
Uitvoering van de starterslening gemeente Borsele/ leningen particuliere woningverbetering.	Vanuit de revolverende fondsen zijn er nog middelen beschikbaar voor het verstrekken van leningen. Een revolverend fonds is een fonds waaruit budget wordt toegekend aan derden, zonder dat dit beperkt is tot een boekjaar. De geldverstrekking vindt veelal plaats in de vorm van een lening.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Aantal woningen naar eigendom (% koop)	70,8%	74%	70,5%	70,6%	74%
Aantal woningen naar eigendom (% huur)	4,9%	5%	5,0%	5,2%	5%
Aantal woningen naar eigendom (% sociale huur)	20,1%	21%	20,5%	20,2%	21%
Percentage leegstaande woningen	4,2%	4%	4,0%	4,0%	4%
Aantal afgegeven startersleningen	16	8	10	10	8
Aantal afgegeven leningen particuliere woningverbetering	2	4	6	6	4
Aantal nieuwbouwwoningen (start bouw)	51	87	75	93	80

Aantal woningen naar eigendom (% koop, huur en sociale huur)

Met deze indicator monitoren we onze doelstelling om een passend woningaanbod te creëren voor jong en oud, arm en rijk, kleine en grote huishoudens, met of zonder zorg, waarbij vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar aansluiten.

Percentage leegstaande woningen

Langdurige leegstand kan leiden tot verloedering, verval en onveiligheid. We streven naar een leegstand van maximaal 6%.

Aantal afgegeven startersleningen

Het doel van de startersleningen is om starters aan de onderkant van de markt te stimuleren waardoor doorstroming op de koopmarkt ontstaat en de koopmarkt een impuls krijgt.

Aantal afgegeven leningen particuliere woningverbetering

Met de afgegeven leningen particuliere woningverbetering krijgen we een beeld van de inzet van de gemeente bij de verbetering van de bestaande woningvoorraad. Daarnaast kunnen we dit beeld gebruiken bij (her)formulering van beleid op het gebied van duurzaamheidsmaatregelen.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Landschapsbeleidsplan (1995)	Niet van toepassing
Nationale Omgevingsvisie (2020)	Niet van toepassing
Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (2012)	Niet van toepassing
Subsidieverordening duurzaam bouwen op bedrijfsterreinen Borsele (2014)	Niet van toepassing
Agenda Wonen in De Bevelanden 2025 (2020)	Niet van toepassing
Regionale Woonvisie De Bevelanden (2019-2023)	2023
Planninglijst woningbouw (2016)	2022
Sloerandbeleid (1994)	2022
Visie Groenproject 't Sloe (2000)	Niet van toepassing
Projectenatlas (2017)	Niet van toepassing
Beeldkwaliteitsnota Borsele (2013)	Integreren in Omgevingsplan Borsele
Beeldkwaliteitsnota Borsele geïntegreerd in Omgevingsplan Buitengebied (2018)	Niet van toepassing
Omgevingsplan Zeeland (2018)	Niet van toepassing
Omgevingsverordening Zeeland (2018)	Niet van toepassing
Monumentenverordening (2014)	Niet van toepassing
Subsidieverordening Monumenten en Dorpsvernieuwing (2014)	Niet van toepassing
Dorpsvernieuwing 2.0: Beleidsnota aanpak aandachtslocaties (2016)	Niet van toepassing
Structuurvisie Borsele 2015-2020 (2014)	2022
Handhavingsuitvoeringsprogramma gemeente Borsele 2021 (HUP)	2022
Regionale afspraken huisvesting arbeidsmigranten De Bevelanden (2020)	2030
Beleidsnota Huisvesting arbeidsmigranten (2016)	Niet van toepassing
Verordeningen Regeling Particuliere Woningverbetering gemeente Borsele 1 en 2 (2017)	Niet van toepassing
Verordening Starterslening gemeente Borsele (2017)	Niet van toepassing
Erfgoedverordening Borsele (2017)	Niet van toepassing
Regionale woonvisie de Bevelanden 2019-2023	2023

Verbonden partijen**Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma**

Geen

Wat mag het kosten?**Baten en lasten Ruimtelijke ontwikkeling** (bedragen x € 1.000)

	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	453	1.648	475	475	475	475
8.3 Wonen en bouwen	1.978	1.836	1.062	1.062	1.062	1.062
Totaal lasten	2.431	3.485	1.537	1.537	1.537	1.537
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	178	160	160	160	160	160
8.3 Wonen en bouwen	991	623	327	327	327	327
Totaal baten	1.169	783	487	487	487	487
Saldo programma	1.262	2.702	1.050	1.050	1.050	1.050
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	250	2.050	0	0	0	0
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	25	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	1.037	652	1.050	1.050	1.050	1.050

Verschillen ten opzichte van vorige begroting*Ruimtelijke ordening en Wonen en bouwen*

Het hoge bedrag in 2021 wordt veroorzaakt door eenmalige (restant)kredieten en compenseren we uit de mutaties reserves (baten).

De belangrijkste kredieten zijn:

- Dorpsvernieuwing (€ 501.000).
- Inhuur op het gebied van omgevingsvergunningen en daaraan gerelateerde juridische ondersteuning en ondersteuning op het gebied van de legesverordening voor een totaalbedrag van € 213.000.
- Het omgevingsplan, de omgevingsvisie en het opleidingstraject omgevingswet (€ 288.000).
- De kerkenvisie (€ 50.000).
- De investering in het Sloebos (€ 977.000).

Met ingang van 2021 is de uitvoering veranderd van de taken in het kader van Bouwen, Reclame, Inritten, Kappen en Slopen (BRIKS) van provinciale inrichtingen. Deze gaat over van de gemeenten naar de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR). Dit geldt ook voor de taken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO) plusbedrijven en Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD) (niet BRZO-bedrijven). Verder treedt in 2021 de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) in werking.

Op basis van landelijk onderzoek hebben we geschat dat de vermindering van de legesinkomsten hoger is dan de baten door het wegvallen van de werkzaamheden. Dit heeft tot gevolg dat de leges aanzienlijk dalen en met € 296.000 zijn afgeraamd.

Reserves

Vanaf 2022 zijn geen mutaties voorzien. De belangrijkste mutaties van 2021 zijn hierboven beschreven.

Incidentele baten en lasten

Er zijn geen incidentele baten en lasten opgenomen.

Programma Algemene dekkingsmiddelen

Programmadoelstellingen

Hier lichten we de baten en lasten van de gemeente toe die niet direct aan een programma zijn toe te rekenen. Het gaat hierbij om gemeentelijke belastinginkomsten die niet direct aan een prestatie zijn verbonden, de algemene en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, ontvangen dividenden, de financieringsfunctie en onvoorzien. Met dit programma wil de gemeente de gemeentefinanciën gezond en op orde houden, nu en in de toekomst. Dit realiseert de gemeente door gedegen financieel beleid te voeren waarin de baten en lasten in evenwicht zijn. In dit programma staan geen beleidsmatige onderdelen maar de dekkingsmiddelen waarmee we de uitgaven in de beleidsprogramma's voor het grootste deel betalen.

0.5 Treasury

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Benodigde financieringsmiddelen aantrekken tegen zo laag mogelijke kosten en risico's.	We monitoren de geld- en kapitaalmarkt. Ook kijken we naar onze financieringsbehoefte. Afhankelijk hiervan zullen we zo goedkoop mogelijk lenen.

0.61 OZB woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	WOZ is de afkorting van Waardering Onroerende Zaken. De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het tarief van de Onroerendezaakbelasting (OZB). Dit heeft een budgettair neutraal effect op de begroting. Afwijkingen zijn mogelijk als gevolg van areaaluitbreidingen. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Woonlasten eigenaar-bewoner éénpersoonshuishouden	€ 615	€ 660	€ 660	€ 670	€ 700
Woonlasten eigenaar-bewoner meerpersoonshuishouden	€ 736	€ 784	€ 784	€ 795	€ 835

0.62 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het OZB-tarief. Dit heeft een budgettair neutraal effect op de begroting. Afwijkingen zijn mogelijk als gevolg van areaaluitbreidingen. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.

0.64 Belastingen overig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	Vanaf 2022 leggen we geen precarioheffing meer op. De compensatie voor het aandeel in de betaalde precariobelasting van Evides komt daarmee te vervallen. Het bedrag van Enduris over vorige jaren is gereserveerd in afwachting van de gerechtelijke uitspraak.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het zo reëel mogelijk ramen van de algemene uitkering en de decentralisatie uitkeringen uit het Gemeentefonds.	De raming van de algemene uitkering en de decentralisatie uitkeringen stemmen we af op de circulaire van het ministerie van BZK. In deze begroting is de meicirculaire 2021 verwerkt.

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Efficiënt gebruik maken van de werkplaats en het breed inzetten van het personeel.	We streven naar een optimale bezetting van de werkplaats door het benutten van de overcapaciteit. Verder zetten we personeel efficiënt in voor projecten met andere gemeenten.

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een rechtvaardige belastingdruk voor die situaties waarbij de gemeente als 'ondernemer' optreedt.	We dienen aangiften in conform de fiscale regelgeving.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een evenwichtige en reëel structureel sluitende meerjarenbegroting.	We houden de ramingen actueel door tussentijdse begrotingswijzigingen en rapportages.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Belastingverordeningen (2021)	December 2021
Financiële verordening (2018)	2021
Controleverordening (2011)	2021
Treasurystatuut (2014)	2022

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa)

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.5 Treasury	459	465	440	497	444	391
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	158	195	135	130	130	130
0.64 Belastingen overig	516	522	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	50	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	238	500	1.825	1.116	1.128	1.440
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	52	21	21	21	21	21
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	620	9	-32	-32	-32	-32
3.4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	2.042	1.761	2.389	1.732	1.691	1.950
Baten						
0.5 Treasury	538	577	524	562	551	606
0.61 OZB woningen	2.865	2.880	2.925	2.925	2.975	3.000
0.62 OZB niet-woningen	5.320	5.460	5.600	5.732	5.972	6.122
0.64 Belastingen overig	646	657	137	137	137	137
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	30.705	33.211	33.269	32.599	32.345	32.358
0.8 Overige baten en lasten	161	374	376	376	376	376
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-353	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	28	31	31	32	32	32
Totaal baten	40.262	42.837	42.862	42.363	42.387	42.631
Saldo programma	-38.219	-41.075	-40.473	-40.631	-40.696	-40.681
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	308	921	327	205	80	80
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	456	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	-38.071	-41.996	-40.800	-40.836	-40.776	-40.761

Verschillen ten opzichte van vorige begroting

Treasury

De rentelasten dalen door de reguliere aflossing van onze langlopende leningen en nog niet in volle omvang genomen investeringen. Vanaf 2023 zullen deze weer stijgen als de investeringen zijn uitgevoerd. De stijging van de baten is het gevolg van het geraamde dividend van Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) AQUA B.V. (Enduris) wat oploopt tot € 200.000 in 2025. De baten worden negatief beïnvloed door de lagere rentebate als gevolg van de aflossing op de verstrekte lening aan de gemeente Kapelle.

Onroerendezaakbelastingen

In deze begroting houden we voor 2022 rekening met een stijging door de compensatie voor loon- en prijsstijgingen van 1,5%. Verder is conform de Kadernota 2022-2025 vanaf 2024 een extra verhoging geraamd met 2%. Daarnaast hebben we een extra opbrengst door verschillende ontwikkelingen in het Sloegebied omtrent extra objecten.

Belastingen overig

De baten bestaan uit de opbrengst van de precariorechten en de hondenbelasting. De precariorechten op kabels en leidingen mogen wij vanaf 2022 niet meer heffen. Onder de lasten is de terugbetaling van de precariorechten aan de inwoners van de gemeente Borsele daarmee ook vervallen.

Algemene uitkering gemeentefonds

De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2021 zoals die is uitgebracht door het ministerie van BZK. Verder is rekening gehouden met 75% van de compensatie voor de hogere lasten van de jeugdzorg. Een definitief besluit is hierover nog niet genomen. Voor 2022 is al wel bekend dat de gemeente Borsele hiervoor € 1.470.000 ontvangt. Dit is bovenop de eerder toegezegde € 300 miljoen door het Rijk. Deze is ook genoemd in de Kadernota 2021-2024. Over de structurele bijdrage moet een nieuw kabinet nog besluiten. Algemeen wordt aangenomen dat het Rijk het gemeentefonds structureel verhoogd. De provincies zullen in hun rol als toezichthouder (naar verwachting) gemeenten toestaan 75% van de aanvullende bijdrage te ramen. In deze gemeentebegroting is hiermee ook rekening gehouden. Deze bijdrage is onder de lasten bij onvoorzien en zoveel mogelijk budgettair neutraal geraamd.

Om tot een sluitend meerjarenperspectief te kunnen komen was het noodzakelijk om voor de jaren 2023 en 2024 een beroep te doen op bovengenoemde middelen voor een bedrag van € 350.000 in 2023 en € 250.000 in 2024. De korting van € 409.000 op het gemeentefonds in de meicirculaire voor het woonplaatsbeginsel is budgettair verwerkt door de taakstelling in het sociaal domein met dit bedrag te verhogen. We nemen aan dat we deze korting compenseren door lagere facturen van de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland.

Overige baten en lasten

In 2021 is onder de lasten de eenmalige afrekening van het investeringsfonds van € 283.000 en de kosten van werken voor derden verantwoord. In de begroting 2022 is geen afrekening van het investeringsfonds geraamd. Wel is hier vanaf 2022 de aanvullende vergoeding voor de jeugdzorg geraamd. In de begroting 2022 verantwoorden we hier ook de lasten en baten van gedetacheerd personeel en de extra middelen uit het gemeentefonds zoals onderstaand is weergegeven.

Gemeentefonds	2022	2023	2024	2025
Wet open overheid meicirculaire 2021	€ 100.000	€ 111.000	€ 123.000	€ 135.000
Jeugdzorg stelpost (75%)	€ 1.470.000	€ 1.100.000	€ 1.000.000	€ 900.000
Correctie i.v.m. saldo begroting 2022	€ -	€ -350.000	€ -250.000	€ -
Totaal gereserveerde middelen	€ 1.570.000	€ 861.000	€ 873.000	€ 1.035.000

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden. De vennootschapsbelasting voor grondexploitaties verrekenen we met de reserve grondexploitaties.

Economische promotie

Dit betreft de opbrengst van de woonforensenbelasting.

Incidentele baten en lasten

In de jaren 2023 en 2024 doen we een eenmalig beroep op de extra middelen ter compensatie van de hogere lasten bij de gemeenten voor de jeugdzorg. Met een beroep van € 350.000 in 2023 en € 250.000 in 2024 op deze middelen komen we tot een structureel sluitend meerjarenperspectief. Verder is in de begroting, conform de kadernota 2022-2025, voor de jaren 2022 en 2023 een beroep gedaan op de reserve precariobelasting. Dit is voor 2022 een bedrag van € 250.000 en voor 2023 een bedrag van € 125.000.

Programma Bedrijfsvoering

Programmadoelstellingen

Bij dit programmaonderdeel geven we een toelichting op de overhead bij de gemeente. Binnen dit programma nemen we alle kosten mee die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Denk hierbij aan: administratieve ondersteuning, informatievoorziening en ondersteuning, huisvestingskosten en kosten leidinggevend. Hierdoor ontstaat een beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten en het behalen van haar doelstellingen binnen de beleidsprogramma's. Het BBV van de Rijksoverheid schrijft voor dat provincies en gemeenten de lasten van de overhead in een apart overzicht in de begroting presenteren. Het uitgangspunt is dat we op eenvoudige wijze meer inzicht geven in de totale kosten van de overhead. Door het hanteren van een eenduidige systematiek kan een betere vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt.

0.4 Overhead

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbetering van zowel onze interne als externe dienstverlening en communicatie.	In 2021 zijn we gestart met de nieuwe dienstverlenings- en communicatievisie. Hieruit volgt een uitvoeringsprogramma waarmee we in 2022 kunnen starten. In dit uitvoeringsprogramma benoemen we concrete plannen voor verbetering van zowel de interne als de externe dienstverlening en communicatie.
Een geactualiseerde zoekvraag gestuurde website.	In 2021 lanceerden we onze nieuwe website waar de gebruiker centraal staat. De website is zo ingericht dat de bezoeker snel en eenvoudig kan vinden wat hij zoekt. We blijven deze website optimaliseren door actief het zoekgedrag te monitoren. We passen het aanbod op de website periodiek aan op het zoekgedrag van onze bezoekers en houden de website (digitaal) toegankelijk voor een brede doelgroep.
Meepratende en meedenkende inwoners.	Via het inwonerspanel willen we tenminste drie enquêtes uitzetten in 2022. De resultaten uit het inwonerspanel zijn van invloed op de beleidskeuzes en worden door ons met de inwoners gedeeld. In 2022 implementeren we de participatienota in onze organisatie.
Een effectief en digitaal informatiebeheer inclusief duurzame toegankelijkheid van informatie.	We werken aan een effectief en digitaal informatiebeheer. Hierbij staat het ontwikkelen en het vergroten van kennis en vaardigheden centraal. Waar nodig werken we samen met andere Zeeuwse overheden.
Vaardige medewerkers op het gebied van iBewustzijn.	We verhogen het bewustzijn op informatiebeveiliging en privacy door aandacht te schenken aan het onderwerp bij indiensttreding (bijvoorbeeld e-learning) en door verschillende communicatieactiviteiten voor alle medewerkers te organiseren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een organisatie in stand houden die adequaat en flexibel inspelt op nieuwe trends en ontwikkelingen.	Met behulp van de SPP (een hulpmiddel om op een effectieve en gerichte manier te sturen op de optimale bezetting van de organisatie/een team) voorkomen we knelpunten op het gebied van personele bezetting en inzet of lossen deze op.
Integere, betrouwbare, klantgerichte en flexibele bestuurders en medewerkers.	We werken volgens het in 2020 vastgestelde integriteitsprotocol. We brengen dit onderwerp structureel onder de aandacht van medewerkers en bestuurders. We geven aandacht aan invulling en naleving van onze kernwaarden.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022
Personeelskosten per fte	€ 63.500	€ 62.150	€ 64.500	€ 68.000	€ 70.000
Het aantal afgeronde 213a-onderzoeken per jaar	0	1	2	2	2

Personeelskosten per fte

De personeelskosten per fte bedragen de totale salarislsten gedeeld door de formatie van de organisatie exclusief de gemeenteraad en het college.

Het aantal afgeronde 213a-onderzoeken per jaar

Het college verricht periodiek onderzoek (artikel 213a Gemeentewet) naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door haar gevoerde beleid. De raad stelt bij de verordening regels hierover op. Onder doelmatigheid verstaan we de mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten gerealiseerd worden met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen. Onder doeltreffendheid verstaan we de mate waarin de gewenste prestaties en beoogde maatschappelijke effecten van het beleid daadwerkelijk worden behaald.

Relevante bestuurlijke kaders

Omschrijving	Herzieningsdatum
Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	Niet van toepassing
Financiële verordening (2018)	2021
Dienstverleningsvisie (2013)	2022
Communicatievisie (2015)	2022
Gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid (2020)	2022
Informatiebeveiligingsrichtlijn, informatiebeveiligingsplan en informatiebeveiligingshandboek BRP en waardedocumenten (2020)	2022
Strategische visie op de ambtelijke organisatie (2021)	2025

Verbonden partijen

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma
Gemeenschappelijke regeling de Bevelanden

Wat mag het kosten?

Baten en lasten Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)						
	Rekening 2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.4 Overhead	6.967	7.602	7.072	7.008	7.033	7.032
Totaal lasten	6.967	7.602	7.072	7.008	7.033	7.032
Baten						
0.4 Overhead	139	207	145	145	145	145
Totaal baten	139	207	145	145	145	145
Saldo programma	6.828	7.395	6.926	6.862	6.887	6.887
Mutaties reserves						
Baten						
0.10 Mutaties reserves	361	611	60	0	0	0
Lasten						
0.10 Mutaties reserves	82	0	0	0	0	0
Totaal saldo programma	6.549	6.784	6.866	6.862	6.887	6.887

Verschillen ten opzichte van vorige begroting

In overeenstemming met de programmabegroting 2020-2023 houden we rekening met tijdelijke lasten die het nieuwe organisatiemodel met zich meebrengt. De lasten dekken we uit het algemeen weerstandsvermogen en bedragen € 60.000 in 2022, het laatste jaar.

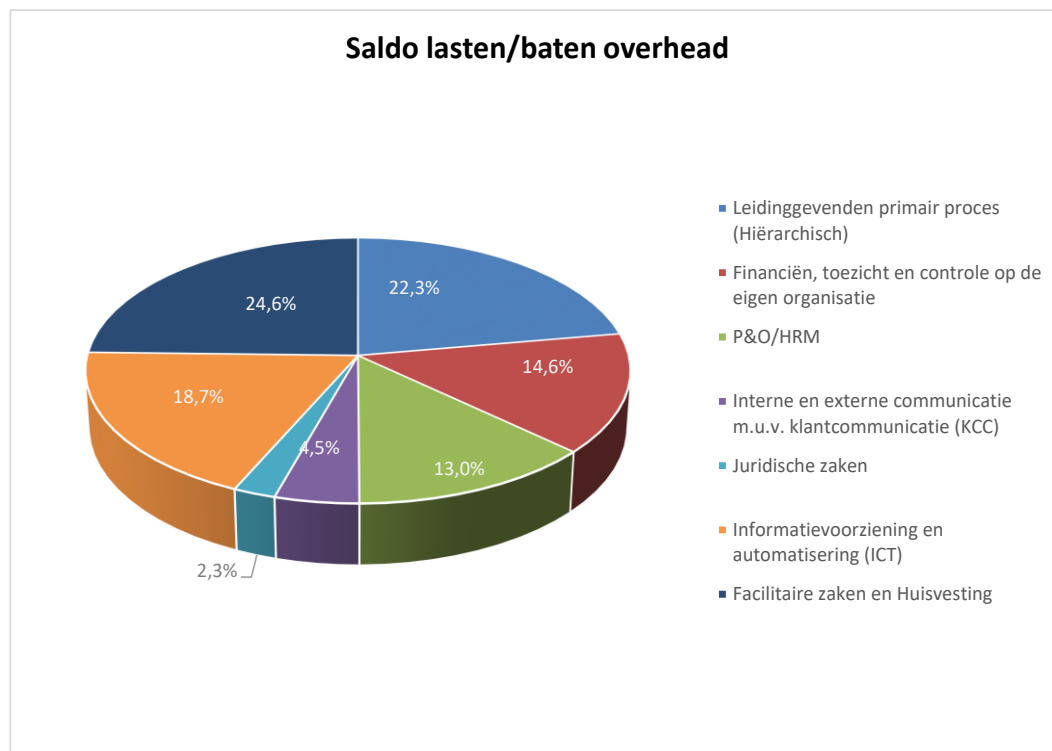
Verder is ook een daling van de baten te zien. Deze daling wordt veroorzaakt door minder huurinkomsten vanuit GR de Bevelanden voor het verhuren van onze ruimtes in het gemeentehuis. De GR is gevestigd in het stadskantoor in Goes. De afdeling WIZ gaat decentraal werken en zal gebruik gaan maken van enkele werkplekken in het gemeentehuis. Verder onderzoeken we de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren door het verhuren van leegstaande ruimtes in het gemeentehuis.

Het verschil van de lasten ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt door eenmalige restantkredieten. Deze kredieten dekken we grotendeels uit de reserves, zoals e-depot archief, geografische diensten, reservering initiële kosten vervanging ICT-pakketten, dienstverlening- en communicatievisie en het krediet voor het werkplekconcept.

Overhead

In onderstaande tabel is een gespecificeerd overzicht weergegeven van alle activiteiten, verdeeld in de verschillende onderdelen van de overhead. Volgens het BBV is overhead: "het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Tot de overhead behoren alle functies die dit doel dienen." De bedoeling achter dit overzicht is inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de hele organisatie.

Verschillende labels overheadkosten:	Bedrag lasten:	Bedrag baten:	Saldo lasten/baten
Leidinggevenden primair proces (Hiërarchisch)	€ 1.644.649	€ 100.000	€ 1.544.649
Financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie	€ 1.009.587	€ -	€ 1.009.587
P&O/HRM	€ 903.767	€ -	€ 903.767
Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC)	€ 311.610	€ -	€ 311.610
Juridische zaken	€ 166.000	€ 9.000	€ 157.000
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	€ 1.294.486	€ -	€ 1.294.486
Facilitaire zaken en Huisvesting	€ 1.741.404	€ 36.181	€ 1.705.223
Totale lasten en baten per label overheadkosten exclusief mutatie reserve:	€ 7.071.503	€ 145.181	€ 6.926.322

Percentage overhead: Indicator BBV

Voor het berekenen van het percentage overhead passen we twee systematieken toe. In het BBV wordt een verplichte indicator voorgeschreven die de verhouding tussen de lasten van overhead en de totale gemeentelijke begroting weergeeft. Deze berekening is als volgt:

Berekening % overhead van de totale begroting	
Totale lasten begroting	59.342.012
Saldo programma Bedrijfsvoering exclusief reserves	6.926.322
Percentage overhead van de directe loonkosten	11,7%

Percentage toerekening overhead aan belastingen en leges

Voor de berekening van de kostendekkendheid van de belastingen en leges is het noodzakelijk de lasten van de bedrijfsvoering/overhead toe te rekenen. Deze lasten rekenen we toe door een opslag op de salarislaster van de medewerkers te pakken die hieraan werken. Hiermee benaderen we het systeem van vóór de invoering van het BBV, waar de overhead een opslag in het uurtarief van de medewerkers was. Deze berekening is als volgt:

Berekening % overhead van directe loonkosten	
Totale loonsom	12.350.000
Raad en -comm.	-300.000
College van burgemeester en wethouders	-550.000
loonkosten programma bedrijfsvoering	-3.326.882
Directe personeelslasten	8.173.118
Saldo programma Bedrijfsvoering inclusief reserves	6.866.322
Percentage overhead van de directe loonkosten	84,0%

Incidentele baten en lasten

De tijdelijke lasten die het nieuwe organisatiemodel met zich meebrengt, bedragen € 60.000 (2022). Deze lasten worden gedekt uit het algemeen weerstandsvermogen.

Financieel overzicht programma's

Totaaloverzicht programma's 2022	Lasten	Baten	Saldo
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	4.686	310	-4.375
Programma Verkeer en openbare ruimte	5.407	401	-5.005
Programma Lokale economie	2.493	1.980	-514
Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	6.510	963	-5.547
Programma Werk en inkomen	7.031	4.893	-2.138
Programma Zorg	16.920	1.471	-15.450
Programma Milieu	5.297	5.270	-27
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	1.537	487	-1.050
Programma Algemene dekkingsmiddelen	2.389	42.862	40.473
Programma Bedrijfsvoering	7.072	145	-6.926
Exploitatiesaldo	59.342	58.782	-560
Resultaatbestemming	0	679	679
Totaal	59.342	59.461	119

Meerjarenoverzicht saldi programma's	2023	2024	2025
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	-4.374	-4.408	-4.427
Programma Verkeer en openbare ruimte	-5.165	-5.358	-5.371
Programma Lokale economie	-514	-504	-279
Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	-5.720	-5.606	-5.541
Programma Werk en inkomen	-2.141	-2.139	-2.136
Programma Zorg	-15.415	-15.349	-15.244
Programma Milieu	215	417	621
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	-1.050	-1.050	-1.050
Programma Algemene dekkingsmiddelen	40.631	40.696	40.681
Programma Bedrijfsvoering	-6.862	-6.887	-6.887
Exploitatiesaldo	-396	-188	366
Resultaatbestemming	444	259	228
Totaal	48	71	595

PARAGRAFEN

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

Iedere inwoner van de gemeente Borsele is verplicht lokale heffingen te betalen die op hem/ haar betrekking hebben. Het doel van deze heffingen is het genereren van inkomsten die we gebruiken ter dekking van de uitgaven door de gemeente Borsele. In onze gemeente kennen we een negental verschillende belastingen en heffingen die via verordeningen door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De lokale belastingdruk bestaat uit de onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en de rioolheffing en berekenen we op basis van een standaard-gezin met een twee-onder-een-kapwoning van € 200.000.

Sinds 1 januari 2013 voert SaBeWa voor de gemeente Borsele de werkzaamheden uit met betrekking tot de uitvoering Wet WOZ en de heffing en invordering van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrecht, woonforensenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting.

Vanaf 2017 moeten we de kostendekkendheid van de belastingen en leges aantonen. Dit doen we in deze paragraaf. De lasten van de overhead berekenen we middels een omslagpercentage over de directe loonkosten. In het programma Bedrijfsvoering is de berekening opgenomen. Deze bedraagt voor 2022 84,0%. Verder loopt momenteel nog het onderzoek om te kijken naar de mogelijkheden om riool- en afvalstoffenheffing op een andere manier te heffen. Hier betrekken we de werkgroep begroting voortdurend bij.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente hanteert het uitgangspunt dat alle inwoners met een inkomen op maximaal 100% van de bijstandsnorm, in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, tenzij sprake is van een vermogen dat groter is dan het wettelijke normbedrag. De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid vindt in gezamenlijkheid plaats door SaBeWa. Voor 2022 is voor een bedrag van € 80.000 aan kwijtschelding begroot. In het kader van de berekening van kostendekkende tarieven is in de raadsvergadering van 8 juli 2021 besloten om deze kosten voor 80% toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing en voor 20% aan het rioolrecht.

Opbrengstramingen belastingen en heffingen

In deze begroting stellen wij u voor de belastingen met 1,5% te laten stijgen om de geldontwaarding (inflatie) te compenseren. Verder is in de begroting rekening gehouden met een extra stijging van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht om in 2025 te komen tot een kostendekking van 100%. In onderstaand overzicht geven we de geraamde opbrengsten van de gemeentelijke belastingen voor 2022 en volgende jaren weer.

Omschrijving:	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Onroerendezaakbelastingen	€ 8.340.000	€ 8.525.000	€ 8.657.000	€ 8.947.000	€ 9.122.000
Forensenbelasting	€ 30.000	€ 30.500	€ 30.500	€ 30.500	€ 30.500
Hondenbelasting	€ 135.000	€ 137.000	€ 137.000	€ 137.000	€ 137.000
Afvalstoffenheffing	€ 2.965.000	€ 3.092.000	€ 3.179.000	€ 3.267.000	€ 3.347.000
Reinigingsrechten	€ 70.500	€ 74.000	€ 77.000	€ 80.000	€ 83.000
Lijkbezorgingsrechten	€ 323.500	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000	€ 325.000
Rioolheffing	€ 1.762.000	€ 1.915.000	€ 2.070.000	€ 2.192.000	€ 2.292.000
Totale belastingopbrengst	€ 13.626.000	€ 14.098.500	€ 14.475.500	€ 14.978.500	€ 15.336.500

Toelichting per belastingsoort en heffing*Onroerendezaakbelastingen*

De OZB-tarieven stijgen of dalen mee met de waardeontwikkeling, waarbij het uitgangspunt is dat de opbrengsten in 2022 gelijk zijn aan die van 2021. Naast deze correctie is rekening gehouden met een stijging van de opbrengsten met een inflatiecorrectie van 1,5%. De onroerendezaakbelastingen bestaan uit drie soorten belastingen: de eigenarenbelasting woningen, de eigenarenbelasting niet-woningen en de gebruikersbelasting niet-woningen. Het tarief bedraagt een vast heffingspercentage van de WOZ-waarde. Sinds enkele jaren bepalen we deze waarde jaarlijks per 1 januari van het voorafgaande jaar opnieuw conform de Wet WOZ. Vanaf 2022 waarderen we alle woningen op basis van gebruiksoppervlakte in plaats van m³.

Woonforensenbelasting

De woonforensenbelasting heffen we van personen die niet binnen de gemeente Borsele wonen maar wel een woning of recreatiewoning voor zichzelf ter beschikking houden (de zogenaamde 2^e woningbezitter). De heffing betreft, afhankelijk van de WOZ-waarde, een vast bedrag per woning. Wij stellen voor het tarief voor 2022 te laten stijgen met 1,5% om de gevolgen van inflatie op te kunnen vangen.

Hondenbelasting

Bij de hondenbelasting maken we qua tarief onderscheid in een tarief voor het houden van één hond, twee of meerdere honden en een zogenaamd kenneltarief (honden die gehouden worden in geregistreerde kennels). Wij stellen voor het tarief voor 2022 te laten stijgen met 1,5% om de gevolgen van inflatie op te kunnen vangen.

Precariobelasting

Vanaf 2022 is het niet meer toegestaan om precariobelasting op kabels en leidingen te heffen.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De directe lasten van het taakveld afvalverwerking verhogen we met 40% van de lasten voor het straatvegen en 80% van de kwijtschelding. Dit conform het raadsbesluit van 8 juli 2021 en de hierover geldende jurisprudentie. De totale belastingopbrengst mag de totale lasten niet overschrijden en maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor 2022 stijgen de tarieven met 1,5% om de gevolgen van inflatie op te kunnen vangen. Verder stijgt de afvalstoffenheffing conform de herstelbegroting 2021-2024 ook met 2,8% vanaf 2022. De kostendekkendheid bedraagt voor 2022 89,8%. Dit is een daling ten opzichte van 2021 (95,3%). Dit komt door de toerekening van de kosten voor straatreiniging en kwijtschelding.

Afvalstoffenheffing			
Directe lasten taakveld			2.480.448
overhead	84,0%	375.694	
btw		394.316	
Indirecte lasten			770.010
Totale lasten afvalstoffenheffing			3.250.458
Toe te rekenen lasten:			
Straatvegen	40%		150.000
Kwijtschelding	80%		64.000
Opbrengst verkoop afval			-22.784
Netto lasten afvalstoffenheffing			3.441.674
Baten - Afvalstoffenheffing			3.092.000
Dekkingspercentage			89,8%

Reinigingsrechten

Reinigingsrechten heffen we voor het ophalen van afvalstoffen (uitgezonderd autowrakken) van bedrijven en instellingen die door hun aard, omvang of hoeveelheid niet periodiek worden ingezameld. Net als de afvalstoffenheffing houden we voor 2022 rekening met een stijging van de tarieven om in 2025 termijn te komen tot een kostendekking van 100%. De kostendekkendheid bedraagt voor 2022 88,9%.

Reinigingsrechten			
Directe lasten taakveld			63.991
overhead	84,0%	9.392	
btw		9.858	
Indirecte lasten			19.250
Totale lasten reinigingsrechten			83.241
Baten - Reinigingsrechten			74.000
Dekkingspercentage			88,9%

Lijkbezorgingsrechten

Deze rechten heffen we voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. Voor de lijkbezorgingsrechten was de beleidslijn om vanaf 2020 een kostendekkendheid te realiseren van 70%. De kostendekkendheid bedraagt voor 2022 66,9%.

Lijkbezorging			
Directe lasten taakveld			350.337
overhead	84,0%	138.369	
Indirecte lasten			138.369
Totale lasten lijkbezorging			488.706
Baten - Lijkbezorging			327.060
Dekkingspercentage			66,9%

Rioolheffing

Voor de kosten van de gemeentelijke riolering en het bestrijden van wateroverlast heffen we rioolheffing. De directe lasten van het taakveld riolering verhogen we met 60% voor het straatvegen en 20% voor de kwijschelding. Dit conform het raadsbesluit van 8 juli 2021 en de hierover geldende jurisprudentie. De totale belastingopbrengst mag de totale lasten niet overschrijden en maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor 2022 stijgen de tarieven met 1,5% om de gevolgen van inflatie op te kunnen vangen. Verder stijgt het rioolrecht conform de herstelbegroting 2021-2024 met 7,2% vanaf. Vanaf 2013 is de gebruikersbelasting volledig afhankelijk van het waterverbruik. De kostendekkendheid bedraagt voor 2022 86,2%. Dit is een daling ten opzichte van 2021 (87,0%). Dit komt door de toerekening van de kosten voor straatreiniging en kwijschelding.

Rioolheffing			
Directe lasten taakveld			1.606.719
Overhead	84,0%	242.157	
Btw		244.310	
Indirecte lasten			486.466
Totale lasten rioolheffing			2.093.186
Toe te rekenen lasten:			
Straatvegen	60%	225.000	
Kwijschelding	20%	16.000	
			241.000
Vergoeding kolkenzuiger en huisaansluitingen			-113.863
Netto lasten rioolheffing			2.220.323
Baten - Rioolheffing			1.915.000
Dekkingspercentage			86,2%

Leges

Voor het verstrekken van een vergunning of document heffen we leges. Er zijn verschillende soorten leges, die we op verschillende posten en programma's in de begroting verantwoorden. Zo boeken we de leges voor het afgeven van een paspoort of rijbewijs onder het programma Bestuur, terwijl de leges voor het afgeven van een Omgevingsvergunning onder het programma Ruimtelijke Ontwikkeling vallen. Voor 2022 stijgen de tarieven met 1,5% voor de compensatie van de inflatie. In onderstaand overzicht zijn de resultaten van het onderzoeksbureau met betrekking tot de kostendekkendheid van de gemeentelijke leges weergegeven.

Overige leges 2022	Uren	Overhead	Overige kosten	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
Burgerlijke stand	€ 32.276	€ 27.112	€ 6.200	€ 65.588	€ 36.300	55%
Reisdocumenten	€ 43.875	€ 36.855	€ 41.500	€ 122.230	€ 104.000	85%
Rijbewijzen	€ 42.188	€ 35.438	€ 47.000	€ 124.625	€ 125.000	100%
Basisregistratie personen	€ 2.510	€ 2.108	€ 21.230	€ 25.848	€ 22.500	87%
Omgevingsvergunningen	€ 159.812	€ 134.242	€ 107.083	€ 401.136	€ 325.750	81%
Bestemmingswijzigingen	€ 80.752	€ 67.832	€ 5.583	€ 154.167	€ 160.000	104%
Horeca, evenementen en overige	€ 28.285	€ 23.760	€ -	€ 52.045	€ 10.691	21%
	389.697	327.346	228.596	945.639	784.241	83%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen bevat ten minste:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's;
- De kengetallen financiële positie;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Op deze begrippen gaan we hieronder kort in. Daarna werken we uit wat dit betekent voor onze gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat volgens het BBV uit:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen is voldoende als we financiële tegenvallers goed op kunnen vangen. Het saldo van de weerstandscapaciteit minus de risico's dient positief te zijn. We maken een onderscheid tussen statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Voor de berekening hiervan hanteren we respectievelijk de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken zonder dat we de begroting en het beleid aan moeten passen. Deze middelen bestaan uit bijvoorbeeld de algemene reserve, stille reserves en de onbenutte belastingcapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit verstaan we de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan we de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen. Risico's vangen we in de regel op binnen de incidentele weerstandscapaciteit. De gevolgen van verreweg de meeste risico's zijn éénmalig.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemeen weerstandsvermogen	X	
Post onvoorziene uitgaven	X	
Begrotingsruimte / structureel onvoorzien		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie / efficiency maatregelen		X

Met de vaststelling in 2007 van het beleid voor de weerstandscapaciteit is bepaald dat de ratio weerstandsvermogen (dit is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit) minimaal 1,0 dient te zijn.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. De risico's die van belang zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn afgedekt en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor, dan vangen we ze op vanuit het weerstandsvermogen.

Reguliere risico's, dat wil zeggen: risico's die zich regelmatig voordoen en die goed meetbaar zijn, zijn niet van belang voor het weerstandsvermogen. Daarvoor kunnen we immers verzekeringen afsluiten of voorzieningen vormen.

Van de risico's die overblijven, zijn de gevolgen uitgedrukt in een geldbedrag. De kans dat de risico's zich voordoen is uitgedrukt in een percentage. Met de formule $K \times G$ (kans in % x gevolg in €) is per risico het uiteindelijke risicobedrag bepaald. Deze vormen samen de benodigde weerstandscapaciteit. Deze risico-inventarisatie actualiseren we jaarlijks. Het opvangen van incidentele risico's is te realiseren door het aanhouden van een reserve. Echter: het opvangen van structurele risico's is lastiger. Namelijk: voor hoeveel jaren tellen we deze risico's mee? Wij gaan hierbij uit van twee jaar. Binnen deze termijn is er voldoende tijd om aanvullende maatregelen te nemen om de structurele risico's die werkelijkheid worden, het hoofd te bieden.

Daardoor is het totaalbedrag bekend dat we op dit moment vanuit het weerstandsvermogen moeten afdekken. In de volgende berekeningen is rekening gehouden met dit berekende bedrag. De belangrijkste risico's (> € 15.000) lichten we hierna toe. Uit het overzicht blijkt dat bijna 93% van het risicobedrag veroorzaakt wordt door 30% van de risico's.

Omschrijving risico	Categorie Kans	Categorie Bedrag	Incidenteel	Structureel
De gemeente Borsele heeft een belang van 8,33% in North Sea Port SE. Als er in de toekomst verliezen worden geleden kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval kunnen garanties ingeroepen worden. De gemeente Borsele staat, als één van de vier Nederlandse garanten voor 16,67% garant voor aangegane leningen. Het garantieplafond stond in 2020 op € 505 miljoen. Dit bedrag omvat het garantieplafond van € 440 miljoen voor North Sea Port N.V. en € 65 miljoen voor Warm Co2. Voor de gemeente Borsele betekent dit dat er een bedrag van € 84,17 miljoen opgevraagd kan worden. Als garanties worden ingeroepen heeft North Sea Port SE in het kader van de fusie een vrijwaring verleend aan de garanten voor de situatie dat de garanten door de geldgevers worden aangesproken onder de garanties. Op dit moment zijn deze risico's niet aan de orde en wordt niet verwacht dat deze risico's zich zullen voordoen. In een in 2020 uitgevoerde marktconsultatie wordt bevestigd dat de risico's voor de garanten zeer beperkt zijn.	10%	> 500.000	1.000.000	

Omschrijving risico	Categorie Kans	Categorie Bedrag	Incidenteel	Structureel
Boetes en/of schadeclaims als gevolg van onvoldoende maatregelen ter bescherming van (persoons)gegevens.	30%	> 500.000	300.000	
Tekorten (10% eigen risico) op opneemdereregeling WWB door economische recessie.	50%	100.000 – 250.000		125.000
Door niet te voldoen aan de subsidie-eisen wordt de geraamde subsidie (deels) misgelopen.	70%	100.000 – 250.000	105.000	
Aanpassingen gedurende de uitvoering van het project tasten de financiële beheersbaarheid aan.	70%	100.000 – 250.000	70.000	
Groot onderhoud schoolgebouwen is een taak van schoolbesturen, gemeente blijft eigenaar van de gebouwen.	10%	250.000 – 500.000	50.000	
Aanvullende uitkering WIZ ad 10%. Er wordt niet uitgekeerd.	50%	25.000 – 100.000	50.000	
Fouten bij het verlenen van een omgevingsvergunning: schadeclaims.	10%	250.000 – 500.000	37.500	
De tarieven wordt vastgesteld op voorlopige WOZ-waarden. Door interne en externe oorzaken bij SaBeWa wijzigt de definitieve WOZ-waarde van het areaal, wat een afwijking geeft ten opzichte van de geraamde belastingopbrengsten.	70%	25.000 – 100.000	35.000	
Niet voldoen aan wettelijke verplichtingen door Omnissscholen.	30%	25.000 – 100.000	30.000	
Het uittreden van een participant/ontwikkelaar in masterplannen is van invloed op de financiële exploitatie en looptijd van het plan.	10%	100.000 – 250.000	25.000	
Financiële fraude.	10%	100.000 – 250.000	25.000	
De aannemer gaat tijdens de uitvoering van het project failliet of levert een wanprestatie.	10%	100.000 – 250.000	25.000	
Doordat regelgeving ongeldig wordt (verklaard) kan dit ertoe leiden dat een omgevingsvergunning niet kan worden afgegeven.	10%	100.000 – 250.000	25.000	
Hardware-storing met verlies van hardware en data. Langdurige storing, reconstructie noodzakelijk.	10%	100.000 – 250.000	15.000	
Tekorten op opneemdereregeling Jeugdwet door toename aantal aanvragen voor specialistische jeugdzorg.	50%	100.000 – 1.500.000	375.000	
Subtotaal (16) stuks			2.167.500	125.000
Overige risico's (38) stuks			147.800	32.000
(Netto) Risicobedrag			2.315.300	157.000
Vermeerdering structurele risico's (factor 2)				157.000
Totaal (54) stuks				2.629.300

Verdeling risico's naar bedrag en kans:

	10%	30%	50%	70%	Totaal
25.000 – 100.000	7	1	1	2	11
100.000 – 250.000			1	1	2
250.000 – 500.000		1			1
> 500.000	1		1		2
Totaal	8	2	3	3	16

Niet te kwantificeren risico's

Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb): Deze wet treedt in 2022 in werking. Er zullen taken komen te vervallen waarvoor we leges ontvangen. De omvang hiervan is nog onduidelijk en is niet in de meerjarenraming verwerkt.

Coronavirus

De uitbraak van het coronavirus eind februari 2020 heeft grote impact op de Nederlandse samenleving en ook op onze gemeente. Bij het nemen van maatregelen stond en staat nog steeds de gezondheid van onze inwoners en medewerkers voorop. Vanaf het begin van de crisis hebben wij zowel bestuurlijk als ambtelijk een belangrijke rol in de crisisorganisatie van de VRZ.

De financiële gevolgen van de coronacrisis zullen ook in 2022 nog niet voorbij zijn. Te denken valt hierbij aan:

1 Participatiewet/BUIG.

De werkloosheid neemt toe. Dit heeft nu al geleid tot meer verzoeken om een bijstandsuitkering. Het aantal verzoeken neemt verder toe. Dit leidt tot hogere lasten die wij (nog) niet geraamd hebben.

2 Sociaal domein.

Enerzijds zien we nu dat de zorg afneemt. Anderzijds verwachten we een toename van uitgestelde zorg. Ook de baten dalen. Een voorbeeld hiervan is dat de abonnementsstarieven over april en mei niet geïnd worden door het Centraal Administratie Kantoor (CAK).

3 Schuldhulpverlening.

Inwoners verliezen hun baan en de inkomensachteruitgang kan leiden tot meer schuldenproblematiek met hogere lasten als gevolg.

4 Bijzondere bijstand.

Meer inwoners in de bijstand (zie 1) leidt ook tot meer mensen die een beroep doen op de bijzondere bijstand. Dit leidt weer tot hogere lasten.

5 Gemeentefonds.

Dit is de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. De effecten van de coronacrisis op de algemene uitkering uit het fonds zijn niet te voorspellen.

6 Eigen inkomsten.

Het is mogelijk, dat wij door onder andere faillissementen minder belastingen ontvangen. Ten slotte verwachten we dat inkomensachteruitgang van inwoners leidt tot meer kwijtscheldingen van belastingen waardoor de opbrengst minder wordt.

8 Verbonden partijen.

De crisis heeft ook gevolgen voor onze gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingsverbanden. Ook die brengen de (financiële) gevolgen in beeld. Wij noemen als voorbeeld de Veiligheidsregio Zeeland en de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland.

9 Gesubsidieerde instellingen.

Wij verwachten verzoeken om extra financiële steun van verenigingen, stichtingen en andere organisaties die subsidie van ons ontvangen. Naast mogelijk meer subsidies vallen ook subsidies (gedeeltelijk) weg, omdat bijvoorbeeld gesubsidieerde activiteiten niet doorgaan.

10 Gewaarborgde geldleningen.

Mogelijk doen organisaties wegens financiële problemen een beroep op de garantie die wij verleend hebben.

11 Bedrijfsvoering.

Onder andere het faciliteren van thuiswerken en het digitaal vergaderen brengt lasten met zich mee. Ook is er meer personele capaciteit nodig voor het uitvoeren van maatregelen, vervanging bij ziekte en het opnemen van verlof na de crisis.

Wij hanteren voornamelijk de volgende uitgangspunten:

- 1 Het rijk vergoedt een groot deel van de hogere lasten en gederfde baten.
- 2 De hogere lasten dekken we waar mogelijk met bestaande budgetten.
- 3 De financiële effecten die overblijven, komen ten laste van het begrotingsresultaat.

Bij het opmaken van de begroting hebben wij onvoldoende informatie om op basis van het bovenstaande voor onze gemeente een financiële risicoberekening te maken. Wij blijven de landelijke ontwikkelingen en de (financiële) impact voor onze gemeente op de voet volgen. Wij informeren de gemeenteraad via de producten uit de planning- en controlcyclus en op andere momenten als dat nodig is.

Benodigde weerstandscapaciteit

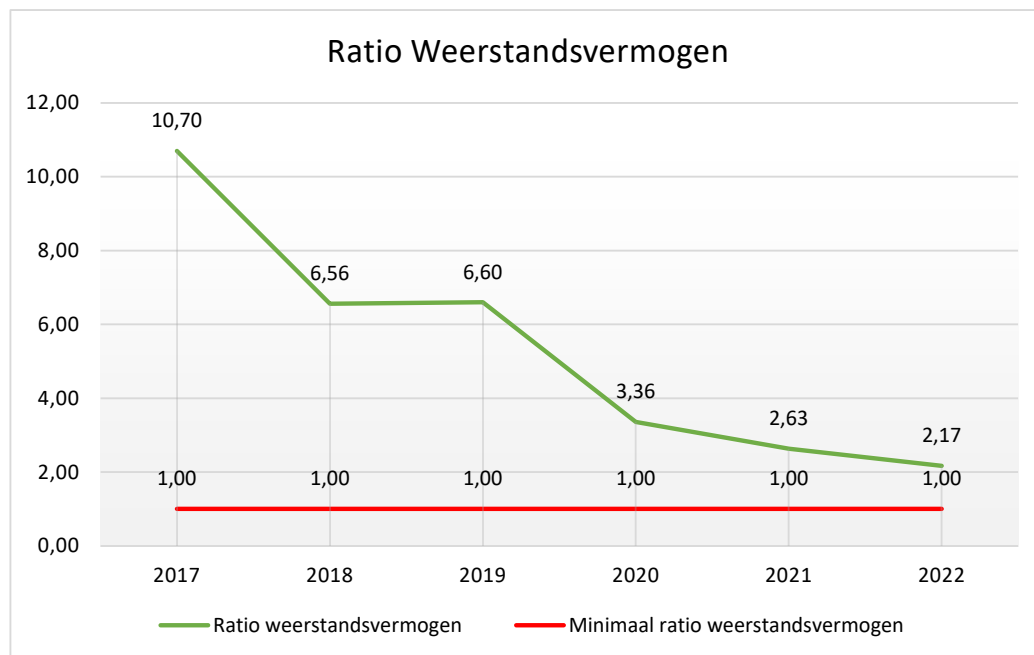
De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt uit op € 2.629.300.

Voor de bepaling van de aanwezige weerstandscapaciteit komen in aanmerking:

Algemeen weerstandsvermogen	€ 3.313.890
Stille reserves (53 hectare verpachte landbouwgrond)	<u>€ 2.400.000</u>
Totaal komt de aanwezige weerstandscapaciteit uit op	€ 5.713.890

Uitgaande van de risico-inventarisatie, komt de ratio weerstandsvermogen uit op 2,17. We voldoen hiermee aan de eis dat het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde) minimaal 1,0 moet zijn.

In onderstaande grafiek wordt het verloop van de ratio weerstandsvermogen weergegeven door de jaren heen.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is sinds 2007 als volgt geformuleerd:

- De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld op 1,0 met de kwalificatie voldoende.
- De nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' wordt elke vier jaar geactualiseerd.
- Het risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie implementeren we op de wijze zoals in de nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' is aangegeven.
- In nota's aan het college en voorstellen aan de raad werken we met een rubriek risico's, waarin we aandacht schenken aan de identificatie, analyse, beoordeling en beheersing van risico's.
- In de begroting en jaarrekening nemen we een paragraaf weerstandsvermogen op, waarin we ingaan op de ontwikkeling van risico's.

In 2022 gaan we het risicobeheer opnieuw beoordelen en actualiseren.

Beleidsmatige opties voor risicobeheersing

Het is niet voldoende de risico's in beeld te brengen en te waarderen. Voor elk risico moet ook besloten worden hoe we er mee omgaan. Daarvoor is er een keuze uit verschillende maatregelen:

- Vermijden: aanpassen van werkprocessen of van beleid waardoor risico's zoveel mogelijk worden vermeden;
- Verminderen: aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico;
- Afdekken: instellen van een voorziening of een budget in de begroting of afsluiten van een verzekering;
- Overdragen: het beleid dat een risico met zich meebrengt uit laten voeren door een andere partij die ook de risico's overneemt;
- Accepteren: als een risico niet kan worden vermeden, verminderd, afgedekt of overgedragen, wordt het geaccepteerd. Bij het berekenen van de weerstandscapaciteit zal dan met dit risico rekening moeten worden gehouden. Dit betekent niet dat verder geen maatregelen genomen moeten worden. Uiteraard blijft het van belang om het risico zo klein mogelijk te houden.

Om een beeld te schetsen van de ontwikkeling van de risico's, zowel in aantallen als in bedragen, is het navolgende overzicht opgenomen.

	Jaarrekening 2019		Jaarrekening 2020		Begroting 2021		Begroting 2022	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Grote risico's	15	€ 2.042.500	15	€ 2.042.500	14	€ 2.017.500	16	€ 2.417.500
Overige risico's	39	€ 204.300	39	€ 204.300	38	€ 201.800	38	€ 211.800
Totaal	54	€ 2.246.800	54	€ 2.246.800	52	€ 2.219.300	54	€ 2.629.300

Kengetallen financiële positie

Om de financiële positie in beeld te brengen stellen we jaarlijks een overzicht van de exploitatie in baten en lasten (de begroting en jaarrekening) en een balans op. Voor een goed oordeel over de financiële positie gebruiken we aanvullende kengetallen, zodat bijvoorbeeld een beeld kan worden geschilderd in welke mate we de schuldpositie kunnen dragen. De schuldpositie brengt risico's met zich mee.

Netto schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van een gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Onze netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De schuldquote blijft ruim onder het landelijk gemiddelde. In het verleden was deze zeer laag. Door de investeringen en het noodzakelijk aangaan van leningen wordt de ratio iets gunstiger ten opzichte van vorig jaar.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Netto schuldquote	70%	37%	13%	45%	37%	38%	41%	38%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van zogenaamd doorlenen wordt de netto-schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op deze manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor onze schuldenlast. Bij de financiële vaste activa horen ook de verstrekte geldleningen.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	62%	28%	5%	37%	30%	32%	35%	32%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (resultaat jaarrekening). Doordat het eigen vermogen daalt en het balanstotaal als gevolg van leningen stijgt, daalt onze solvabiliteitsratio.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Solvabiliteitsratio	62%	46%	54%	26%	36%	35%	32%	33%

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeenten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal van de grondexploitatie geeft aan wat de verhouding is van de gronden in vergelijking met de baten van de begroting. Veel grondexploitaties bevinden zich in een

vergevoerd stadium van hun levenscyclus. De meeste grondverkoop zijn gerealiseerd. Dat leidt tot een lage boekwaarde en dus een zeer beperkt risico. In onderstaande tabel geven we onze positie weer.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grondexploitatie	9%	3%	-2%	3%	3%	3%	3%	3%

Structurele exploitatieruimte

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De overzichten van de geraamde incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves maken onderdeel uit van het overzicht van baten en lasten in de begroting. Deze gegevens nemen we ook op in de jaarstukken. Op basis hiervan berekenen we het saldo van de structurele baten en lasten. In principe stellen we een begroting op waarin de baten en lasten structureel in evenwicht zijn en is de exploitatieruimte zeer beperkt.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Structurele exploitatieruimte	1%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	2%

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

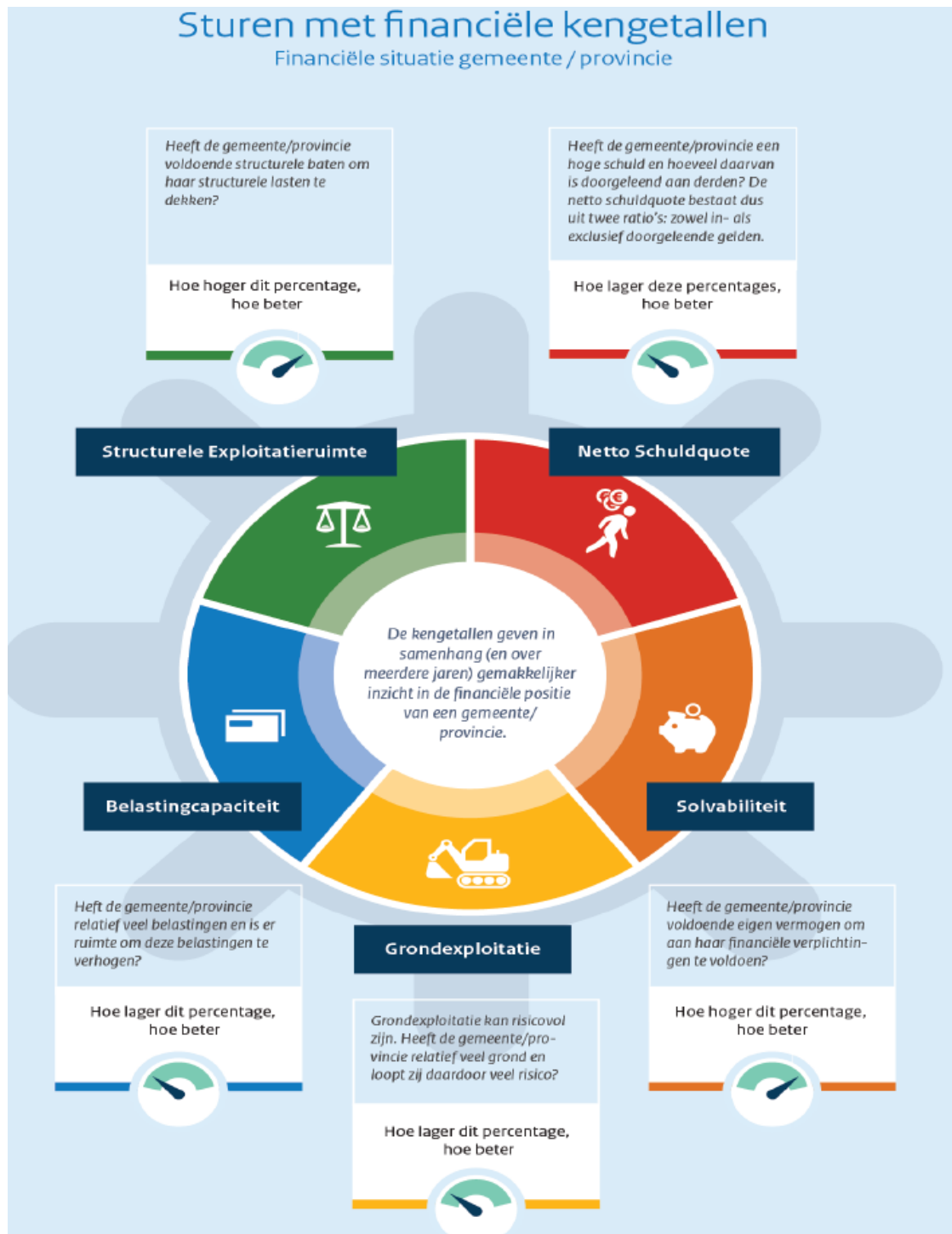
De totale woonlasten bestaan uit de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De belastingcapaciteit van de gemeente berekenen we door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden te vergelijken met een landelijk gemiddelde. Het kengetal zetten we af tegen het landelijk gemiddelde van vorig jaar (t-1). Door stijging van de tarieven vanaf 2022 en de vergelijking met 2021 ontstaat een percentage boven de 100 %

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2020	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Belastingcapaciteit	100%	103%	103%	103%	105%	105%	105%	105%

De kengetallen geven deels de situatie weer waarin we verkeren en waar we naar toe werken.

We streven via bezuinigingen en beperkte belastingverhoging naar een begroting waarin de baten en lasten tenminste in evenwicht zijn. Daarnaast streven we naar een stabiel (solvabel) eigen vermogen. Dit is een strategie voor de langere termijn.

Kengetallen alleen zeggen nog niet veel: het gaat enerzijds om de onderlinge relatie tussen kengetallen (en andere variabelen) en anderzijds om de ontwikkeling in de tijd die de kengetallen laten zien. In onderstaande afbeelding worden de kengetallen nog verder toegelicht.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de 'grotere' kapitaalgoederen van de gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen. De instandhoudingskosten behoren hun weerslag te vinden in onderhoudsplannen. Voor rioleringen, gebouwen, water en openbare ruimte zijn die door de gemeenteraad vastgesteld.

Onderhoudskosten maken een substantieel deel van de uitgaven uit. Tegelijkertijd kunnen zij ook voorzien worden van het etiket 'beheer' of 'uitvoering'. Zij lenen er zich daarom niet direct voor om te worden opgenomen in een van de programma's. Daar wordt immers toch meer aandacht besteed aan tot een visie terug te leiden doelstellingen en de concrete richtingen waarin de uitwerkingen moeten worden gevonden.

Echter, een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente ligt in de grond of op het openbaar gebied. Een zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang. Een tweede, wellicht nog belangrijker, aspect is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief beleefd wordt. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, toegankelijkheid gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de inwoners direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen kunnen wij de kaders stellen voor het onderhoud van wegen, riolering en gebouwen. Een individueel geval of een individuele klacht beoordelen we basis van deze totale kaders. Een derde reden voor specifieke aandacht voor het geïnvesteerde vermogen in het openbaar gebied is dat deze kapitaalgoederen vaak van belang zijn voor het realiseren van de gemeentelijke programma's.

De volgende cijfers mogen dit illustreren:

De totale oppervlakte van onze gemeente is 14.430 hectare. Hiervan neemt het openbaar gebied 187 hectare in beslag en historische dorpskernen 43 hectare. Openbaar groen omvat 167 hectare en binnenwater 25 hectare.

De hoeveelheid asfaltverharding bedraagt 279.062 m². Aan aan klinker- en tegelverharding hebben we 839.135 m² (binnen en buiten de bebouwde kom) in eigendom en beheer en aan halfverhardingen 15.938 m² (bron: wegininspectie 2021). De totale vervangingswaarde van de openbare ruimte, inclusief de onder- en bovengrondse infrastructuur, bedraagt circa € 142 miljoen. De balanswaarde van de gemeentelijke gebouwen (exclusief ondergrond) bedraagt € 22,5 miljoen. De werkelijke waarde is hoger omdat een aantal gebouwen inmiddels volledig is afgeschreven en dus een 'stille reserve' vormt. Het totaal aan kapitaallasten van de kapitaalgoederen bedraagt in 2022 circa € 1,5 miljoen.

Een groenstructuurplan, een memo wegbeheer en een rioleringsplan zijn vastgesteld. Een bijkomend aspect is dat onvoorziene ingrijpende wegverbeteringen in principe ten laste van de exploitatie gebracht moeten worden. De kosten daarvan moeten in het jaar van uitvoering van dekkingsmiddelen worden voorzien.

Wegen

Elk jaar is een budget van € 1.090.000 beschikbaar voor het onderhoud van de wegen. Volgens het BBV moet onderscheid gemaakt worden tussen (groot) onderhoud en onderhoud waarbij sprake is van “significante kwaliteitsverbetering, en dat leidt tot verlenging van de levensduur van de investering”. In dat geval moet het investeringsbedrag geactiveerd worden en afgeschreven worden over de levensduur van de investering. In plaats van de onderhoudskosten kosten ineens te verantwoorden gaan we jaarlijks afschrijven. Hierdoor ontstaat, tijdelijk, een budgettair voordeel. Dit voordeel is ingezet in de herstelbegroting 2021-2024 en werken we nader uit in een raadsvoorstel. In het raadsvoorstel betrekken we - naast de wegen - ook de effecten van de andere kapitaalgoederen (gebouwen). Elk jaar vindt een inspectie van de wegen plaats, wat resulteert in een kwalitatief oordeel. Wegvakken die laag scoren worden vervolgens aangepakt. Hiermee voorkomen we achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging en hoeven we geen voorziening te vormen. In 2022 staan werkzaamheden gepland aan de Schoolstraat in 's-Gravenpolder, Talingstraat in Heinkenszand en Wilhelminastraat in Oudelande.

Openbare verlichting

De gemeente Borsele telt ongeveer 4.100 lichtmasten van diverse aard, kwaliteit en leeftijd. Voor het beheersplan voor reguliere onderhoud, reparatie en vervanging van onderdelen is een budget beschikbaar van € 132.000. Kwaliteitsarme masten en energieverblindende armaturen worden eerst vervangen. De vervanging stemmen we af op andere uit te voeren openbare werken. In 2022 voeren wij werkzaamheden uit in de Nieuweweg in Baarland, Troyeweg in Borssele en het Langeweegje in Kwadendamme.

Riolering

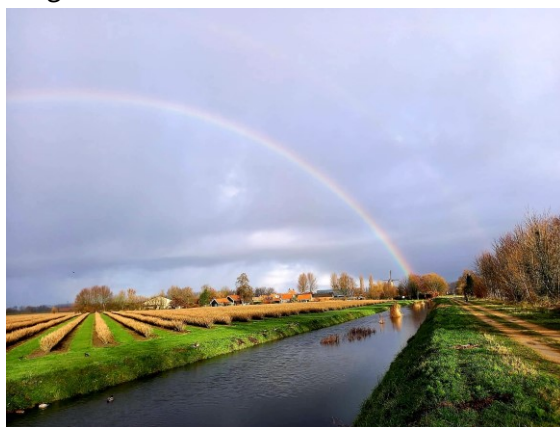
Borsele heeft 164 kilometer vrijvervalriolering, 50 gemalen, 72 kilometer drukriolering en 380 drukrioleringsgemalen met een geschatte vervangingswaarde van € 80 miljoen. Landelijk is de gemiddelde verwachte levensduur 60 jaar. Gezien de verschillende jaren van aanleg verwachten we het zwaartepunt van vervangingen in de periode 2020 tot 2030. In het GRP 2019-2023 gaat aandacht uit naar het onderhoud van de riolering en het voorkomen van (grond)wateroverlast. Voor het beheer van de riolering is een structureel budget beschikbaar van € 752.000. In 2022 is onderhoud geraamd voor de aanleg van een regenwaterriool in de Prinses Margrietstraat, Prins Bernhardstraat en de Prinses Christinastraat in Nieuwdorp. Tevens herstellen wij op verschillende locaties de riolering door middel van een renovatietechniek. De 's-Gravenstraat en de Schoolstraat maken we klimaatbestendig door de hoogte van deze straten en de Kerkhoekstraat in 's-Gravenpolder te verlagen.

Water

In het gemeentelijk waterplan staan normen voor de inrichting van waterpartijen en voor de waterkwaliteit. Ook lichten we de wijze van beheer van het oppervlaktewater toe. Oppervlaktewater houden we zoveel mogelijk ter plaatse vast. Als dit niet mogelijk is, borgen we water elders en als laatste voeren we water af. Binnen de afvalwaterketen werken we zoveel mogelijk samen met andere gemeenten en het waterschap in de Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+). Eens in de acht

jaar baggeren we sloten en vijvers. Maaien van de sloten gebeurt ieder jaar. Het waterschap heeft een baggerdepot waar ook de gemeente Borsele, Goes en Kapelle gebruik van maken. Afzet van gerijpte bagger is mede door de strenger wordende milieunormen steeds moeilijker. Samen met andere gemeenten en het waterschap zoeken we naar duurzame oplossingen.

Verdroging en hittestress wordt door de klimaatverandering een steeds groter probleem. Aan randen van dorpen kan de wateropslag gecombineerd worden met dorpsbossen en bluswater. In veel dorpen is onvoldoende waterberging voor secundair bluswater aanwezig. Een groene dorpsrand met bomen, bossen en water kan met name bij tropische dagen verkoeling geven. Vooral oude en kwetsbare inwoners hebben hier baat bij. Voor de landbouw is het belangrijk om in het buitengebied zelf meer ruimte te maken voor water.

Groen

Het basisdocument groenstructuur vormt het beleidskader voor de verschijningsvorm en het verzorgingsniveau van het openbaar groen. Het geeft de hoofdlijnen voor de toekomstige ontwikkelingen weer.

De hoofddoelstellingen zijn:

1. Behoud en vergroting van de ruimtelijke kwaliteit.
2. Inspelen op veranderingen in de leefomgeving.
3. Creëren van draagvlak en participatie.

In de hoofdgroenstructuur komt het verband tussen het openbaar groen en de stedenbouwkundige opbouw van een dorpskern tot uiting. De verschijningsvorm en het kwaliteitsniveau van het groen is gekoppeld aan een groenzonering en vastgelegd in het beheersysteem. De aparte dorpsplannen per kern zijn opgesteld en bieden we ter vaststelling voor aan de raad. De nadruk ligt naast ruimtelijke kwaliteit, op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatadaptief maken van de dorpskernen. Bomen en beplanting spelen hierbij een belangrijke rol. Jaarlijks controleren we een derde van het areaal bomen op veiligheid. Deze controle leggen we vast in het beheersysteem.

In het Landschapsbeleidsplan Borsele is de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van het landschap beschreven. Behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden streven we na. Overleg vindt plaats met de provincie, het waterschap en andere terreinbeheerders om samen projecten voor te bereiden en uit te voeren. Een actuele ontwikkeling hierbij is het opstellen van een Zeeuwse bosvisie. Verder gelden er richtlijnen voor erfbeplantingen die toegepast worden bij landschappelijke inpassingen in het buitengebied.

In Borsele zien wij - net als in heel Nederland - de laatste jaren een toename van ongewenste exotische planten, plaagdieren en ziektes in het openbaar groen. Hierbij moet gedacht worden aan de reuzenbereklaauw, Japanse duizendknoop, eikenprocessierups, essentaksterfte enzovoorts. Deze ontwikkelingen vragen de komende jaren extra aandacht. Het budget voor de uitvoering van het beheersplan groen bedraagt € 169.000. In 2022 staan werkzaamheden gepland aan de Esdoornstraat en de Schoolstraat te 's-Gravenpolder, Schoondijksedijk te Driewegen en de Talingstraat te Heinkenszand.

Begraafplaatsen

In de gemeente Borsele hebben we dertien gemeentelijke begraafplaatsen waar begraven wordt. Er is één gesloten begraafplaats in 's Heerenhoek. De (her)begravingen, asbezorgingen en ruimingen vinden plaats volgens de Wet op de Lijkbezorging en de Beheersverordening begraafplaatsen. Uitgangspunt bij ruimingen is dat monumenten van voor 1970 en monumenten waarvoor 40 jaar grafrecht is betaald, niet worden verwijderd na het verstrijken van de grafrechten. Voor het onderhoud is het groenstructuurplan en de beheersverordening (voor onderhoud graven) van toepassing. De toegankelijkheid van de begraafplaatsen is belangrijk. De hoofdpaden van de begraafplaatsen zijn veelal geasfalteerd. Komende jaren vraagt het onderhoud aan deze hoofdpaden aandacht om de toegankelijkheid te blijven borgen. Wat betreft het kwaliteitsniveau is er een teruggang in kwaliteit gesignaleerd op de begraafplaatsen van Driewegen, Ellewoutsdijk en Oudelande. Om de kwaliteit te behouden maken we voor deze begraafplaatsen een plan om de kwaliteit te waarborgen.

Gebouwen

Kaders / doelen

Goed beheer en onderhoud van de onroerende goederen (gemeentelijke gebouwen) vraagt om een overzichtelijke onderhoudscyclus, met een omschrijving van de werkzaamheden en bijbehorende kosten. Het maken van strategische keuzes en beleid zijn hierin maatgevend. Deze paragraaf geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële vertaling hiervan.

Kerncijfers

De gemeente Borsele heeft op peildatum 1 januari 2021 in totaal 151 gebouwen, inclusief objecten zoals de klokken en uurwerken van bepaalde torens en kunstwerken, in eigendom verdeeld over zes categorieën gebouwen. Het juridisch en economisch eigenaarschap is verdeeld. Deze 151 gebouwen en objecten hebben een bruto vloeroppervlakte van 52.376 m².

<i>Oppervlakte gebouwen</i>			
Binnen het totale bruto vloeroppervlak (bvo) hebben we de volgende onderverdeling;			
Gemeentelijke gebouwen	24.190	m2 bvo	(exclusief torens)
Onderwijsgebouwen	19.314	m2 bvo	
Sportfondsen accommodaties	8.506	m2 bvo	

<i>Categorieën gebouwen</i>
Monumenten (o.a. torens)
Onderwijsgebouwen
Maatschappelijke gebouwen (o.a. dorpshuizen, gymzalen en peuterspeelzalen)
Brandweerkazernes
Eigen gebouwen (o.a. gemeentehuis, raad-trouwzaal, werkplaatsen, kunstwerken en overige kleine objecten)
Geprivatiseerde gebouwen (bijvoorbeeld sport- en tennisaccommodaties)

Beleid

Vanaf 2004 zijn we gestart met het formuleren en vaststellen van beleid voor onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Op 3 december 2015 is de onderhoudsnota gemeentelijke gebouwen voor de periode 2016-2025 door de gemeenteraad vastgesteld. De financiële vertaling uit de nota heeft betrekking op al onze gemeentelijke gebouwen en objecten, met uitzondering van de schoolgebouwen.

Onderhoud

We kunnen drie soorten onderhoud onderscheiden:

- Dagelijks onderhoud dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor dagelijkse functievervulling noodzakelijk zijn.
- Periodiek onderhoud waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals binnenschilderwerk. Dit betreft terugkerend onderhoud met een zekere cyclus.
- Groot onderhoud waarbij veelal onderdelen van het gebouw of de installaties moeten worden vervangen (zoals vernieuwing van het dak of vervanging van de cv-installatie).

Bij de beoordelingssystematiek van onderhoud hanteren we de volgende conditieniveaus:

- Conditie 1: uitstekende onderhoudstoestand
- Conditie 2: goede onderhoudstoestand
- Conditie 3: redelijke onderhoudstoestand

Realisatie nieuwe brandweerpost Heinkenszand

De brandweerposten Heinkenszand en 's-Heer Arendskerke zijn samengevoegd. Het doel van dit project is te komen tot de realisatie van een nieuwe brandweerpost in Heinkenszand op een kavel gesitueerd op de hoek van de Guldenroedestraat/Hoefbladstraat. Deze centrale locatie is zowel voor de vrijwilligers uit Heinkenszand als de vrijwilligers uit 's-Heer Arendskerke goed en snel bereikbaar. In juli 2019 zijn we gestart met de ontwerpfase en de voorbereiding van de planologische procedure. In januari 2022 stellen we de gemeenteraad voor het bestemmingsplan vast te stellen. We verwachten dat het totale project, waaronder aanpassing van de openbare ruimte in het plangebied, in de eerste helft van 2023 is gerealiseerd.

Paragraaf Financiering

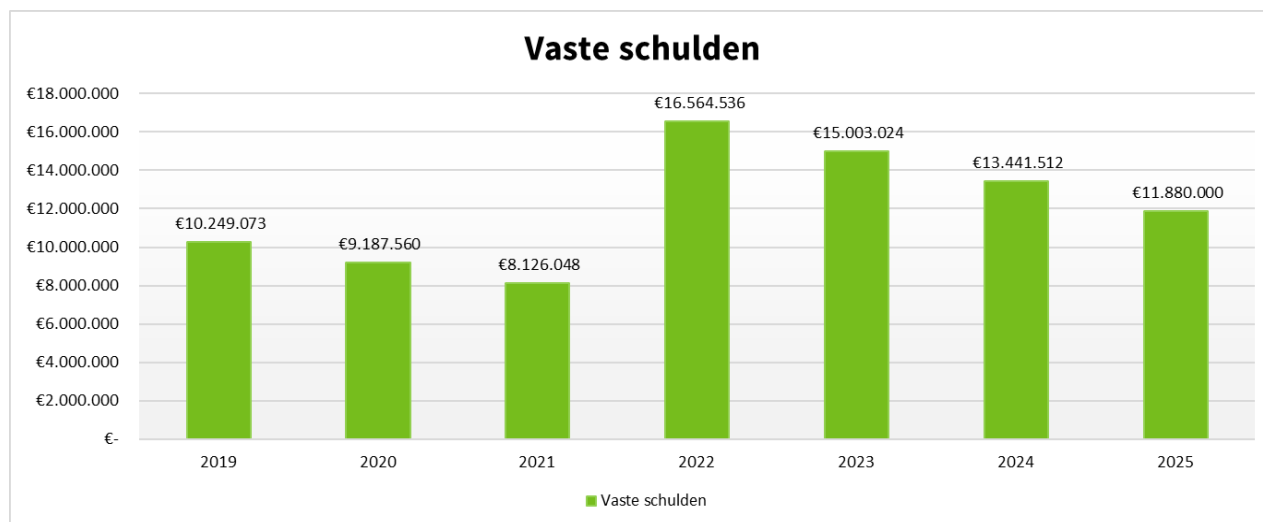
De belangrijkste uitgangspunten van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, evenals het beheersen van renterisico's. Om dit te bereiken worden in de Wet fido diverse regels gesteld. De gemeenteraad heeft het treasurystatuut vastgesteld op 11 december 2014. Naast het statuut is een paragraaf financiering verplicht in de begroting en de jaarrekening.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. We hebben momenteel vier vaste geldleningen uitstaan bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze komen niet voor vervroegde aflossing in aanmerking. Voor met name het financieren van het Masterplan Nieuwdorp, brandweergarage Heinkenszand, vervanging materieel, reguliere aflossing van de geldleningen en de aanleg van het bestemmingsplan Platepolder is per 31 december 2021 een lening aangetrokken van € 10 miljoen met een rentepercentage van 0,49% en een looptijd van 20 jaar. Ten opzichte van de vorige begroting is de leningenportefeuille dan ook met dit bedrag toegenomen. Voor 2022 verwachten wij de volgende mutaties in onze leningenportefeuille:

Opgenomen geldleningen	
Stand leningen per 1 januari 2022	€ 18.126.048
Reguliere aflossingen	€ 1.561.512
Vervroegde aflossingen	€ -
Nieuw aan te trekken leningen	€ -
Stand leningen per 31 december 2022	€ 16.564.536

In onderstaande tabel is het verloop van de huidige leningenportefeuille weergegeven. Op basis van het gecalculerde financieringstekort zal het naar verwachting in de toekomst nodig zijn om nog een nieuwe lening aan te trekken. Dit is afhankelijk van de spreiding van de investeringen over de komende jaren. Voor 2022 en 2023 verwachten wij dat de noodzaak hiertoe nog niet aanwezig.

Liquiditeitsbeheer

De liquiditeitspositie zal voldoende zijn om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Om de saldi optimaal te beheren, maken wij gebruik van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Het betalingsverkeer verloopt via het digitale communicatiekanaal BDS online.

Uitgeleende middelen

We hebben een uitstaande geldlening aan de gemeente Kapelle die eindigt in 2028.

Verstrekte geldleningen	gemeente Kapelle
Stand leningen per 1 januari 2022	€ 1.890.000
Reguliere aflossingen	€ 270.000
Vervroegde aflossingen	€ -
Stand leningen per 31 december 2022	€ 1.620.000

Risicobeheer

In 2011 ontwikkelden we een beleidskader voor het garant staan voor leningen van derden. In de beleidsregeling hebben we criteria opgenomen onder welke voorwaarden we een gemeentegarantie afgeven. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie. Voorwaarden zijn dat deze uitzettingen een bedachtzaam karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen waarborgen we middels de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan; verder mogen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm niet worden overschreden conform de Wet fido.

Kasgeldlimiet

Een kortlopende geldlening moet voldoen aan de geldende regelgeving. Deze regelgeving staat beschreven in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo). De kasgeldlimiet bepaalt welk bedrag we aan kortlopende leningen mogen afsluiten. Het maximale bedrag bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet is het aantrekken van een vaste geldlening verplicht. Wij verwachten dat een overschrijding in 2022 niet zal voorkomen.

Kasgeldlimiet	2022	2023	2024	2025
Begrotingstotaal	€ 59.342.000	€ 59.005.000	€ 58.938.000	€ 59.050.000
Percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet	€ 5.044.070	€ 5.015.425	€ 5.009.730	€ 5.019.250

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf 1 jaar. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen. In de onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Renterisiconorm	2022	2023	2024	2025
Lasten primaire begroting	€ 59.342.000	€ 59.005.000	€ 58.938.000	€ 59.050.000
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 11.868.400	€ 11.801.000	€ 11.787.600	€ 11.810.000
Reguliere aflossing geldleningen	€ 1.561.512	€ 1.561.512	€ 1.561.512	€ 1.561.512
Geldleningen met renteherziening	-	-	-	-
Ruimte onder risiconorm	€ 10.306.888	€ 10.239.488	€ 10.226.088	€ 10.248.488

Renteomslag

De rente rekenen we via een omslagstelsel toe aan de kostendragers (taakvelden). Dit heet het zogenaamde 'renteomslagpercentage'. Het renteomslag percentage berekenen we over alle investeringen op een betreffend taakveld. Dit percentage schatten we zo goed als mogelijk in met de gegevens die we in de begroting opnemen en rekenen we toe aan de investeringen welke we lineair afschrijven. Het renteomslagpercentage waarmee gerekend is voor de begroting 2022 bedraagt afgerond 1,00%.

Renteomslag	
Rentelasten korte financiering	€ 41.000
Rentelasten lange financiering	€ 375.688
Totaal door te rekenen externe rente	€ 416.688
Af: ontvangen rente leningen derden	€ -41.900
De aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 374.788
Boekwaarde per 1 januari 2022	€ 38.159.885
Renteomslag percentage	0,98%

Renteontwikkeling

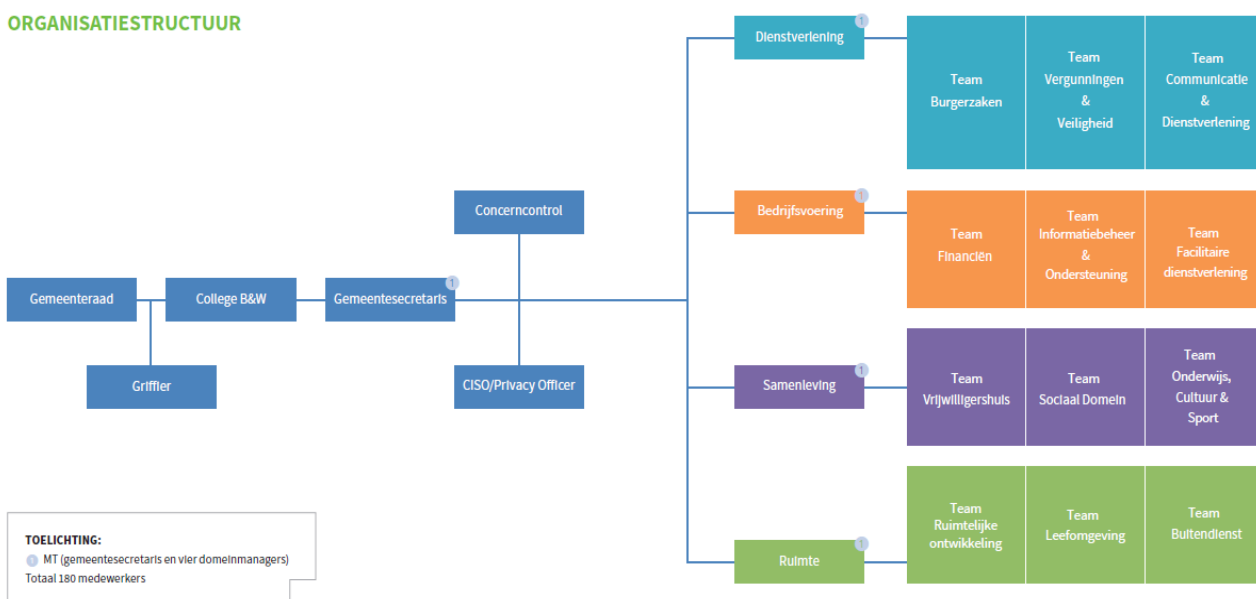
Het blijft een onzekere tijd op monetair gebied. Voor de korte termijn verwachten we nog weinig verandering en gaan we ervan uit dat de rentetarieven nog historisch laag blijven. Op de langere termijn zullen de rentetarieven wel weer een keer gaan stijgen, alleen is onduidelijk wanneer dit gebeurt.

Schatkistbankieren

Sinds december 2013 is de gemeente verplicht tot schatkistbankieren. Hierbij geldt een minimum drempel van 2,00 % van het begrotingstotaal. Dit betekent voor Borsele een drempel van ongeveer € 1,2 miljoen. De overtollige liquide middelen worden in rijkschatkist aangehouden, zonder dat het Rijk daarvoor momenteel rente vergoedt.

Paragraaf Bedrijfsvoering

ORGANISATIESTRUCTUUR

Eind 2019 hebben we onze nieuwe organisatiestructuur doorgevoerd zoals in bovenstaande figuur is weergegeven. Deze structuur vraagt een andere rol van leidinggevend en medewerkers. De medewerkers dragen in deze structuur veel meer hun eigen verantwoordelijkheid. Het is de taak van de domeinmanagers ze deze verantwoordelijk te geven, maar vooral ze hierin te ondersteunen, te begeleiden en te zorgen dat de medewerker optimaal kan presteren.

Dit proces is eind 2019 gestart. Door de coronacrisis is vertraging ontstaan. Ook heeft de verdere uitwerking en implementatie van onze kernwaarden ‘verantwoordelijk, denken en doen, vertrouwen en energiek’ door de coronacrisis vertraging opgelopen. Deze trajecten krijgen in combinatie met de actiepunten uit de inzetbaarheidsscan een vervolg in 2022. De inzetbaarheidsscan meet de inzetbaarheid en daarmee het werkvermogen van de medewerkers en is de vervanging van het traditionele medewerkerstevredenheidsonderzoek.

Personeel & Organisatie

De totale formatie in 2022 bedraagt 166,37 fte (ten opzichte van 161,64 fte in 2021). De totale salariskosten voor 2022 bedragen circa € 11,7 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de invulling van de SSP van € 200.000.

Als gemeente willen we een aantrekkelijke werkgever zijn voor ons personeel. Belangrijk hierbij zijn goede secundaire arbeidsvoorwaarden, een goede werksfeer en een marktconform salaris. In 2022 maken wij nieuwe beleidskeuzes op het gebied van vitaliteit van onze werknemers en herzien wij onze HR-cyclus. Daarnaast voeren wij in 2022 opnieuw een inzetbaarheidsscan uit onder onze medewerkers.

Werkplekconcept

Met het uitbreken van het coronavirus, en de door het Rijk opgelegde maatregelen, moesten veel medewerkers thuis gaan werken en namen we ad-hocmaatregelen om medewerkers (enigszins) te faciliteren. Waar voorheen vergaderingen fysiek plaatsvonden, vinden vergaderingen nu veelal digitaal plaats. Het (digitaal) thuiswerken werken is niet meer weg te denken uit onze maatschappij.

Dit vraagt voor de organisatie een nieuw werkplekconcept waar het thuis- en digitaal werken onderdeel van uit maakt. De verwachting is dat we het nieuwe beleid in 2021 vaststellen en dat we hier vanaf 2022 uitvoering aan geven. Het nieuwe werkplekconcept betekent dat veel medewerkers geen vaste werkplek meer in het gemeentehuis krijgen. Het is de intentie om het gemeentehuis zodanig aan te passen dat deze naast flexibele werkplekken geschikt wordt voor (digitaal) vergaderen en projectmatig werken. De focus op kantoor is het elkaar ontmoeten en samenwerken. Thuis is dat het efficiënt en effectiever werken. Medewerkers krijgen faciliteiten om thuis en digitaal te werken.

Communicatie, dienstverlening en participatie

In 2021 is gestart met het opstellen van de dienstverlenings- en communicatievisie. We verwachten deze in het tweede kwartaal van 2022 vast te stellen. In de visie geven we aan op welke manier we binnen Borsele omgaan met dienstverlening en communicatie en wat onze speerpunten voor de komende vier jaar zijn. Aan de hand van de visie stellen we een uitvoeringsprogramma op. De eerste projecten gaan we vanaf 2022 uitvoeren. Op het gebied van communicatie gaat daarnaast de aandacht uit naar het ondersteunen van de invoering van de Omgevingswet, naar het Sociaal Domein en naar het verbeteren van onze interne communicatie. We verwachten eind 2021 de participatienota vast te stellen. In 2022 geven we hier uitvoering aan. Met het inwonerspanel peilen we meningen en verzamelen we kennis over actuele onderwerpen bij onze inwoners. Dit doen we minimaal drie keer per jaar en ook in 2022 blijven we dit doen.

Financieel en HRM-systeem

In het kader van de rechtmatigheid besteedden we in 2021 zowel een nieuw financieel systeem aan als een systeem voor Human Resource Management (HRM). GR de Bevelanden voert in nauwe samenwerking met de Bevelandse gemeenten deze aanbestedingen uit, evenals de implementatie van beide systemen. Vanaf 1 januari 2022 gaan we met beide nieuwe systemen werken. We informeren medewerkers tijdig over deze wijzigingen en de veranderende werkwijzen.

Informatievoorziening

Sinds 1 januari 2017 is het taakveld informatievoorziening ondergebracht bij GR de Bevelanden. In 2021 is een tweetal onderzoeken uitgevoerd naar dit taakveld. Een onderzoek richtte zich op de evaluatie van de ontwikkeling van het taakveld informatievoorziening bij GR de Bevelanden. Het eindproduct is een evaluatierapport. Het andere onderzoek had tot doel om uitgangspunten te formuleren voor een advies over een op te stellen gemeenschappelijk, strategisch informatiebeleid voor de komende tien jaar. Het eindproduct is een plan van aanpak. We wachten nadere besluitvorming en de mogelijke (financiële) gevolgen hierover af.

Onderzoek Berenschot naar Governance De Bevelanden

Op 1 januari 2015 is de GR De Bevelanden van start gegaan. Per 1 februari 2020 is een onafhankelijke directeur en directieondersteuning aangetreden. Dit is in 2021 mede aanleiding geweest een onafhankelijk deskundige (Berenschot) een analyse te laten maken van de governance-structuur van GR De Bevelanden. Berenschot geeft adviezen op het gebied van: a) Structuur en rollen/ verantwoordelijkheden; b) Processen; c) Cultuur. Volgens planning bespreken we deze onderzoeksresultaten eind 2021 met u en implementeren we dit in 2022.

Informatiebeveiliging en privacy

In 2022 geven we informatiebeveiliging en privacy verder vorm. Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 herzien we het informatiebeveiligingsbeleid. Daarnaast zetten we sterk in op het verhogen van het iBewustzijn van de organisatie. We vinden het belangrijk dat medewerkers weten hoe ze zorgvuldig en bewust om moeten gaan met persoonsgegevens en gevoelige of vertrouwelijke informatie. Daarnaast zetten we stappen om steeds meer aan de wettelijk verplichte normenkaders te voldoen.

We hebben daarbij aandacht voor actuele thema's zoals telewerken en het beheer van mobiele apparatuur. Door middel van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) gaan we onszelf ook in 2022 op gebied van informatiebeveiliging verantwoorden. ENSIA is een initiatief van gemeenten, het ministerie van BZK en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). ENSIA streeft naar een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel over informatiebeveiliging en informatiekwaliteit.

Concerncontrol

In de nieuwe organisatiestructuur is de rol van de controller nadrukkelijk vastgelegd. De concerncontroller heeft als speerpunt het aanbrengen van samenhang en structuur rondom sturing en beheersing. Hierbij is het toetsen van de doelmatigheid en de rechtmatigheid van zaken cruciaal.

In 2021 stelde de raad het plan van aanpak rechtmatigheidsverantwoording 2021 vast. In dit plan van aanpak staat welke acties er nodig zijn om te kunnen voldoen aan de veranderende wetgeving. Niet langer de accountant, maar het college geeft voortaan een rechtmatigheidsverklaring af. Dit betekent dat de organisatie zelf de controle van de rechtmatigheid doet en dat we hiermee waarborgen dat het college de rechtmatigheidsverklaring af kan geven. Over de wijze waarop en hoe de controles plaatsvinden is in overleg met de accountant een controleplan 2021 opgesteld. De wetswijziging gaat vanaf het boekjaar 2022 in.

Elk jaar voeren we een 213a Gemeentewet onderzoek uit. De raad zal uiterlijk in december 2021 een besluit nemen over het onderwerp van onderzoek voor 2022.

Datagedreven werken

Datagedreven werken is werken op basis van feiten uit de samenleving, die verzameld worden in de vorm van data. Deze worden geanalyseerd naar informatie en samen met domeinkennis op de juiste manier geïnterpreteerd naar bruikbare inzichten. Het doel van datagedreven werken is om zo geïnformeerd mogelijk besluiten te nemen, waardoor de kwaliteit van beslissingen toeneemt. In 2021 startten we met een pilot in het sociaal domein. We verkennen in samenwerking met de andere Bevelandse gemeenten de mogelijkheden om datagedreven werken toe te passen. Ook onderzoeken we in Bevelands verband het aantrekken van een businessanalist.

Paragraaf Bezuinigen

In onderstaande tabel geven we de stand van zaken weer van de uitwerking van het kerntakenonderzoek. De legenda is onder de tabel weergegeven.

Programma	Voorstel	Aanlevering (kwartaal)	2021	2022	2023	2024	Opmerking
1 Bestuur, dienstverlening en veiligheid	Dienstverlening burgerzaken	2e kwartaal 2021	€ 15.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	bedragen alle jaren conform
2 Bestuur, dienstverlening en veiligheid	GR'en	4e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
22 Bestuur, dienstverlening en veiligheid	Representatiekosten beperken	2e kwartaal 2021	€ 5.000	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	bedragen alle jaren conform
23 Verkeer en openbare ruimte	Kwaliteitsniveau wegen verlagen	begin 2e kwartaal 2021	€ 137.500	€ 97.500	€ 130.000	€ 130.000	bedragen alle jaren conform
24 Verkeer en openbare ruimte	Onderhoud aan groen verlagen	begin 2e kwartaal 2021	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	bedragen alle jaren conform
26 Verkeer en openbare ruimte	Onderhoud aan begraafplaatsen continueren	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
3 Lokale economie	Bevorderen economische ontwikkeling op huidig niveau houden totdat toeristenbelasting wordt ingevoerd	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
29 Lokale economie	Subsidies voor recreatieve voorzieningen verlagen	3e kwartaal 2021	€ -	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	
4 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Concentreren van scholen	2e kwartaal 2022	€ -	€ -	€ -	€ -	
5 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Investeren in schoolgebouwen in relatie tot duurzaamheid	2e kwartaal 2022	€ -	€ -	€ -	€ -	
6 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Coördinatie van brede scholen bij gemeente laten	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
7 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Profijtbeginnsel bij peuterspeelzaalwerk onderzoek en laagdrempelig blijven aanbieden	3e kwartaal 2021	€ -	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000	
8 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Ambtelijke inzet op sport verminderen	4e kwartaal 2021	€ -	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	
9 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Project leefstijlcoaching stopzetten	4e kwartaal 2021	€ -	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	
10 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Stoppen met huidig cultuurbeleid en nieuw beleid vaststellen	4e kwartaal 2021	€ -	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	
11 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Uittreden muziekschool	1e kwartaal 2022	€ -	€ -	€ 108.000	€ 108.000	
12 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Aanpassen bibliotheekfunctie	3e kwartaal 2021	€ -	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	
27 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Onderhoud aan speeltuinen continueren	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
28 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Subsidies dorpsraderen continueren	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
30 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Subsidies voor musea continueren	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
37 Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Huren brede scholen verhogen tot kostendekkendheid	2e kwartaal 2022	€ -	€ -	€ -	€ -	
13 Zorg	Ambtelijke inzet op samenwerking en burgerparticipatie onderdeel te laten zijn van participatienota	3e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
14 Zorg	Masterplan Nieuwdorp versoberen	3e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ 100.000	€ 100.000	
15 Zorg	Subsidies ouderenwerk, maatschappelijke activering en jeugd voor te zetten	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
16 Zorg	Concentreren van dorpshuizen	2e kwartaal 2022	€ -	€ -	€ -	€ -	
17 Zorg	Inzet wijkteams in stand houden	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
18 Zorg	Wachtlijsten in de jeugdzorg accepteren	3e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
19 Zorg	Halvering groei van het budget tot 1e en 2e lijns voorziening onderdeel maken van koersplan	4e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
31 Zorg	Subsidies ouderenwerk, maatschappelijke activering en jeugd voor te zetten	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
20 Milieu	Uitbesteden van afvalinzameling, rioolbeheer etc. te toetsen aan markt en door te rekenen	3e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
21 Milieu	Budget toekennen voor activiteiten op het gebied van duurzaamheid etc.	2e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
33 Milieu	Kosten kwijtschelding toerekenen aan kosten riolering en afval	2e kwartaal 2021	€ -	€ 15.000	€ 30.000	€ 45.000	bedragen alle jaren conform
34 Milieu	Kosten van straatreiniging toerekenen aan kosten riolering en afval	2e kwartaal 2021	€ -	€ 90.000	€ 180.000	€ 270.000	bedragen alle jaren conform
35 Milieu	Kostendekkendheid vaststellen	2e kwartaal 2021	€ -	€ 50.000	€ 100.000	€ 150.000	bedragen alle jaren conform
32 Ruimtelijke Ontwikkeling	Subsidies dorpsvernieuwing en monumenten continueren	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
36 Algemene dekkingsmiddelen	OZB verhoging	2e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	
38 Bedrijfsvoering	Verlengen afschrijvingstermijnen uitsluiten	geen uitwerking nodig	€ -	€ -	€ -	€ -	geen uitwerking nodig
25 Bedrijfsvoering	Inhuur verlagen	4e kwartaal 2021	€ -	€ -	€ -	€ -	

	Afgerond
	In uitvoering
	Nog niet in uitvoering

Naast alle bezuinigingen uit de herstelbegroting 2021-2024, hebben we ook nog een taakstelling in het Sociaal Domein open staan. Hier is het woonplaatsbeginnsel bij gekomen. In het gemeentefonds (meicirculaire) zijn wij voor het bedrag van € 408.000 gekort. Deze korting zou budgettair neutraal moeten zijn, waardoor ook onze lasten met € 408.000 moeten dalen.

Reeks actieplan Sociaal domein	2022	2023	2024	2025
Baten actieplan	€ 642.000	€ 975.000	€ 975.000	€ 975.000
Extra ontvangst gemeentefonds		€ -300.000	€ -300.000	€ -300.000
Overige taakstelling	€ 642.000	€ 675.000	€ 675.000	€ 675.000
Woonplaatsbeginnsel	€ 408.000	€ 408.000	€ 408.000	€ 408.000
Totale taakstelling	€ 1.050.000	€ 1.083.000	€ 1.083.000	€ 1.083.000

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Voor 2022 hanteren we het beleid zoals vastgesteld in de nota Grondbeleid 2015-2019. In 2022 treffen we de voorbereidingen voor de actualisering van deze nota. We streven ernaar om de nieuwe nota begin 2023 voor te leggen aan de gemeenteraad om vast te stellen. Dit in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de geplande vaststelling van onze nieuwe Omgevingsvisie. Op deze wijze bereiken we de benodigde samenhang tussen beide beleidsdocumenten.

De twee belangrijkste kerndoelstellingen van het grondbeleid:

- het bevorderen van het gewenste ruimtegebruik en de ruimtelijke kwaliteit;
- het streven naar een financieel gezond grondbedrijf. Winstgevende plannen moeten verlieslatende kunnen compenseren.

Visie

De nota Grondbeleid geeft inzicht in het gemeentelijk handelen bij locatieontwikkelingen. Met het grondbeleid als instrument kunnen de ruimtelijk-economische opgaven zoals die in andere beleidsdocumenten zijn vastgelegd, uitgevoerd worden. Dit geldt met name voor de woningbouwplanning en het bedrijventerreinprogramma. De kerndoelstellingen zijn vertaald naar specifieke beleidsuitgangspunten waaraan de uitvoering van het grondbeleid kan worden getoetst. De Nota Grondbeleid 2023-2027 geeft het beleid weer voor de komende vier jaar.

Wijze waarop grondbeleid wordt uitgevoerd

De gemeente streeft traditiegetrouw zoveel mogelijk naar een actief grondbeleid. Hiermee heeft de gemeente meer invloed en kunnen we de kerndoelstellingen beter realiseren. Als gevolg van de achter ons liggende economische crisis en de verwachte demografische ontwikkelingen schuiven we meer op naar faciliterend grondbeleid. Wanneer kansen zich aandienen, risico's overzienbaar zijn en sterke sturing gewenst is, blijft de mogelijkheid van actief optreden aanwezig. Om deze laatste reden is ervoor gekozen het gebied Platepolder in Heinkenszand zelf te exploiteren. Hierbij is rekening gehouden met de in de nota Grondbeleid genoemde hoeveelheid aan projectontwikkelaars uit te geven kavels. Met dit plan kunnen we aan de toekomstige gerichte vraag aan woningbouw op Heinkenszand voldoen. In 2022 houden we een inventarisatie en oriëntatie op nieuwe ontwikkelgebieden ten behoeve van woningbouw.

Actuele prognose resultaten

Op basis van de jaarrekening 2020 prognosticeren wij op termijn nog een positief resultaat van € 3.342.403 van alle in exploitatie zijnde plannen. Op deze plannen zijn, via de jaarlijkse resultaatbepaling, al winsten genomen voor in totaal € 12.332.045.

Bouwgronden in exploitatie	Aantal m2	Boekwaarde 31-12-2019	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd eindresultaat	Gerealiseerde winstnemingen
Woningbouw:						
Borssele, Stadshoek	5.530	303.291	424.277	914.550	-186.982	154.453
's-Gravenpolder, Oostgaarde	3.712	-1.748.586	1.586.777	820.625	-982.434	1.663.249
's-Heer Abtskerke.Colenshoek 2	369	-136.517	225.900	89.870	487	-121.711
's-Heerenhoek, De Blikken 2	14.073	778.397	1.305.756	2.084.195	-42	-152.600
Heinkenszand, Over de Dijk 2/3	3.380	-849.812	710.982	423.000	-561.830	8.161.130
Heinkenszand. Stenevate	1.082	49.387	141.954	244.575	-53.234	173.625
Kwadendamme, 2001	922	-278.678	338.979	154.080	-93.779	411.954
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	2.752	-845.902	424.613	481.600	-902.889	2.824.593
Ovezande, 2001	16.043	898.196	1.297.725	2.196.865	-944	-1.046.378
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	16.789	498.762	745.286	1.803.830	-559.782	263.730
Totaal	64.652	-689.071	7.447.114	9.213.190	-3.342.403	12.332.045

In het BBV en de notities van de commissie BBV zijn regels bepaald hoe de grondexploitaties berekend moeten worden en hoe we tussentijds winsten en verliezen moeten nemen. Ieder jaar berekenen we deze opnieuw door, op grond van de laatst bekende inzichten en grondslagen. Dit kan leiden tot jaarlijkse winst- en verliesnemingen. Deze mutaties verwerken we ieder jaar in de jaarrekening. In de grondslagen van de jaarrekening nemen we uitgangspunten voor onze berekeningen op zoals het rentepercentage en de kostenindexatie. Winsten en verliezen compenseren we door onttrekkingen of dotaties aan de reserve bouwgrondexploitaties. De reserve is gemaximeerd op € 3.000.000. Jaarlijks beoordelen we in de jaarrekening of de hoogte van de reserve toereikend is om de geschatte risico's op te vangen.

Als gevolg van wetswijzigingen behoren de zogeheten 'Niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) niet meer tot het grondbedrijf. Sinds januari 2016 worden deze opgenomen onder de materiële vaste activa als 'strategische gronden'. Als een bestemmingsplan door de raad wordt vastgesteld, wordt die strategische grond overgeheveld naar dat bestemmingsplan. In principe dienen strategische gronden op marktwaarde te worden gewaardeerd. De marktwaarde kan afwijken van de aankoop prijs en kan leiden tot afwaardering van de grond. Al onze strategische gronden zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Woningbouw en industrie

Regionale samenwerking en afstemming

Periodiek maken de vijf Bevelandse gemeenten regionale woningafspraken. De huidige woningafspraken bevatten per gemeente een woningbouwplanning voor de periode tot 2025. Die woningbouwplanningen zijn zodanig op elkaar afgestemd dat er een evenwichtige woningmarkt ontstaat binnen de regio. Die woningmarkt is afgestemd op de veranderende samenstelling van de bevolking en de daarmee veranderende vraag. Voor Borsele is een relatief beperkt contingent woningen beschikbaar zodat het moeilijk is om aan alle wensen op elk moment te kunnen voldoen. De behoefte aan levensloopbestendige woningen blijft aanhouden. Bij de inrichting van nieuwe plannen moeten we hiermee rekening houden.

Die behoefte merken we ook bij de ontwikkeling van de Platepolder in Heinkenszand. Aan de hand van de concrete behoefte aan woningbouw gaan we gronden in 2022 in ontwikkeling nemen.

Bedrijventerreinenprogramma

Gedeputeerde Staten heeft een geactualiseerde prognose vastgesteld voor de behoefte aan bedrijventerreinen. Aan de hand daarvan werken de regio's de programmering van de terreinen verder uit. De vijf Bevelandse gemeenten, vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Platform De Bevelanden, hebben het geactualiseerde Bedrijventerreinprogramma De Bevelanden 2017-2025 in juli 2018 ter goedkeuring voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. In dit programma zijn afspraken gemaakt over de regionale uitgifte. In 2022 is een nieuw regionaal bedrijventerreinprogramma van kracht. We verwachten dat de vraag naar ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen licht stijgt ten opzichte van de prognoses, waardoor tweejaarlijkse monitoring van vraag en aanbod noodzakelijk is. Hierbij geldt dat we op basis van concrete marktvraag extra ter beschikking gestelde exploitatieruimte verdelen tussen de regionale partners. Borsele heeft alleen op bedrijventerrein Noordzak nog een aantal kavels beschikbaar. Wij spannen ons ervoor in dat er in de regionale programmering ruimte komt voor noodzakelijke uitbreiding van bestaande solitaire bedrijven.

Grondprijzen

Wij rekenen marktconforme uitgifteprijzen. Hierbij kijken we zowel naar de kostprijs, de prijzen in de regio en het voorzieningenniveau van de betreffende woonkernen. De gemeenteraad stelt de prijzen eenmalig vast bij de vaststelling van het bewuste bestemmingsplan. Bij de jaarlijkse actualisatie van de exploitatieplannen kijken we of we nog op koers liggen.

Erfpacht

Wij blijven gronden voor woningbouw en bedrijven aanbieden op twee manieren. Zowel koop als erfpacht is mogelijk. Erfpacht is mogelijk onder voor beide partijen aantrekkelijke voorwaarden.

Reserves

Aangezien grondexploitatie omgeven is door risico's, is er een reserve bouwgrondexploitaties. Deze reserve is bedoeld als:

- Buffer voor verlieslatende grondexploitaties;
- Dekking voor onverwachte (meer)uitgaven in de grondexploitatie;
- Egalisatie van jaarlijkse winsten en verliezen;
- Dekking van de lasten van vennootschapsbelasting;
- Egalisatie voor herwaardering strategische gronden.

Verwant met de bouwgrondexploitaties is de Reserve Kwaliteit Openbare Ruimte. Deze reserve wordt met name gevoed uit verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen. Ook nieuwe initiatieven van particuliere ontwikkelaars dragen bij aan deze reserve. Wij gebruiken deze reserve voor openbare voorzieningen, zoals verbetering infrastructuur, versterking natuur, landschap en cultuurhistorie, dorpsvernieuwing, herstructurering en revitalisering van bedrijventerreinen en waterberging.

Overige ontwikkelingen

Hoewel de woningmarkt de laatste tijd herstel vertoont, zijn er toch ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op het tempo van de bouw. Er kunnen extra investeringen nodig zijn voor technische voorzieningen ten behoeve van het milieu. Zo vereisen gasloos bouwen, klimaatadaptatie en mogelijk ook de stikstofproblematiek extra maatregelen. Wij kunnen nog niet inschatten wat hiervan de financiële gevolgen zijn.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de definitie van en het beleid voor verbonden partijen. Van de belangrijkste verbonden partijen vermelden we: de vestigingsplaats, het publieke belang, het bestuurlijke belang, wie namens onze gemeente vertegenwoordigd is in het bestuur, wat de stemverhouding in het bestuur is, wat ons financiële belang is en de belangrijkste beleidsvoornemens van de verbonden partij.

Definitie verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang verstaan we: zeggenschap, ofwel door vertegenwoordiging in het bestuur ofwel door het hebben van stemrecht. Met financieel belang doelen we op een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking wordt gesteld en dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat en/of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Deze definities houden in dat gemeenschappelijke regelingen en participaties in N.V. 's, B.V. 's, V.O.F. 's en commanditaire vennootschappen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen verbonden zijn met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij.

Beleid

De belangrijkste uitgangspunten voor deelname aan verbonden partijen zijn:

- De gemeente participeert uitsluitend in verbonden partijen als daarmee een publieke taak wordt gediend;
- De gemeente participeert uitsluitend in privaatrechtelijke rechtsvormen als de desbetreffende taak niet vanuit een publieke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.

Kernvragen die de gemeente zichzelf hierbij regelmatig dient te stellen zijn:

- Corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de gemeente?
- Worden de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partij gerealiseerd?

Besliskader

Besliskader voor het oprichten van of deelnemen in verbonden partijen:

1. Vaststellen of er sprake is van een publiek belang dat door de gemeente moet worden behartigd.
Als dit het geval is:
2. Vaststellen of de gemeente, in de hoedanigheid van publiekrechtelijk rechtspersoon, zelf het publieke belang kan behartigen.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
3. Vaststellen of de gemeente de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid beter kan overdragen aan een andere publiekrechtelijke organisatie.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
4. Het oprichten van of deelnemen in een besloten vennootschap, naamloze vennootschap, stichting, vereniging of publiek-private samenwerking.

Criteria

Het ontwerpbesluit voor het oprichten van of deelnemen aan een verbonden partij dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, behandelt ten minste de volgende punten:

- Het besliskader verbonden partijen;
- De vertegenwoordiging in het bestuur;
- De andere betrokkenen in de verbonden partij;
- De financiële gevolgen voor de gemeente;
- De juridische aspecten.

Beleidskaders

Beleidskaders voor het aanwijzen van gemeentelijke vertegenwoordigers:

A. Gemeentelijke vertegenwoordiging in publiekrechtelijke organisaties.

Er worden geen raadsleden benoemd als vertegenwoordiger van de gemeente in een publiekrechtelijke organisatie, tenzij de publiekrechtelijke organisatie dit zelf voorschrijft.

B. Gemeentelijke vertegenwoordiging in privaatrechtelijke organisaties.

1. Het college benoemt geen collegeleden in:

- a. Een raad van commissarissen,
- b. Een raad van toezicht of
- c. Het bestuur, tenzij het benoemen van collegeleden in genoemde functies in het bijzonder bij kan dragen aan het publieke belang en het private belang van de verbonden partij ook overeenstemt met het publieke belang. Het college dient de afweging tussen het publieke belang en belangenverstrengeling voor een dergelijke benoeming nadrukkelijk te motiveren.

2. Het college benoemt geen gemeenteambtenaren in:

- a. Een raad van commissarissen;
- b. Een raad van toezicht.

3. Gezien de controlerende functie van de raad kunnen raadsleden niet de functie van gemeentelijke vertegenwoordiger in privaatrechtelijke organisaties bekleden.

4. Voor benoeming als gemeentelijke vertegenwoordigers in toezichthoudende en adviserende organen als genoemd onder 1. en 2. komen in beginsel gekwalificeerde buitenstaanders ('externen') in aanmerking.

5. In geval van vennootschappen maakt de gemeente in ieder geval actief gebruik van haar rechten als aandeelhouder in de algemene vergadering van aandeelhouders voor het inbrengen van het gemeentelijk belang.

Naast bovenstaande uitgangspunten wordt in het college de richtlijn gehanteerd dat, indien er om dwingende redenen toch voor een overheidscommissaris wordt gekozen, de portefeuillehouder als vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders zal optreden en de wethouder van Financiën in de raad van commissarissen.

De belangrijkste verbonden partijen voor onze gemeente zijn hieronder nader toegelicht.

GBE AQUA B.V.

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 1.000.000 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de provincie Zeeland en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (26.440 van de 1.000.000 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering. Ieder aandeel vertegenwoordigd € 1.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De governance van GBE AQUA B.V. wordt in de loop van 2022 verder uitgewerkt.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	Vanaf 2022 wordt dividend uitgekeerd naar rato van het aandeelhoudersbelang. Voor ons bedragen de indicatieve dividendinkomsten in 2022 circa € 50.000 en loopt op tot circa € 250.000 in 2033. In de gemeentebegroting worden de indicatieve dividendopbrengsten als budgettaire ruimte toegevoegd voor de komende jaren.
Belangrijkste risico's	Het risico is beperkt tot de eenmalige kapitaalstorting van € 26.440. Afhankelijk van de volatiliteit van de elektriciteitsprijzen kunnen we de lening van GBE Aqua B.V. sneller aflossen.
Jaarcijfers	Het geprognoseerde nettoresultaat van GBE Aqua B.V. is € 10,7 miljoen. In 2022 en loopt op tot € 15 miljoen in 2033. Er wordt rekening gehouden met een onzekerheidsmarge van circa € 4 miljoen.
Bijdrage 2022	Eenmalige kapitaalstorting van € 26.440 welke als investeringskrediet op de balans wordt opgenomen.
Beleidsvoornemens	Oprichting geschiedt in 2021, beleidsvoornemens worden later ingevuld.

BGTS North Sea Port District

Vestigingsplaats	Gent
Publiek belang	De BGTS North Sea Port District is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband dat bestaat uit acht deelnemers (Gent, Evergem, Zelzate, Terneuzen, Vlissingen, Borsele, provincie Oost-Vlaanderen en provincie Zeeland). Iedere deelnemer heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering.
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer benoemt uit zijn midden de leden van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur wordt gevormd door twee afgevaardigden per deelnemer.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De concrete bestuurlijke vertegenwoordiging wordt in de loop van 2022 verder ingevuld.
Stemverhouding in het bestuur	Iedere aandeelhouder heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering. Er wordt besloten met consensus. Een deelnemer mag zich onthouden van stemming.
Bijdrage 2022	We dragen jaarlijks € 5.500 bij aan het werkkapitaal. De bedragen van de deelnemers worden berekend aan de hand van het inwonersaantal, met

	een degressieve correctie naargelang het inwonersaantal stijgt. Voor de provincies is een vaste bijdrage vastgesteld.
Beleidsvoornemens	We gebruiken 2021 en begin 2022 voor het verder uitwerken en ten uitvoer leggen van de concept werkagenda en het plan van aanpak van de Nationale Omgevingsvisie. We hebben een projectplan ingediend om grensoverschrijdend zoetwaterbeleid te ontwikkelen.

PZEM NV

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 15.280 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de provincie en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (404 van de 15.280 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering en in de aandeelhouderscommissie.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	Er wordt eind 2021 onderzocht of dividendbeleid opgesteld kan worden. Indien dividenden uitgekeerd zullen worden dan moeten wij deze inbrengen in GBE Aqua B.V. ter aflossing van de aangegane lening.
Belangrijkste risico's	De volatiliteit van de elektriciteitsprijzen op de energiemarkt is voor PZEM een belangrijk risico dat ook de winstgevendheid en daarmee het dividend onder druk zet.
Jaarcijfers	Het totale nettoresultaat over 2020 bedroeg € 21,8 miljoen negatief. Per eind 2020 is het balanstotaal € 2.227 miljoen en het eigen vermogen bedroeg € 1.377 miljoen.
Bijdrage 2022	n.v.t.
Beleidsvoornemens	In 2021 hebben wij Evides ontvlochten van PZEM en is het verkooptraject van Wholesale in gang gezet. We blijven actief deelnemen in de discussie over de toekomst van het bedrijf.

North Sea Port

Vestigingsplaats	Sas van Gent
Deelnemers	Borsele, Terneuzen, Vlissingen en de provincie Zeeland als Zeeuwse aandeelhouders. Gent, Evergem, Zelzate en de provincie Oost-Vlaanderen als Vlaamse aandeelhouders
Publiek belang	North Sea Port beheert en ontwikkelt de Zeeuwse en Vlaamse havens van Gent en omstreken. Zij heeft het doel om door middel van het ontwikkelen en exploiteren van de havens welvaart te genereren in de grensoverschrijdende regio. Dit wordt nagestreefd door het accommoderen van nieuwe en het faciliteren van reeds gevestigde haven- en industriebedrijven. North Sea Port ontwikkelt en beheert hiervoor vele vormen van infrastructuur: havenbekkens, kades, wegen, spoorwegen, buisleidingen enzovoorts. Daarnaast levert North Sea Port een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van investeringsplannen van bedrijven.

	North Sea Port exploiteert voor eigen risico, maar verricht ook publieke taken zoals (water)wegenonderhoud.
Bestuurlijk belang	De gemeente is sinds juni 2019 rechtstreeks voor 8,33% aandeelhouder in North Sea Port.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Voor besluiten is een meerderheid van stemmen nodig. Voor besluiten met een groter impact is 76% meerderheid nodig.
Financieel belang	North Sea Port SE exploiteert voor eigen rekening en risico. Exploitatieverliezen komen ten laste van de SE en hebben uiteindelijk hun effect op de waarde van het aandeel. Exploitatiewinsten kunnen in de toekomst leiden tot dividenduitkeringen. Gelet op de toekomstige investeringsplannen en de garantiestelling voor de leningen is een dividenduitkering nog niet aan de orde, in principe zolang de garanties gelden. Borsele staat voor 16 2/3% garant voor de eerder door North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV) afgesloten leningen. Het garantieplafond is per 01-01-2022 € 380 miljoen. Hiervan is medio 2021 ongeveer € 283 miljoen benut. De reeds eerder aangegane garantie voor WarmCo2 bedraagt € 65 miljoen, waarvan € 60 miljoen is ingezet. Samen dus € 343 miljoen plus de daarop van toepassing zijnde en aflopende derivaten. De extra garantie op leningen WarmCO2 van € 6,6 miljoen in 2013 en € 7,5 miljoen in 2014 zijn opgenomen in de garantie van € 380 miljoen. Door de fusie met Gent in een 50/50 verhouding daalt het risico effectief van 16,67% naar 8,33%. North Sea Port SE heeft een 100% vrijwaring gegeven voor de eventuele garantieverplichtingen van de Zeeuwse participanten.
Belangrijkste risico's	De gemeente kan worden aangesproken voor uitstaande leningen van North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV) waarvoor de gemeente zich garant heeft gesteld. Bij structureel slechte bedrijfsresultaten van North Sea Port kan het gemeentelijk aandeel in waarde achteruit gaan.
Jaarcijfers	Ondanks de COVID-19-pandemie heeft North Sea Port het jaar 2020 positief afgesloten met een resultaat van € 39,7 miljoen. Dat is een stijging van 15% ten opzichte van 2019. Eigen vermogen is circa € 530 miljoen. Het balanstotaal bedroeg circa € 967 miljoen.
Bijdrage 2022	Niet van toepassing
Beleidsvoornemens	Voortzetting van de economische ontwikkeling van de havens. Uitvoering laten geven aan het strategisch ondernemingsplan.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	De 13 Zeeuwse gemeenten, ABN AMRO, Dow Benelux, Kamer van Koophandel, Rabobank, provincie Zeeland
Publiek belang	Ontwikkelingsmaatschappij NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) heeft als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie. De kerndoelen van Impuls zijn: ▪ Structuurversterking en ontwikkeling van de regionale economie door grote projecten te faciliteren; ▪ De ontwikkeling en uitvoering van projecten voor de Zeeuwse kenniseconomie (in het kader van het Akkoord Zeeuwse

	Kenniseconomie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het verhogen van het opleidingsniveau, betere uitwisseling tussen onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie); Economische promotie en acquisitie.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder van Impuls Zeeland.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Elke aandeel geeft recht tot het uitbrengen van één stem. Borsele heeft 1.503 van de totaal 750.000 aandelen. Alle besluiten van de algemene vergadering worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen, voor zover bij de wet of de statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven.
Financieel belang	Op basis van een meerjarenbegroting stemmen de aandeelhouders jaarlijks in met de deelnemersbijdrage (nu ongeveer € 1,03 per inwoner).
Belangrijkste risico's	Het risico beperkt zich tot mogelijk een hogere jaarlijkse bijdrage per inwoner.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2020 bedroeg € 66.000 positief.
Bijdrage 2022	De bijdrage bedraagt ongeveer € 23.500.
Beleidsvoornemens	Impuls zet in op het verder versterken van Zeeland als kwalitatief sterkste economie van Nederland.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats	Kapelle
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C. Weststrate (voorzitter)
Stemverhouding in het bestuur	De gemeente Borsele brengt in het algemeen bestuur 5 stemmen uit.
Financieel belang	Het nadelig saldo wordt omgeslagen zowel naar rato van de hoeveelheid aangeboden afval als naar rato van het aantal inwoners.
Belangrijkste risico's	De tarieven die uit de begroting van O.L.A.Z. voortvloeien zijn voorschottarieven. De in de voorschottarieven verwerkte indexering en het tarief van de milieustraten zijn gebaseerd op aannames. Daarnaast kan de omvang van de verschillende afvalcomponenten fluctueren, evenals de opbrengsten van diverse afvalcomponenten. De ontwikkeling van de afvalstoffenbelasting (inclusief Co2 heffing) kan een risico vormen.
Jaarcijfers	Het positieve resultaat over 2020 bedraagt € 16.465.
Bijdrage 2022	In de begroting is een bedrag opgenomen van € 22.427.000. Voor Borsele € 1.400.078.
Beleidsvoornemens	Uitwerking van het kabinetsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof'. Van de gemeenten wordt in dat kader een inzet verwacht op het gebied van de gescheiden inzameling. Aandacht voor standaardisatie en communicatie. Uitwerking van de plannen om de milieustraten te optimaliseren.

Sportfondsen Borsele B.V.

Vestigingsplaats	Heinkenszand
Deelnemers	Borsele
Publiek belang	De gemeente Borsele heeft het beheer van drie grote sportaccommodaties ondergebracht in de Sportfondsen Borsele B.V. Ze dragen zorg voor de exploitatie, beheer en onderhoud van Sporthal De Zwake in 's-Gravenpolder, het vergader- en congrescentrum De Stenge in Heinkenszand en het zwembad Stelleplas in Heinkenszand. Ze voeren ook de exploitatie van de dorpshuizen De Jeugdhoeve en de Burcht.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door een directie die wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Tweemaal per jaar is er een klant-/leveranciersoverleg.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing
Stemverhouding in het bestuur	Niet van toepassing
Financieel belang	De gemeente verstrekt een exploitatie- en onderhoudssubsidie, evenals een bijdrage voor het gebruik van de sporthal ten behoeve van het gymnastiekonderwijs.
Belangrijkste risico's	De voeding van het onderhoudsfonds vormt een belangrijk risico. Daarnaast is ook de coronacrisis een risico.
Jaarcijfers	Resultaat 2020 is nog niet bekend.
Bijdrage 2022	De gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en het klein en groot onderhoud is vastgesteld op ongeveer € 780.000.

Veiligheidsregio Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Het instellen en instant houden van een overkoepelend orgaan voor fysieke veiligheid in Zeeland. De taken zijn brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de gezamenlijke meldcentrale, de voorbereiding en uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft 1 zetel in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis.
Stemverhouding in het bestuur	De leden van het algemeen bestuur vertegenwoordigen 1 stem per 5.000 inwoners.
Financieel belang	Eind september 2014 is na bemiddeling door de provincie de verdeelsleutel vastgesteld.
Belangrijkste risico's	De VRZ staat voor meerdere opgaven. De huidige brandweezorg wordt in Zeeland voor een groot deel verzorgd door brandweervrijwilligers. Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben een grote invloed op het op peil houden van de huidige basis-brandweezorg. De verwachte ontwikkelingen in relatie tot nieuwe wetgeving, landelijke richtlijnen, demografie, klimaatveranderingen en de digitalisering zullen impact hebben op het beleid van de organisatie.
Jaarcijfers	Het resultaat 2020 bedroeg € 1.592.000.

Bijdrage 2022	De bijdrage 2022 bedraagt € 1.808.000 exclusief € 10.000 bijdrage aan Bevolkingszorg.
Beleidsvoornemens	Op basis van de wettelijke opdracht, Zeeuwse risico's en alle maatschappelijke ontwikkelingen heeft de VRZ in haar beleid 2022-2025 vier aandachtsgebieden benoemd: 1. Toekomstbestendige brandweezorg 2. Een voorbereide crisisorganisatie 3. Werken in netwerken 4. Mens en organisatie Naast het doorontwikkelen van crisisbeheersing staat het herijken van de brandweezorg centraal. De brandweezorg in Zeeland is gebaseerd op vrijwilligheid. Om de continuïteit daarvan te waarborgen, moeten ingrijpende veranderingen plaats vinden. Behoud van vrijwilligheid staat hierbij centraal. De realiteit wijst uit dat de noodzaak hiertoe hoog is, maar een oplossing is nog niet in zicht.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Het primaire doel betreft het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De GGD Zeeland geeft uitvoering aan de wettelijke taak op gebied van de uitvoering van preventief gezondheidsbeleid van gemeenten, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg).
Bestuurlijk belang	De GGD Zeeland is een gemeenschappelijke regeling. Alle Zeeuwse gemeenten zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De gemeente moet zich conformeren aan meerderheidsbesluiten. De gemeente heeft zitting in zowel het dagelijks als het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	De stemverhouding is per stem met een weging naar verhouding van het aantal inwoners.
Financieel belang	De bijdrage voor de jeugdgezondheidszorg wordt voor 100% gedekt uit rijksbijdragen. De bijdrage voor de algemene gezondheidszorg wordt vanuit het gemeentefonds gedekt.
Belangrijkste risico's	▪ Er bestaat het risico dat bij terugloop van de markttaken wachtgeldverplichtingen ontstaan. ▪ Risico van beschikbaarheid van arbeidskrachten zoals jeugdartsen en artsen Forensische Geneeskunde is toegenomen door krapte op de arbeidsmarkt bij deze specifieke dienstverleningen. ▪ De beschikbaarheid van arbeidskrachten en uitval in die gevallen waarin slechts één persoon bepaalde werkzaamheden verricht, leidt tot hogere kosten in verband met inhuur van extern personeel. Dit risico wordt in 2022 hoger geacht door de langdurige COVID-19 crisis. Een risico voor de inkoop van de jeugdzorg - de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland is als bestuurscommissie gekoppeld aan de GR GGD Zeeland - is het negatieve herverdeeffect vanuit het

	gemeentefonds voor Borsele in combinatie met het loslaten van financiële solidariteit tussen de Zeeuwse gemeenten.
Jaarcijfers	Resultaat 2020 van de GGD Zeeland bedroeg € 83.982 positief exclusief de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ).
Bijdrage 2022	De bijdrage 2022 voor de GGD is € 1.035.271 en voor de IJZ € 6.312.995. De uitvoeringskosten voor de IJZ bedragen € 87.586.
Beleidsvoornemens	De GGD Zeeland is de gezondheidsdienst voor alle dertien gemeenten in Zeeland. De GGD bewaakt, beschermt en bev

	lijn voor kinderen van 2 tot 12 jaar. Door het geven van onderwijs op maat komt ieder kind tot zijn of haar recht.
--	--

Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten

	naar rato van hun aandeel in het totaal aantal werknemers van het openbaar lichaam; - Het resterende tekort wordt als volgt verdeeld: ▪ 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal inwoners van de gemeenten; ▪ 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal werknemers in dienst van het openbaar lichaam en woonachtig in de gemeenten.

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa - Zeeland)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Borsele, Hulst, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen, waterschap Scheldestromen
Publiek belang	Uitvoeren van de gemeentelijke en waterschapstaken op het gebied van de gemeentelijke en

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten, provincie en waterschap
Publiek belang	Uitvoering (basis)taken milieu: vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH).
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.

Zeeuwse Muziekschool

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	Borsele, Goes, Tholen, Reimerswaal, Kapelle, Noord-Beveland, Middelburg, Hulst, Schouwen-Duiveland, Veere
Publiek belang	Het verzorgen van muziekonderwijs aan particulieren, muziekverenigingen en scholen.
Bestuurlijk belang	H

Toelichting financiële positie

Bij het opstellen van de begroting 2022 en de meerjarenramingen 2023 tot en met 2025 zijn we van de volgende uitgangspunten uitgegaan:

BBV

<

De gemeente Borsele is eigen risicodragers met betrekking tot de WW-uitkeringen en verplichte bovenwettelijke WW-uitkeringen voor voormalig werknemers. Voor voormalig werknemers die recht hebben op een WW-uitkering ontvangt de gemeente een nota van het UWV.

Balans per 31 december

Vervangingsinvesteringen

Omschrijving investering	2022	2023	2024	2025
Lichte vrachtwagen OW53	€ 43.000			
Lichte vrachtwagen (7-VZF-16) OW-54	€ 34.000			
Opzet natzoutstrooier OW 2020 (OW521)	€ 39.000			
Stigaweedheather OW-716		€ 50.400		
Vervanging reserve huisvuilauto BV-ZN-89 (OW75)		€ 45.000		
Kolkenzuiger (OW 55)			€ 200.000	
Vervanging Borstelmaschine MIC 45			€ 60.000	
Werktuigdrager met borstel OW 375				€ 66.000
Totale investeringen materieel buitendienst	€ 116.000	€ 95.400	€ 260.000	€ 66.000

Overzicht reserves en voorzieningen

Het volgende overzicht geeft de begrote stand van de reserves en voorzieningen in 2021-2025.

Overzicht reserves en voorzieningen	2021			2022			2023			2024			2025		
	Saldo	vermeer-	vermin-	Saldo	vermeer-	vermin-	Saldo	vermeer-	vermin-	Saldo	vermeer-	vermin-	Saldo	vermeer-	vermin-
Omschrijving	01-01-2021	dering	dering	01-01-2022	dering	dering	01-01-2023	dering	dering	01-01-2024	dering	dering	01-01-2025	dering	dering
Algemene reserves															
Algemeen weerstandsvermogen	6.365.502	1.021.373	4.072.985	3.313.890		208.500	3.105.390		91.000	3.014.390		31.000	2.983.390		2.983.390
Totaal algemene reserves	6.365.502	1.021.373	4.072.985	3.313.890	0	208.500	3.105.390	0	91.000	3.014.390	0	31.000	2.983.390	0	2.983.390
Bestemmingsreserves															
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	3.000.000		24.000	2.976.000		24.000	2.952.000		24.000	2.928.000		24.000	2.904.000		2.880.000
Reserve kwaliteit openbare ruimte	1.143.184		253.737	889.447			889.447			889.447			889.447		889.447
Reserve kapitaallasten gebouwen	3.498.218		158.800	3.339.418		162.300	3.177.118		165.800	3.011.318		165.800	2.845.518		2.679.718
Reserve investeringen maatschappelijk nut	190.000	679.500	34.625	834.875	110.000	34.625	910.250	80.000	38.625	951.625		38.625	913.000		874.375
Reserve inkomensvoorziening	94.555			94.555			94.555			94.555			94.555		94.555
Reserve Sloebos/Groenproject 't Sloe	1.752.090		977.125	774.965			774.965			774.965			774.965		774.965
Reserve Sloerland	1.018.504		150.000	868.504			868.504			868.504			868.504		868.504
Reserve IBP	2.025.633		1.090.173	935.460		110.000	825.460		80.000	745.460			745.460		745.460
Egalisatiereserves:															
- Gebouwenbeheer	2.343.968		90.000	2.253.968		90.000	2.163.968		90.000	2.073.968		90.000	1.983.968		1.983.968
- Wegenbeheer	583.753			583.753			583.753			583.753			583.753		583.753
- Buitensportaccommodaties	232.973			232.973			232.973			232.973			232.973		232.973
- Openbare verlichting	286.412			286.412			286.412			286.412			286.412		286.412
- Groen	334.852			334.852			334.852			334.852			334.852		334.852
- Riolering	431.798			431.798			431.798			431.798			431.798		431.798
Reserve Precario kabels en leidingen	376.264			376.264		250.000	126.264		126.264	0			0		0
Totaal bestemmingsreserves	17.312.204	679.500	2.778.460	15.213.244	110.000	670.925	14.652.319	80.000	524.689	14.207.630	0	318.425	13.889.205	0	13.660.780
Totaal reserves	23.677.706	1.700.873	6.851.445	18.527.134	110.000	879.425	17.757.709	80.000	615.689	17.222.020	0	349.425	16.872.595	0	16.644.170
Voorzieningen															
Voorziening Precariorechten	1.691.529			1.691.529			1.691.529			1.691.529			1.691.529		1.691.529
Voorziening APPA	2.308.784	62.000	62.000	2.308.784	63.000	63.000	2.308.784	63.000	63.000	2.308.784	63.000	63.000	2.308.784	63.000	2.308.784
Totaal voorzieningen	4.000.313	62.000	62.000	4.000.313	63.000	63.000	4.000.313	63.000	63.000	4.000.313	63.000	63.000	4.000.313	63.000	4.000.313
Totaal reserves en voorzieningen	27.678.019	1.762.873	6.913.445	22.527.447	173.000	942.425	21.758.022	143.000	678.689	21.222.333	63.000	412.425	20.872.908	63.000	20.644.483

Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten:	2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid								
Geen incidentele lasten en baten								
Programma Verkeer en openbare ruimte								
Geen incidentele lasten en baten								
Programma Lokale economie								
Toeristisch Actieplan	10.000		10.000					
Onttrekking weerstandvermogen		10.000		10.000				
Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en sport								
Nota sport en bewegen 2020-2023	50.000		50.000					
Onttrekking weerstandvermogen		50.000		50.000				
Musea	31.000		31.000		31.000			
Onttrekking weerstandvermogen		31.000		31.000		31.000		
Programma Werk & inkomen								
Geen incidentele lasten en baten								
Programma Zorg								
Geen incidentele lasten en baten								
Programma Milieu								
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023	32.500							
Onttrekking weerstandvermogen		32.500						
Programma Ruimtelijke ontwikkeling								
Geen incidentele lasten en baten								
Programma Algemene dekkingsmiddelen								
Opheffen reserve precariobelasting		250.000		125.000				
Compensatie jeugdzorg				350.000		250.000		
Programma Bedrijfsvoering								
Toekomstbestendige organisatie	60.000							
Onttrekking weerstandvermogen		60.000						
Totaal	183.500	433.500	91.000	566.000	31.000	281.000	0	0
Structurele lasten	59.158.500	59.027.760	58.914.200	58.487.335	58.907.540	58.728.835	59.050.434	59.645.035
Totaal begroting	59.342.000	59.461.260	59.005.200	59.053.335	58.938.540	59.009.835	59.050.434	59.645.035

Toelichting:

Toeristisch actieplan

In de jaren 2022 en 2023 onttrekken we € 10.000 aan het algemeen weerstandsvermogen voor het toeristisch actieplan.

Nota sport en bewegen

In de jaren 2020-2023 onttrekken we € 50.000 aan het algemeen weerstandsvermogen voor de uitvoering van nota sport en bewegen 2020-2023.

Musea

In de jaren 2020-2024 onttrekken we € 31.000 aan het algemeen weerstandsvermogen voor ondersteuning musea.

Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Voor het gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023 onttrekken we € 32.500 in 2022 aan het algemeen weerstandsvermogen.

Opheffen reserve precariobelasting

Er is in de begroting, conform de kadernota 2022-2025, voor de jaren 2022 en 2023 een beroep gedaan op de reserve precariobelasting. Dit bedraagt voor 2022 een bedrag van € 250.000 en voor 2023 een bedrag van € 125.000.

Compensatie jeugdzorg

In de jaren 2023 en 2024 doen we een eenmalig beroep op de extra middelen ter compensatie van de hogere lasten bij de gemeenten voor de jeugdzorg. Met een beroep van € 350.000 in 2023 en € 250.000 in 2024 op deze middelen komen we tot een structureel sluitend meerjarenperspectief.

Toekomstbestendige organisatie

De tijdelijke lasten die het nieuwe organisatiemodel met zich meebrengt, bedragen € 60.000 (2022). Deze lasten dekken we uit het algemeen weerstandsvermogen.

Overzicht subsidies

Overzicht subsidieregelingen	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Dorpshuizen	€ 278.698	€ 292.000	€ 295.000
Amateurkunst	€ 30.212	€ 20.000	€ 20.000
Culturele raad	€ 43.000	€ 43.000	€ 43.000
Deskundigheidsbevordering en eenmalige subsidies	€ 823	€ 4.800	€ 4.800
Dorpsraden	€ 17.019	€ 18.000	€ 18.000
EHBO	€ 2.414	€ 2.900	€ 2.900
Evenementen	€ 11.114	€ 13.550	€ 13.550
Regionale instellingen	€ 20.055	€ 16.000	€ 16.000
Speeltuinverenigingen	€ 60.524	€ 60.500	€ 60.500
Amateursport	€ 36.082	€ 41.950	€ 41.950
Jeugd- en jongerenwerk	€ 44.795	€ 49.000	€ 49.000
Maak werk van je idee	€ 4.446	€ 6.400	€ 6.400
Ouderenwerk	€ 45.632	€ 47.000	€ 47.000
Peutergroepen	€ 208.486	€ 234.000	€ 120.000
Subsidiëring schoolbegeleiding	€ 100.194	€ 100.100	€ 100.100
Vluchtelingenwerk	€ 101.434	€ 75.000	€ 75.000
Bibliotheek	€ 620.073	€ 621.451	€ 645.000
Musea	€ 25.543	€ 31.000	€ 31.000
Zeeuwse Muziekschool	€ 107.778	€ 109.057	€ 110.062
Stoomtrein Goes - Borsele	€ 47.863	€ 50.050	€ 52.695
Zeeuwse Marketing	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000
Sociale Zaken	€ 15.362	€ 39.075	€ 39.075
Asbestsanering woningen (restantkrediet)	€ 9.554	€ 100.000	€ -
Dorpsvernieuwing	€ 119.772	€ 50.000	€ 50.000
Dorpsvernieuwing (restantkrediet)	€ -	€ -	€ 500.000
Eenmalige subsidies	€ -	€ -	p.m.
Totaal	€ 1.971.873	€ 2.045.833	€ 2.362.032

Berekening algemene uitkering Gemeentefonds

Basis: meicirculaire 2021

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

Maatstaf	2022	2023	2024	2025
1c Waarde niet-woningen eigenaren	-1.381.550	-1.415.803	-1.450.057	-1.484.310
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	-1.071.991	-1.099.596	-1.127.201	-1.154.806
1a Waarde woningen eigenaren	-1.641.755	-1.641.755	-1.675.260	-1.708.765
Subtotaal	-4.095.296	-4.157.154	-4.252.518	-4.347.881

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

Maatstaf	2022	2023	2024	2025
1e OZB waarde niet-woningen	319.242	319.242	319.242	319.242
8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016)	447.596	444.731	444.731	444.731
3a Eén-ouder-huishoudens	445.445	419.388	419.421	419.421
2 Inwoners	3.688.994	3.701.556	3.718.870	3.736.194
5 Inwoners: ouderen boven 64 jaar	473.760	483.600	493.332	503.100
5a Inwoners: ouderen 75 t/m 84 jaar	37.030	37.030	39.675	39.675
7 Lage inkomens	81.196	81.196	81.196	81.196
7c-2 Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	1.128.148	1.127.201	1.125.944	1.124.932
12 Minderheden	108.336	108.336	108.336	108.336
11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016)	100.291	100.176	100.176	100.176
3b Huishoudens	883.448	887.978	892.509	892.509
3c Eenpersoonshuishoudens	146.601	146.889	147.118	146.890
8b Loonkostensubsidie	58.626	58.626	58.626	58.626
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	3.436.438	3.271.336	3.271.575	3.271.575
7g-2 Jeugdigen in gezinnen met armoederisico	86.450	79.631	79.638	79.638
7h-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens	-795.122	-736.245	-740.166	-740.166
7i-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens met kinderen	-771.241	-710.385	-710.450	-710.450
3h Ouders met (langdurig) psychisch medicijngebruik	618.829	570.004	570.061	570.061
3g Eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	297.418	273.950	273.977	273.977
8c-2 Bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	42.804	39.426	39.430	39.430
8d Bijstandsontvangers eenouderhuishoudens	84.602	77.926	77.934	77.934
11b-2 Uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers	1.005.309	940.389	939.968	939.548
11c-2 Wajong (wajongeren)	231.221	230.619	229.840	229.220
3i-2 Medicijngebruik met drempel	1.332.748	1.333.893	1.336.704	1.340.058
8e Re-integratie klassiek	53.439	53.417	53.394	53.394
4b Inwoners jonger dan 65 jaar	76.622	76.622	76.622	76.622
5b Inwoners: ouderen 65 t/m 74 jaar	494	494	494	494
5c Inwoners: ouderen 85 jaar en ouder	105	105	105	105
3d Eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	7.853	7.848	7.848	7.848
3e Eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	29.207	29.189	29.189	29.189
3f Eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	31.466	31.446	31.446	31.446
7d-2 Huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	32.930	32.907	32.907	32.907
7e-2 Huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	82.263	82.207	82.207	82.207
7f-2 Huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	57.504	57.465	57.465	57.465
7j-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (65 t/m 74 jaar)	81.835	81.779	81.779	81.779
7k-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (75 t/m 84 jaar)	205.126	204.982	204.982	204.982
7l-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (85 jaar en ouder)	143.584	143.483	143.483	143.483
13 Klantenpotentieel lokaal	832.946	832.765	832.403	832.042
14 Klantenpotentieel regionaal	125.978	125.978	125.978	125.978
15j Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	-189.979	-174.991	-175.009	-175.009
15k Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	-111.800	-102.979	-102.990	-102.990
38 Bedrijfsvestigingen	200.998	201.374	201.374	201.374
31a ISV (a) stadsvernieuwing	4.004	4.004	4.004	4.004
31b ISV (b) herstructurering	759	759	759	759
36 Kernen	163.351	163.351	163.351	163.351
37 Kernen * bodemfactor buitengebied	299.947	299.947	299.947	299.947
36a Kernen met 500 of meer adressen	361.746	361.672	361.576	361.499
34 Overlengte * bodemfactor gemeente	29.534	29.534	29.534	29.534
35a Overlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	33.052	33.146	33.291	33.436
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	189.788	189.886	189.983	190.080
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	281.826	281.826	281.826	281.826
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	401.387	401.387	401.387	401.387
21 Oppervlakte bebouwing	170.627	170.627	170.627	170.627
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	317.109	317.109	317.109	317.109
22a Oppervlakte bebouwing woonkernen	265.055	265.055	265.055	265.055
19 Oppervlakte binnenwater	10.640	10.640	10.640	10.640
20 Oppervlakte buitenwater	115.608	115.608	115.608	115.608
16 Oppervlakte land	580.730	580.730	580.730	580.730
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	425.852	425.852	425.852	425.852
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	580.496	580.496	580.496	580.496
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	578.917	578.917	578.917	578.917
39 Vast bedrag	296.565	301.748	306.881	311.919
Subtotaal	20.255.727	20.082.875	20.118.933	20.151.940

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)				
Jaren	2022	2023	2024	2025
Uitkeringsfactor	1,704	1,692	1,686	1,694
Subtotaal (B x C (=uf))	34.515.758,58	33.980.224,67	33.920.521,47	34.137.386,92
Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2022	2023	2024	2025
56d Suppletie-uitkering integratie sociaal domein	-16.633	-16.633	-16.633	-16.633
Subtotaal	-16.633	-16.633	-16.633	-16.633
Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2022	2023	2024	2025
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtspportcoaches (DU)	111.499	111.499	111.499	111.499
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	331.744	331.744	331.744	331.744
64 Knelpunten verdeelproblematiek (DU)	125.199	128.079	131.025	134.038
103 Gezond in de stad (DU)	6.004	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	48.501	48.501	48.501	48.501
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	69.838	69.838	69.838	69.838
290 Vergoeding raadsleden kleine gemeenten (IU)	85.126	85.126	85.126	85.126
383 Inburgering (IU)	77.538	77.457	74.757	71.750
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	8.000	8.000	8.000	n.v.t.
Subtotaal	863.449	860.244	860.490	852.496
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein				
Maatstaf	2022	2023	2024	2025
260 Participatie (IU)	1.562.860	1.511.380	1.515.764	1.530.883
261 Voogdij/18+ (IU)	531.765	531.765	531.765	531.765
Subtotaal	2.094.625	2.043.145	2.047.529	2.062.648
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker				
Aanvullingen v/d gebruiker	2022	2023	2024	2025
Gemeenteposten:				
Jeugdzorg	0	300.000	300.000	300.000
Subtotaal	0	300.000	300.000	300.000
Totaal	33.361.904	33.009.826	32.859.390	32.988.017

Verplichte beleidsindicatoren

Programma / beleidsindicator			Eenheid	Borsele	Nederland	Bron
1	Bestuur, dienstverlening en veiligheid	1.06 Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	95	110	Bureau Halt
		1.07 Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	0,6	1,2	KLPD
		1.08 Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0.35	1.97	CBS
		1.09 Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2.4	4.6	CBS
		1.10 Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	4.4	8.8	CBS
		1.11 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2.7	4.5	CBS
3	Verkeer en openbare ruimte	2.12 Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	10	8	VeiligheidNL
		2.13 Overige vervoersongevallen met een gewonde(fietser)	%	13	11	VeiligheidNL
4	Lokale economie	3.14 Functiemenging	%	50.7	53.2	LISA
		3.16 Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	152	135	LISA
6	Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	4.17 Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0.0	1.8	DUO
		4.18 Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	49	26	DUO
		4.19 Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1.0	1.7	Ingrado
		5.20 Niet-Sporters	%	55.8	48.7	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)
7	Werk en inkomen	6.21 Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	711	796	LISA
		6.22 Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	1	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		6.23 Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	6	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		6.24 Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	71.4	68.4	CBS
		6.26 Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	2	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Programma / beleidsindicator			Eenheid	Borsele	Nederland	Bron
9	Milieu	6.27 Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	200	460	CBS
		6.28 Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	89	130	CBS
		6.29 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	10.9	10.3	CBS
		6.30 Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0.8	1.1	CBS
		6.31 Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0.3	0.4	CBS
		6.32 Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	69	65	GMSD
		7.33 Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	14	30	CBS
		7.34 Hernieuwbare elektriciteit	%	26.3	17.6	RWS
10	Ruimtelijke ontwikkeling	8.35 Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	229	270	CBS
		8.36 Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	4.3	9.2	Basisregistratie adressen en gebouwen
11	Algemene dekkingsmiddelen	8.37 Demografische druk	%	78.6	69.8	CBS
		8.38 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	694	733	COELO
		8.39 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	827	810	COELO
12	Bedrijfsvoering	0.01 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,23		Eigen gegevens
		0.02 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,23		Eigen gegevens
		0.03 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 301		Eigen begroting
		0.04 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,82%		Eigen begroting
		0.05 Overhead	% van totale lasten	11,7%		Eigen begroting

Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AMHK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
B2030	Borsele 2030
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BGTS	Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BONS	Borsele Na School
BRIKS	Bouwen, Reclame, Inritten, Kappen en Slopen
BRP	Basisregistratie Personen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZZB	Behoud de "Zak van Zuid-Beveland"
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEO	Chief Executive Officer
CISO/FG	Chief Information Security Officer/functionaris gegevensbescherming
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CMHF	Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen bij Overheid, Onderwijs, Bedrijven en Instellingen
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
COVRA	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval
CRB	Culturele Raad Borsele
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
ESF	Europees Sociaal Fonds
Fido	Financiering decentrale overheden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg

GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HABOG	Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslag Gebouw
HUP	Handhavinguitvoeringsprogramma
IBP	Inter Bestuurlijk Programma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IJZ	Inkooporganisatie Jeughulp
IKC	Integraal Kindcentrum
i-NUP	i- Nationaal Uitvoeringsprogramma
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
MDO	Multidisciplinair Overleg
MQ-scan	Motorische quotiënt-scan
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NOM	Nul op de meter
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKC	Omnis Kindcentra
OKE	Wet Ontwikkeling door Kwaliteit en Educatie
OLAZ	Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland
OLOB	Overleggroep Lokaal Onderwijsbeleid
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelasting
PGB	Persoonsgebonden Budget
PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij
R2C	Right to Challenge
RBL	Regionaal Bureau Leerlingzaken
REA	Regionale Educatieve Agenda
RES	Regionale Energiestrategie
RHEDCOOP	Renovatie en Hernieuwbare Energiediensten via Coöperaties
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RODIN	Referentie Opbouw Digitaal Informatiebeheer
RPCZ	Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RvC	Raad van Commissarissen

RVP	Rijksvaccinatieprogramma
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SaBeWa	Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling
SAZ+	Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland
SGB	Stoomtrein Goes-Borsele
SISA	Single Information Single Audit
SLOK	Stimulering Lokaal Klimaatbeleid
SMWO	Stichting Maatschappelijk werk en Welzijn Oosterschelderegio
SRG	Statistiek Re-integratie door Gemeenten
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVRZ	Stichting Verpleeg- en Rusthuizen Zeeland
SWO	Stedelijke wateropgaves
SWVO	Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
Ufdo	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VANG-HHA	Van Afval Naar Grondstof-Huishoudelijk Afval
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VOI	Veranderopgave Inburgering
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VE	Vroegtijdig Voorschoolse Educatie
VV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VZG	Vereniging van Zeeuwse Gemeenten
WIZ	Werk, Inkomen en Zorg
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
WMO	Wet Maatschappelijke Ontwikkeling
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WUP	Wijk Uitvoering Plannen
WWB	Wet Werk en Bijstand
ZLTO	Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie